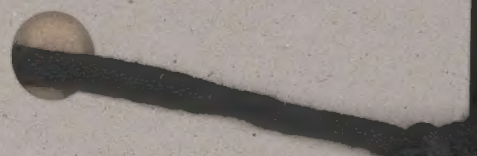
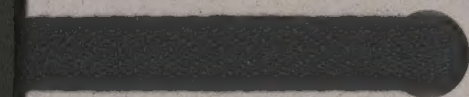

8047

Bibl. Jag.

N

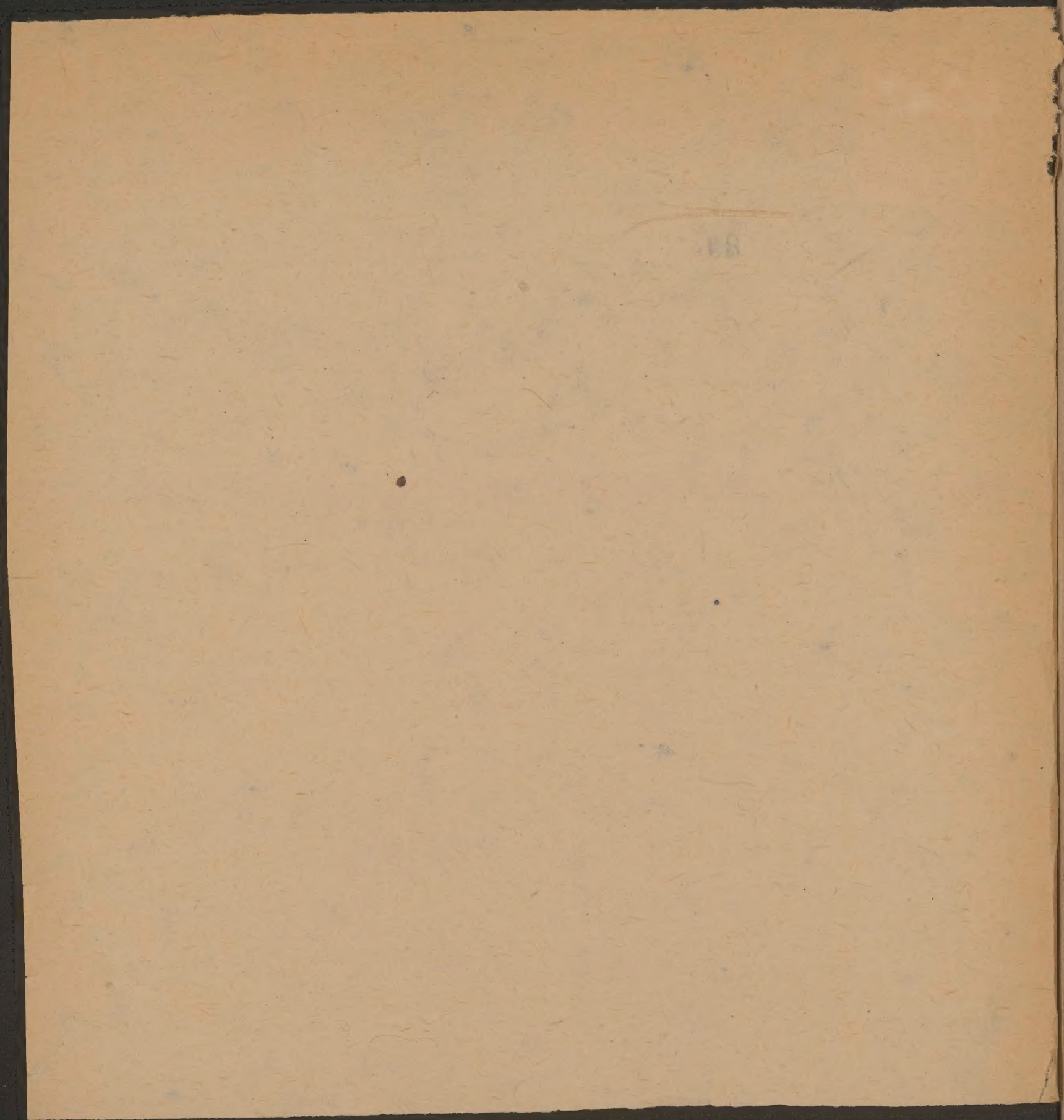
8047

IV

8047

Zwód zupełny statutow
Kazimierza Wielkiego

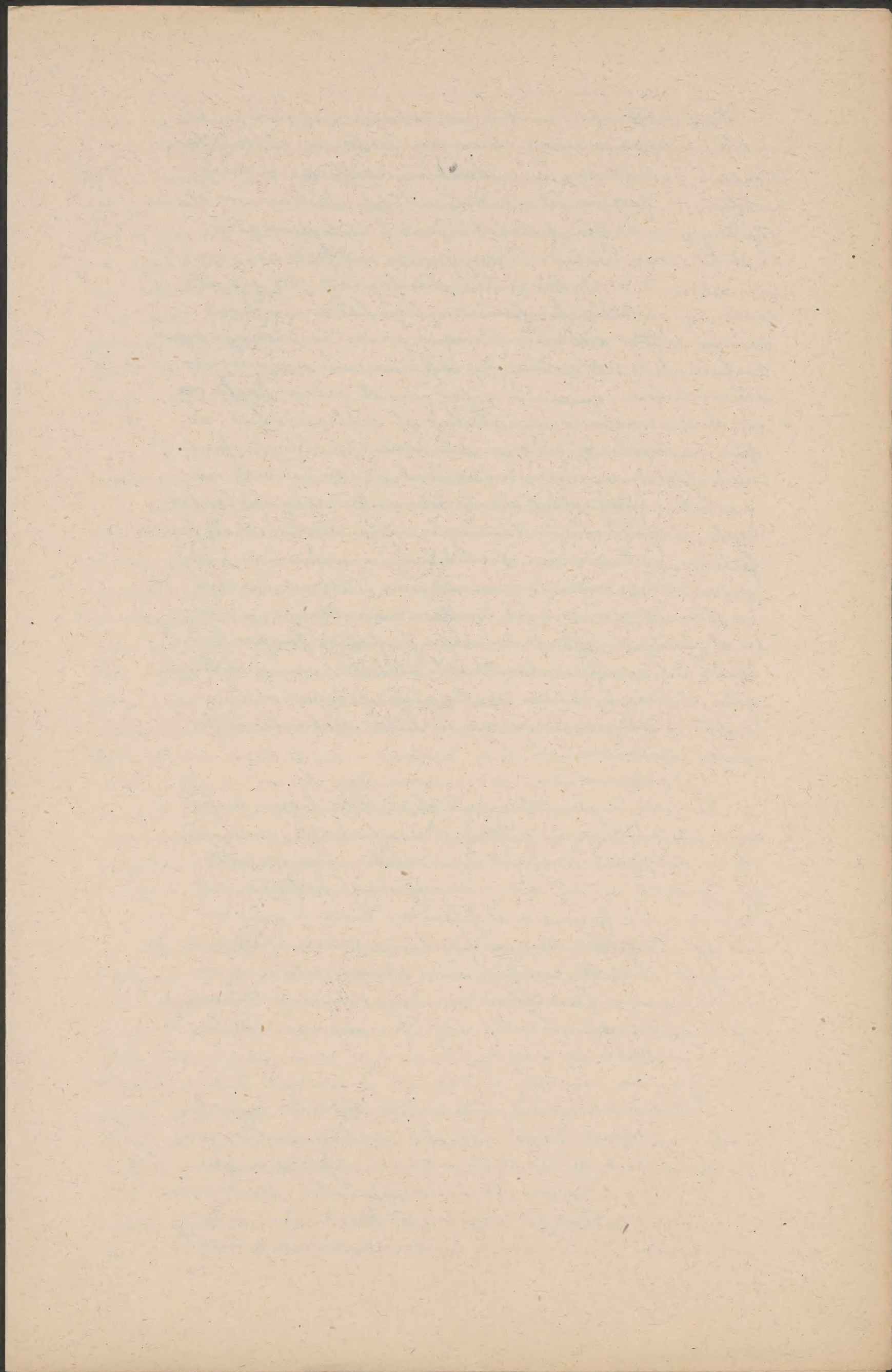
[Litografowana kopia rękopisu
Fr. Piekosińskiego, odpis tekstu
ustalonego przez A. Z. Hecla.]

Non debet reprehensibile nec mirum iudicari, si se-
cundum temporum varietatem, consuetudines et statuta
humana varientur, cum cumlibet non sufficiat virium
fortitudine tollere vel armorum pulchritudine esse ut-
natum, si moribus et statutis non fuerit decoratus.
Et ob hoc nos Casimirus dei gracia rex Polonie, una
cum baronibus nostris, iuxta et voluntate dei conside-
rantes, quod iuxta temporum antiquitatem, in terris
dominiis nostro subiectis plerumque cause in iudicijs non
uniformiter, sed secundum capitulum seu animarum
diversitatem, quamvis super uno et eodem facto va-
rio et diversimodo deciduntur et diffiniuntur, ex
qua varietate questiones seu cause plerumque post
multiplices vexationes remanent quodammodo im-
mortales, quapropter ad laudem dei omnipotentis,
beate virginis charie locique curie celestis, et ad pro-
fectum, commodum et utilitatem nostrorum sub-
ditorum, decrevimus predictorum iudiciorum seu
causarum decidere et evellere varietatem, volen-
tes et statuentes, quod deinceps perpetuis temporibus
iuxta infrascripta dimittas statuta omnes et sin-
guli iudices terrarum nostrarum debeant et tenen-
tibus iudicare et eadem statuta districte et fir-
miter observare.

1. Cum omnes constitutiones et statuta legem imfro-
nant rebus et negocijs futuris et non preteritis, volumus,
ut omnes nostre constitutiones, edite nunc in collo-
quis generali in Visticia, non respiciant preterita, sed
tantummodo presentia et futura. Unde si quis si-
tal ad iudicium aliquem pro hereditate in pecunia
obligata et ipsum ad iudicium advocat, ex tunc si re-
us in termino preemplorio non parebit, actor lucra-
bilis nominatam hereditatem, pecunia res nihilo-
minus restituta.

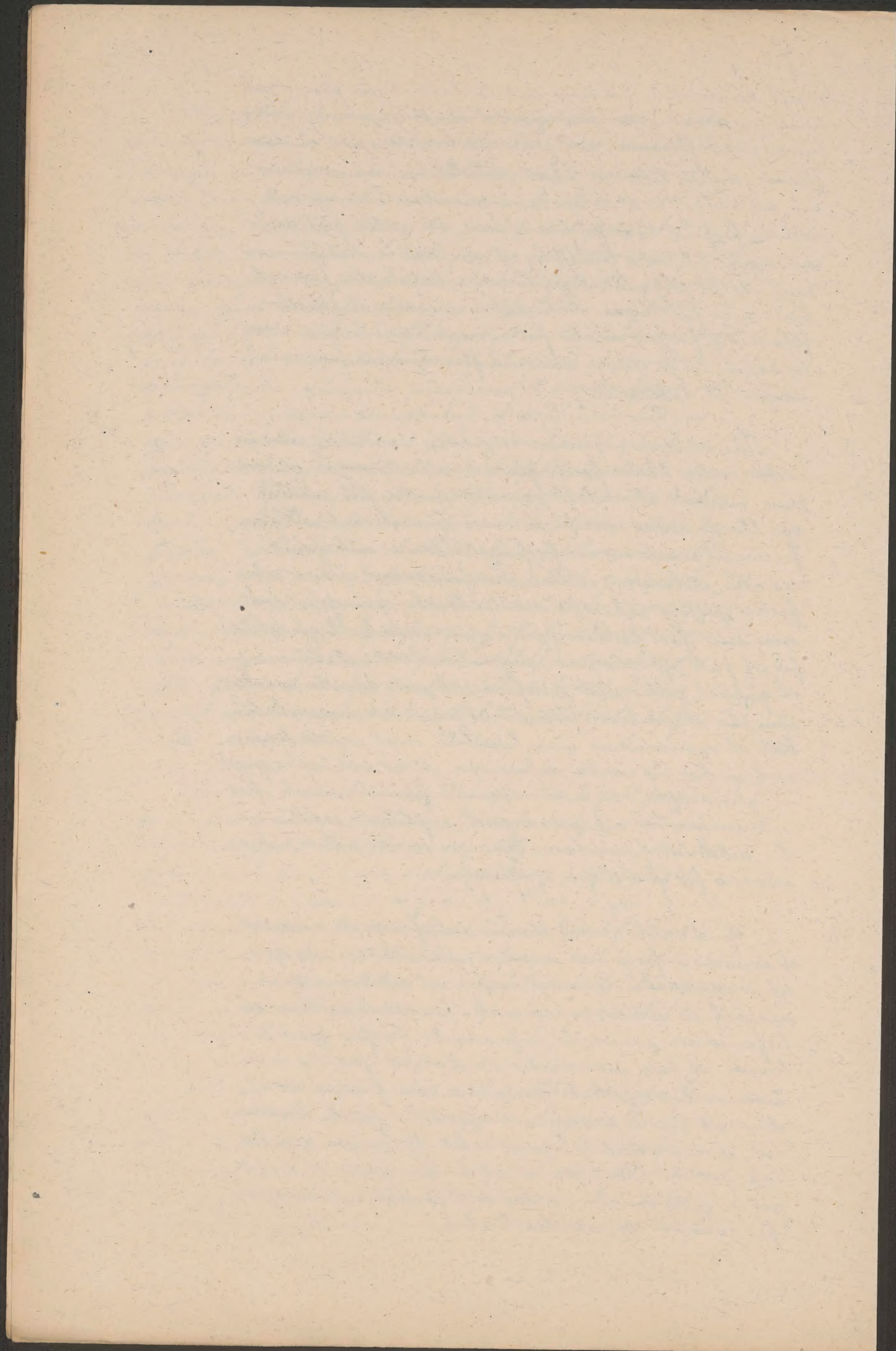
2. Crebra altercatione inter nostros subditos super li-
mitibus in hereditatibus ipsorum distinguendis, gra-
ves questiones suscitantur, ex quibus expense augen-
tur et labori nimis interdum supponuntur discordan-
tes. Et quia aliqui fluviorum, ut plurimum, inter
hereditates profluencium habentur, unde si que vil-

te aut hereditates invicem committunt, aliquis fluvius vel rivulus mediant, ita, quod quilibet hereditas suam ripam teneat illius fluminis, ad ipsam frontem, quod si idem fluvius omnibus fronsibus aliis dixerit suum meatum sine deflexum per alia loca non ministerio hominis sed virtute propria, tunc primus alienus, ubi antea fuit decur, sui aque, pro veris limitibus est reputandus et ibidem in loci illo de utraque villa homines inhabitantes faciant licite suos fiscalitates. Secus autem dicimus, si fluvius fluminis a proprio meatu per reparacionem hominis re-
trahatur, tunc etenim decursus fluminis pro terminis semper est habendus.

3. *De militate.* Quidam ex nostris nobilibus cum in castris contra hostes positi fuerint, abiectione omni rubore cum minima strenuitate communicantes, sub nullius vexillo de nostro exercitu se locare consueverunt, ad hunc finem, ut machinarum propinquiorum aut ipsius exercitus custodiam essent et defensionem, quam ceteri fratres ipsorum sub certis vexillis locali, secundum ordinem inter ipsos positum facere consueverunt. Et quia huius est pars, que suo non congruit universo, statuimus, ut quilibet miles aut simplex sub certo vexillo precto cum sua stacione conquiescat, ut ingruente necessitate belli et dimissionis cum hostibus, sciat capere locum certum pro sui vexilli defensione. Aliter volumus, quod si tales amplius in nostro exercitu fuerint iniuncti, per subcamerarium, sub quo degunt, captivati, captivi nobis debebunt presentari, equi vero eorum eidem subcamerario pro ipsa culpa applicentur.

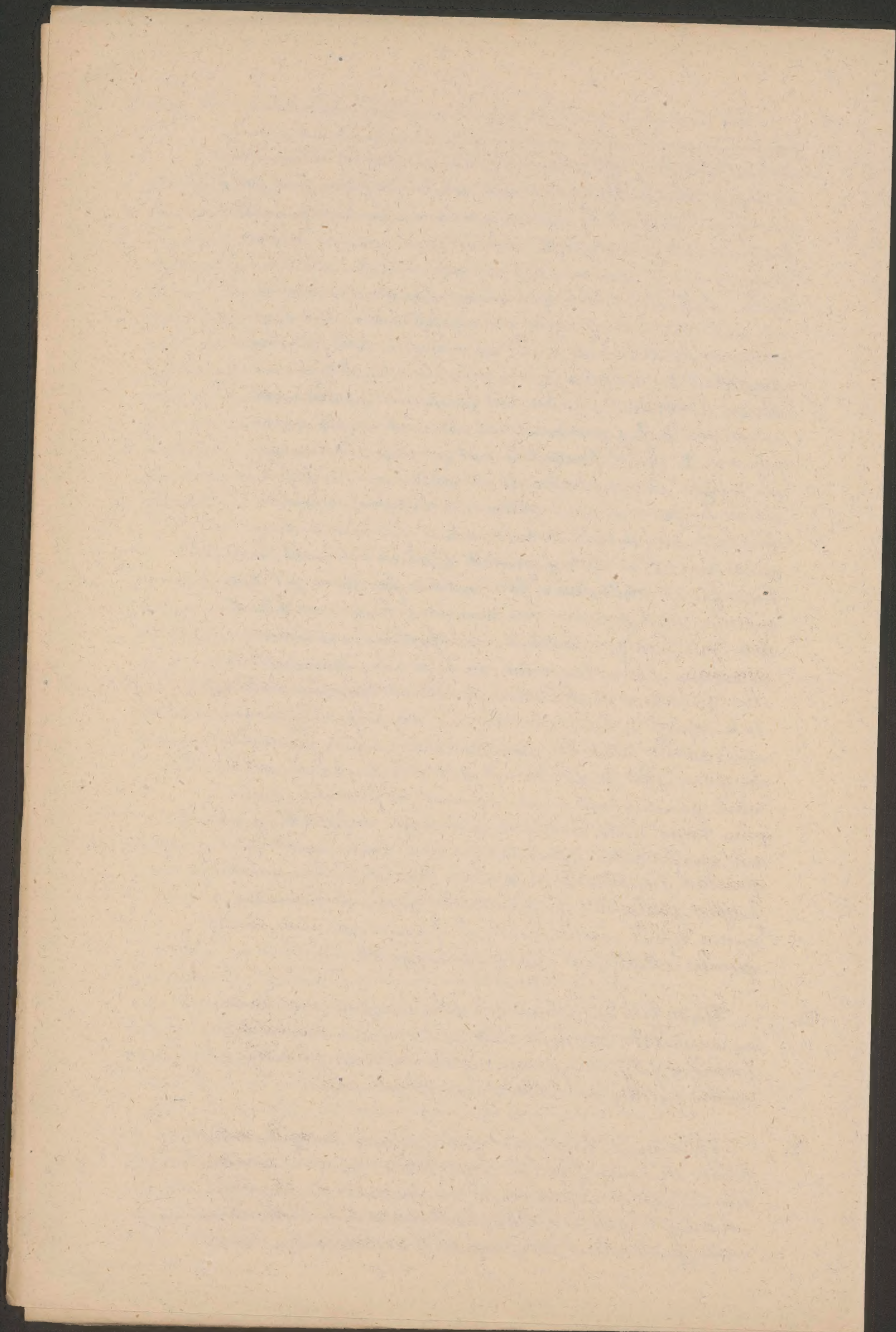
4. Quia victus victori tenentur satisfacere de evincione et de iudicio prius non recedere, nisi satisfactum, in quo est condemnatus, quidam inopia vel rebellionis ducti recedunt de iudicio condemnati, pro debito nullam satisfactionem adversario impendentes. Propter quod volumus, ut tales inobedientes de malicia ipsorum commedium non reportent. Postquam victi fuerint in iudicio, ad manus suorum adversariorum ligati tradantur, et si in captivitate manentes effugerint, a potestate ipsorum sint liberi et soluti ipso facto et omni debito, quod tenentur, propter debitum facti, quod semper damnum solvere tenebuntur.

5. Ut in rapinis aut in fignoracionibus nostrorum pauperum aliquis modus observetur. Constatuerunt avarici indices et eorum officiales, ut postquam pro penis in iudicio lapsis aliquos pauperes aut nobiles insignorant, statim spolia dividunt, nullam gratiam cum insignorato facientes. Ad succedendum itaque hanc consuetudinem perniciosam et eam amplius seriare volentes et prohibentes, statuimus, ut si quis index, palatinus, castellanus aut ipsorum officiales vel malefactorum index, qui sprawca dicitur, aut alius quicumque pro penis in iudicialibus per eos latis, aut alijs excessibus aliquem nostrum levigenam, divitem vel pauperem, nobilem vel simplicem insignoraverint vel inserint insignorare, signora in equis, pecudibus aut in alijs substantijs sic recepta non distrahendo vel dividendo, si fuerit in estivo tempore, duobus septimanis integris, si autem hiemali, octo diebus illibata debent per recipientem conservari, siue iuste signorati fuerint vel indebite rapina per eos commissa. Et si ex tunc per illum vel illos, quorum sunt signora, pro commissis penis non fuerit illis, qui insignoraverint, satisfactum, vel suam innocentiam non ostenderit, licitum sit signorantibus illa distrahere et dividere, pro libera ipsorum voluntate. Quod si tales indices aut alij superius nominati, eorum avaricie non satescentes, infra predicta tempora inter se dividerint aut dissipaverint, vel etiam alienaverint unum animal de predictis, damnum factum iuxta valorem animalis desperditi, quod suo comprobabit sacramento, cum pena capitali a dextera tenebuntur resarcire. Hoc statutum salubre propter nostrorum procuratorum rapinam enormem, quam sepius committunt, ad ipsos et ad vices eorum gerentes extendimus, siue prosequamur.

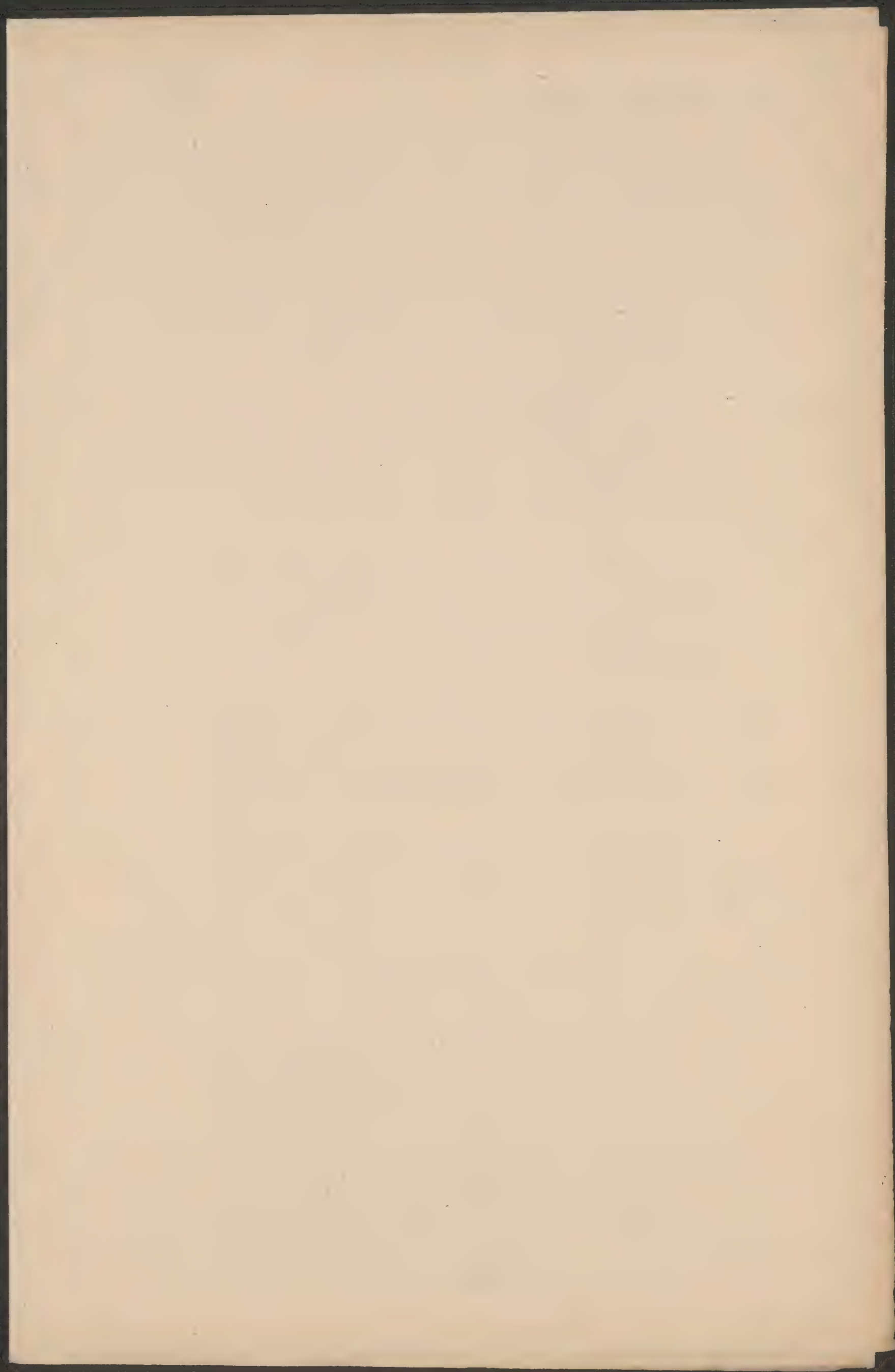
6. Quia filij cum patribus in iis factione una ferro, non consentiunt, ideoque statuimus, quod viventibus patribus filij dumtaxat sigillo paterno utantur, et aliud portare vel habere non presumant.

7. Quia unus, presertim quod omnes tangit, inter plures divisionem facilius deportatur, quapropter statuimus, quod indifferentes omnes scilicet, tam spirituales quam seculares personarum iuxta ipsorum facultatem ad quamlibet expeditionem nobis

cum transire teneantur.

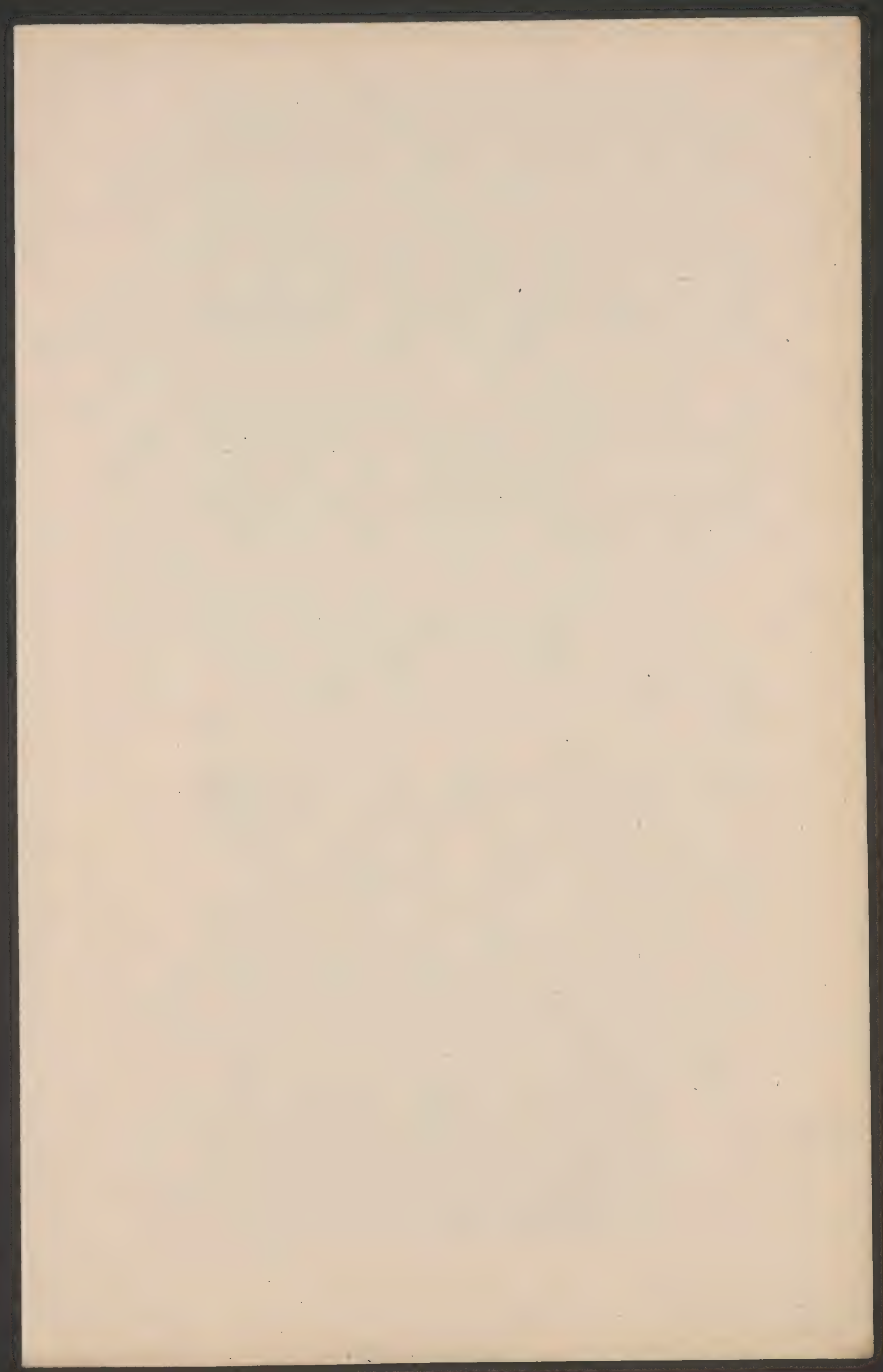
8. Cum nullus iure suo debeat defraudari, et quia plerique clerici nostri regni bona patrimonialia tenentes, de eisdem bonis sub umbra clericali debita nobis et nostro regno servicia in facienda expeditione subtrahere consueverunt, ideoque statuimus, quod iidem clerici nostri regni, cuiuscumque status existant, predicta patrimonialia bona tenentes, vel nobis, cum personaliter transire teneantur ad quamlibet expeditionem, iuxta predictorum bonorum facultates, vel eadem bona proximis suis laicis fratribus teneantur dimittere et renunciare eisdem. Qui si neutrum facere curaverint, predicta quolibet bona predictorum clericorum decernimus regno nostro perpetuis temporibus applicanda.
9. Ut dominarum habitatio propter fragilitatem sexus a celibus virorum omnino sit distincta, et ne in causas vocale premant se in liomis masculorum, nam, ut nostra auctoritas de presenti, ut si quia domina sine viro citans aut citata venerit ad terminum sibi prefinitum, iudex presidens iudicio officialem suum cum eius adiutorio ad hospitium illius domine mittere teneatur, eorum quibus actionem suam defensionem suam cause ad vocale vel procuratori, cui placebit, in totum delegabit.
10. Quia cuilibet summa defensorio non est deneganda, ideoque statuimus, quod in iudiciis nostri regni quilibet homo cuiuscumque sit status et conditionis, potest et debet habere suum adiutorem, procuratorem seu advocatorem.
11. Quia ex multiplicitate iudicium, prout experientia nos edocuit in causis, quamvis super eodem facto, vario et diverso modo plerumque sententia proferrebat, et ideo volentes certum numerum statuere iudicum et vivere varietati predictae, statuimus, quod unus in Cracoviensi et alter in Sandomiriensi terra iudices nostri habeantur, ita quod dum nos contigerit aliquid quando territorium pariterque limites subintrare, volumus, quod iudex et subiudex terre, infra suos limites morabimur, in curia nostra de causis iudicare et cognoscere teneantur, sectantes potestatem eorumdem iudicum, quod deinceps in quibuslibet causis

causam hereditariam terminos ultra tres septimanas non
faciant nec valeant assignare, sed cum questio fuerit he-
reditaria, iudex vel subiudex causam questionem nobis he-
reditaria referre, cuius cognitionem in nostra et baronum
nostrorum presencia volumus et decernimus pertractari,
vix aliquo impedimento eximus prepediri, et tunc sex
vel octo minus quatuor baronibus, per nos iudici vel sub-
iudici aduocandis, ipse iudex vel subiudex vix cum
dictis baronibus de eadem questione seu causa heredi-
taria cognoscendi et diffiniendi habeant facultatem.

12. Item ut palatini certo numero suorum iudicum
sint contenti, statuimus, quod secundum tempora aut
quora palatini sandoniciensis vno et palatini Coar-
coniciensis etiam vno suis iudicibus contententur. Decla-
rantes, quod pro capite quorumlibet castellanorum iudi-
ces, quilibet dimittat in sua castellania, iudicandi
et cognoscendi habeant facultatem.

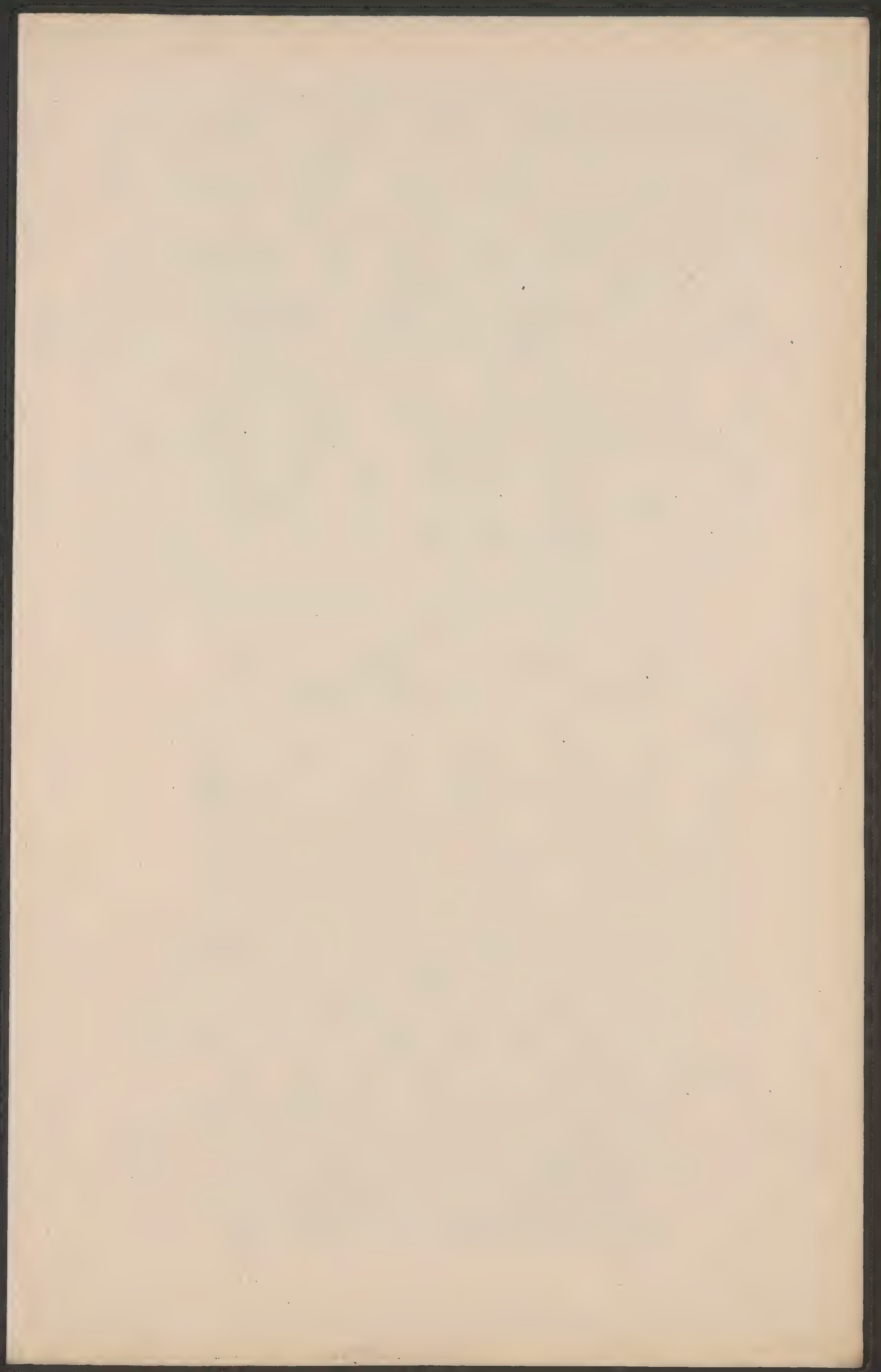
13. Ydramus consuetudinem scilicet esse obseruatum, quod
sine temporum et sine horarum differentia et distinctione per
iudices iudicia exercebantur, et ita filerique non aliter ad
causas veniebant pertractantes, quam post prandium
repleti et inebriati, propter quod iudicium parumpenditur,
debilius facilius offunditur et ad veritatem parum vel
parum nullus respectus habetur. Itaque ut certis tem-
poribus sine horis et debili animi discretionem iudicia
pertractentur, statuimus, quod deinceps iudices dictorum
terminorum a mane usque ad horam nonam sine ad-
meridie in quibuslibet causis debeant presidere et
causas pertractare. Et si per nos de terminis ad ho-
ram meridiei omnes litigantes in causis et libet
ipsorum non poterint comparere, volumus, quod aliqui
aliorum cause vulneracione dictis proximis sequenti-
bus, presidendo dimittat ad horam predictam omnes
et singuli litigantes debili modo secundum ordinem in-
finitum expediantur. Et ut facilius et sine strepi-
tu causarum expedicio habeatur, statuimus, quod
ad totam audientiam, in quo iudices presidebunt, non
secundum merita pertractantur, nec secundum maiori-
tatem vel minoriorem causarum, sed secundum or-
dinem litigantium, tantummodo actor et reus voca-
ti accesserint, per iuratos iudicantur et expediantur.

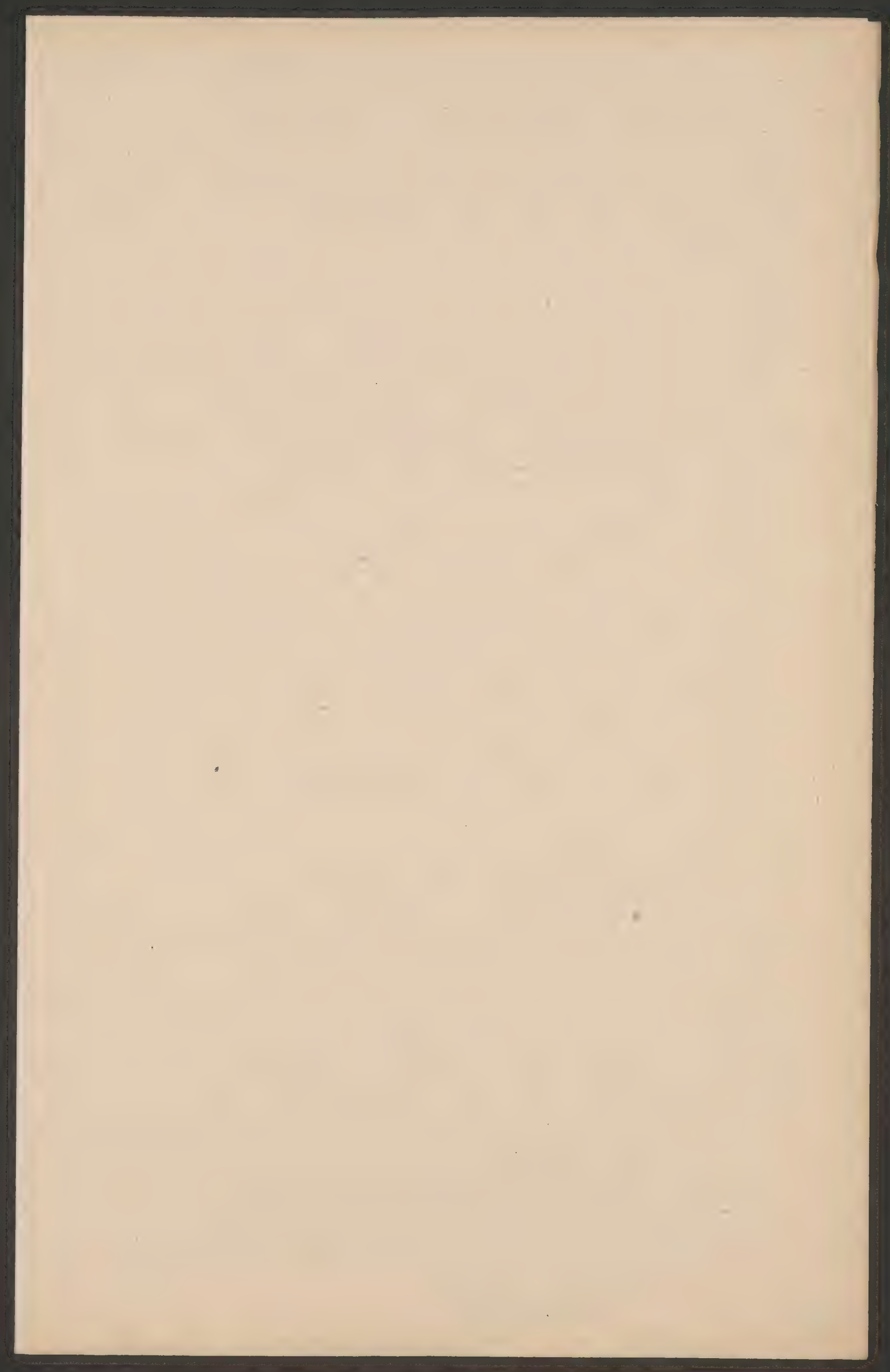

Ordinem autem vocandi iuxta litigantes presidentiam ipsorum
non indicium soliter animus describendum, quod scrip-
tor causarum sub pena promissionis sui officij non aliter
quam secundum ordinem citationum litigantes per mi-
nisterialem vocandos nominabit, ita, quod qui prius ad cau-
sam provocaverint, prius nominentur et audiantur, et
qui secundo loco provocaverint, secundario nominentur et
audiantur, et sic deinceps usque in extremos procedatur.
Quoad et altera partium negligenter esse quibus casum im-
petrato et tribus vicibus evocata, se presidentibus non ex-
hibuerit, nec adesse pro praesentia de citatione sic reno-
tetur et alij litigantes secundo loco inscripti nominen-
tur et ad audienciam evocantur, et nihilominus pars,
que fuerat abens et tribus vicibus evocalam non au-
derit parere, si circa extremam horam audierit in-
dicem quasi surgere volente, secundario tribus vicibus
evocata, non curaverit parere, etiam condempne-
tur. Si quis autem eo tempore, quo iudices presen-
dent, ad locum, in quo presidentes praesentiam ad-
spectandam citationem vel de speciali iuramentum indi-
cium licentia et mandato, quavis praesentibus et le-
gitime introe-averint, neque aliquam remis-
sione pena, que dicitur fuyanthardesere per iudices
promittitur.

[illegible]

15. Quoniam ex modo citatorum summitta gravamina et oppressiones nostrae, ut videtur, per vestros indices et officiales provenire consueverant, et ideo eidem gravaminibus et oppressionibus volentes obviare, statuimus per ministeriales iudiciales, seu per eos quoscunque iudices deputandos, in hunc modum procedendum, vel

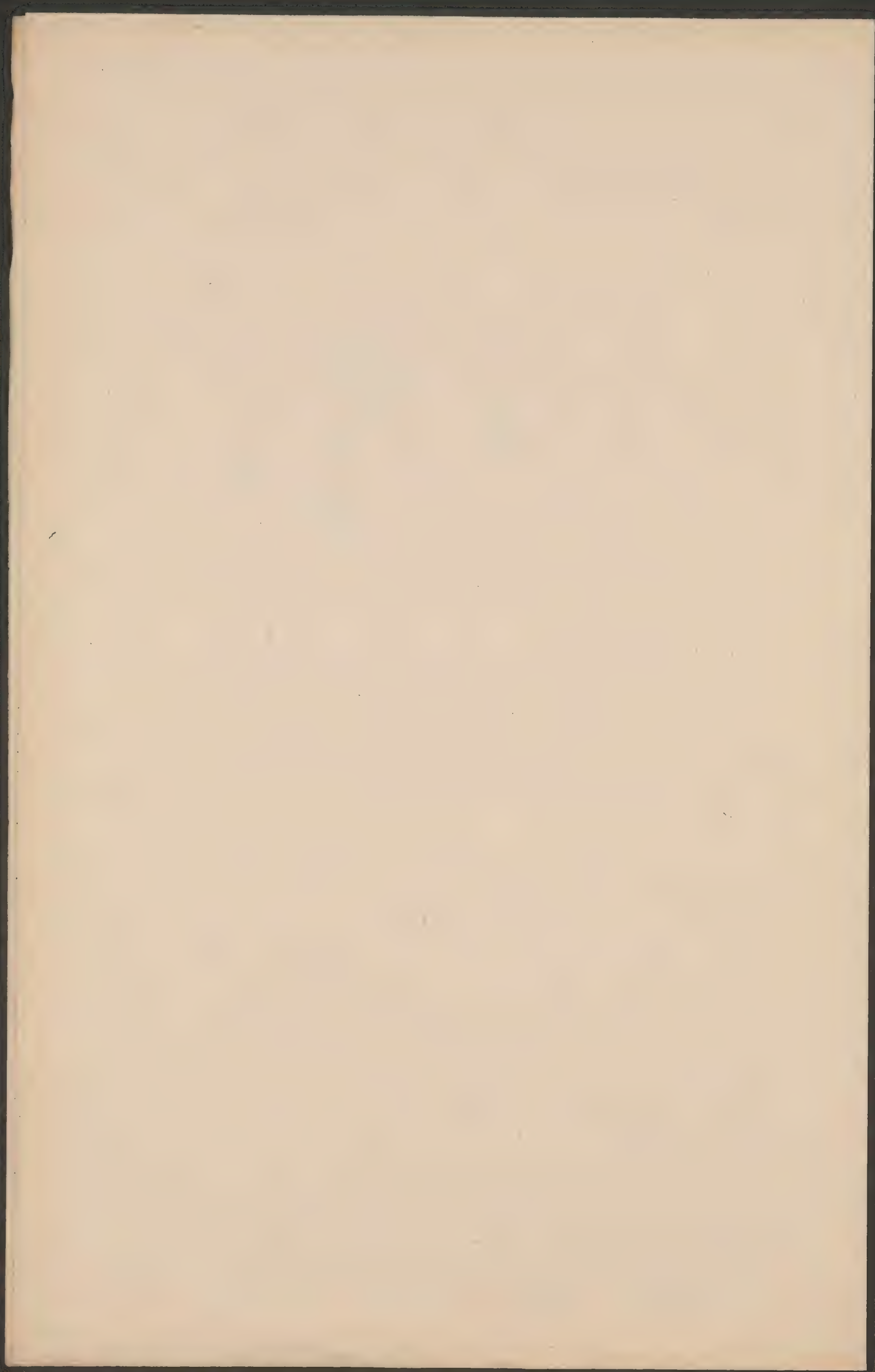

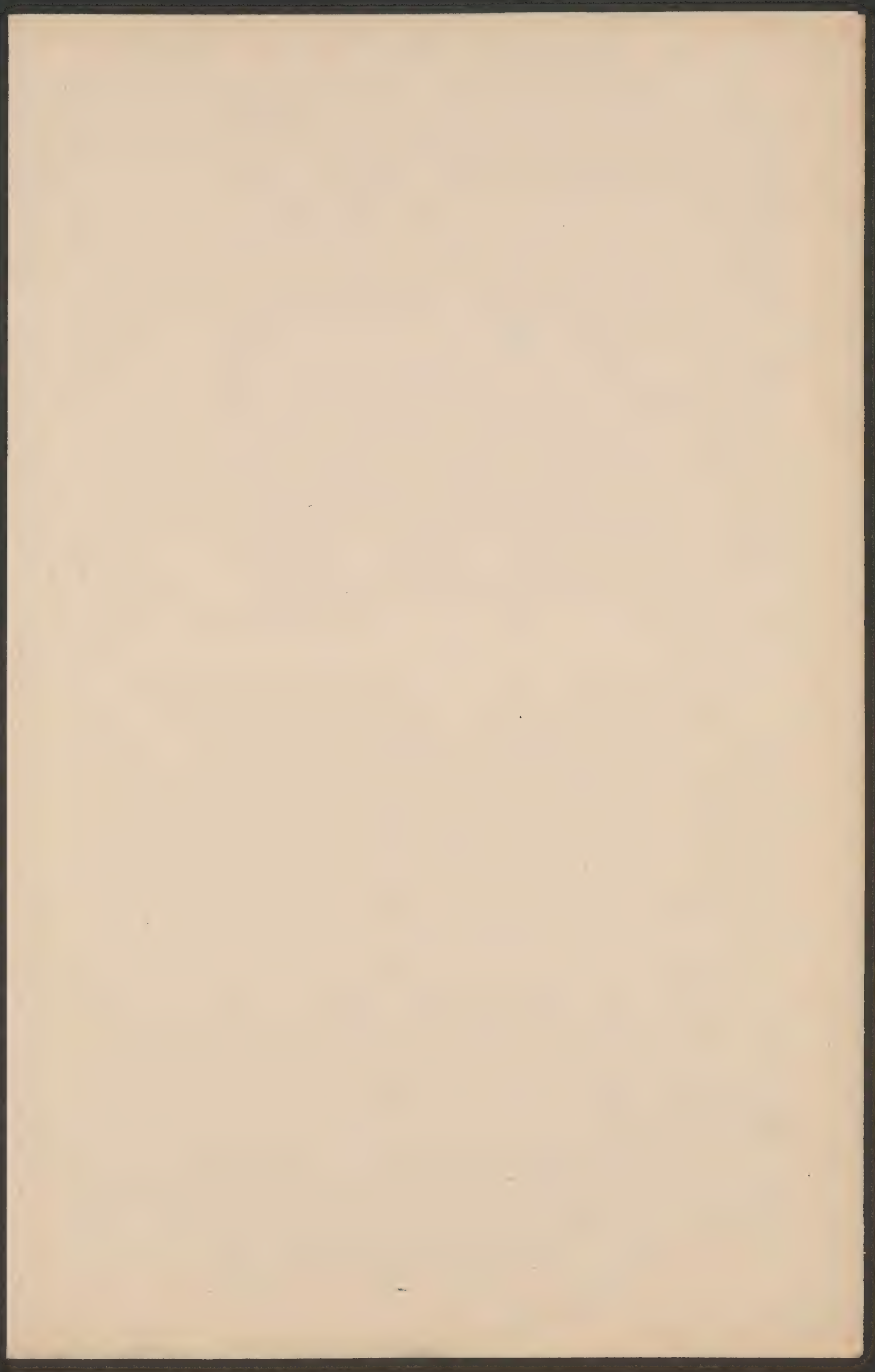
14.

18.

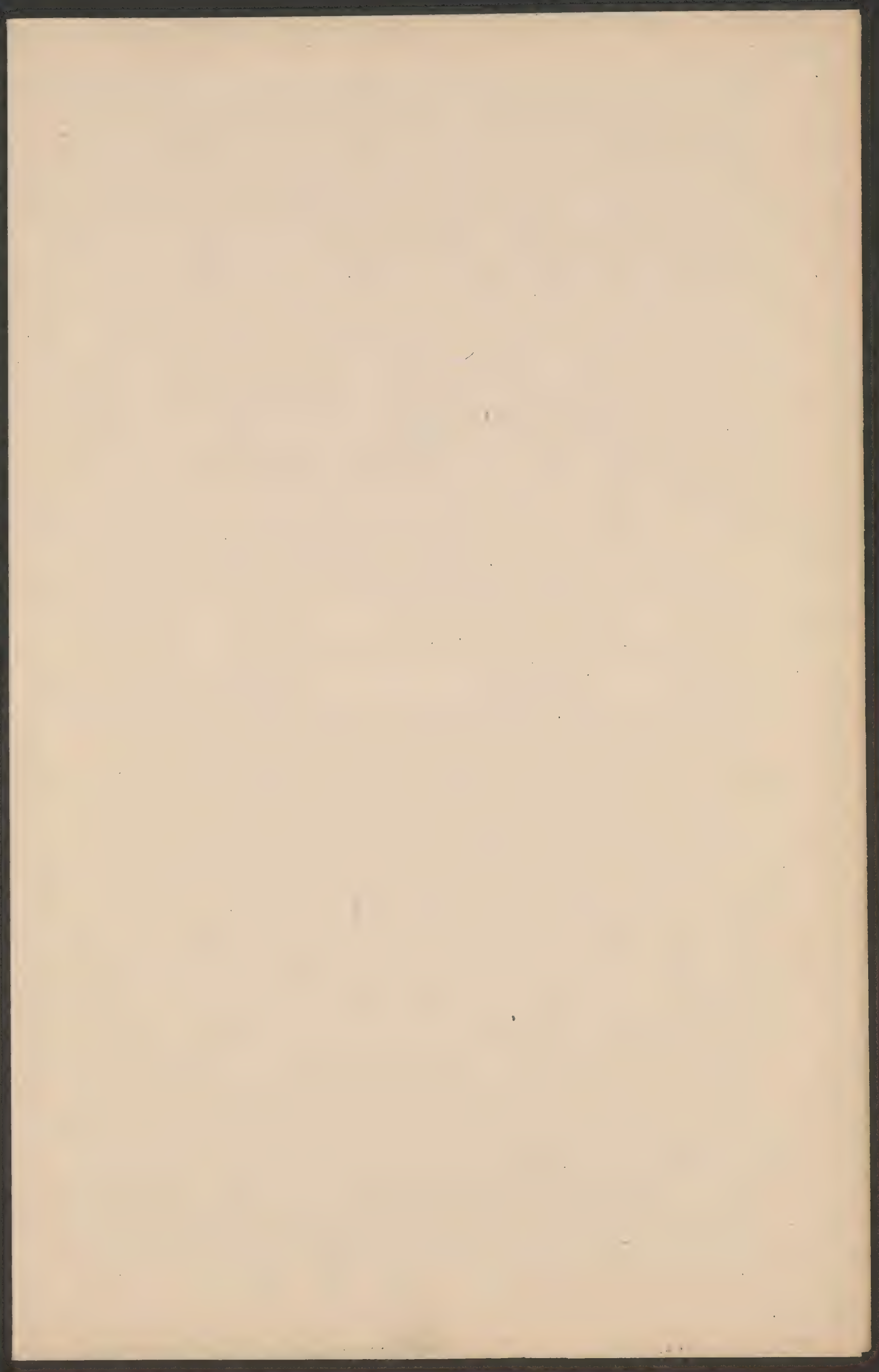
103.

[illegible]

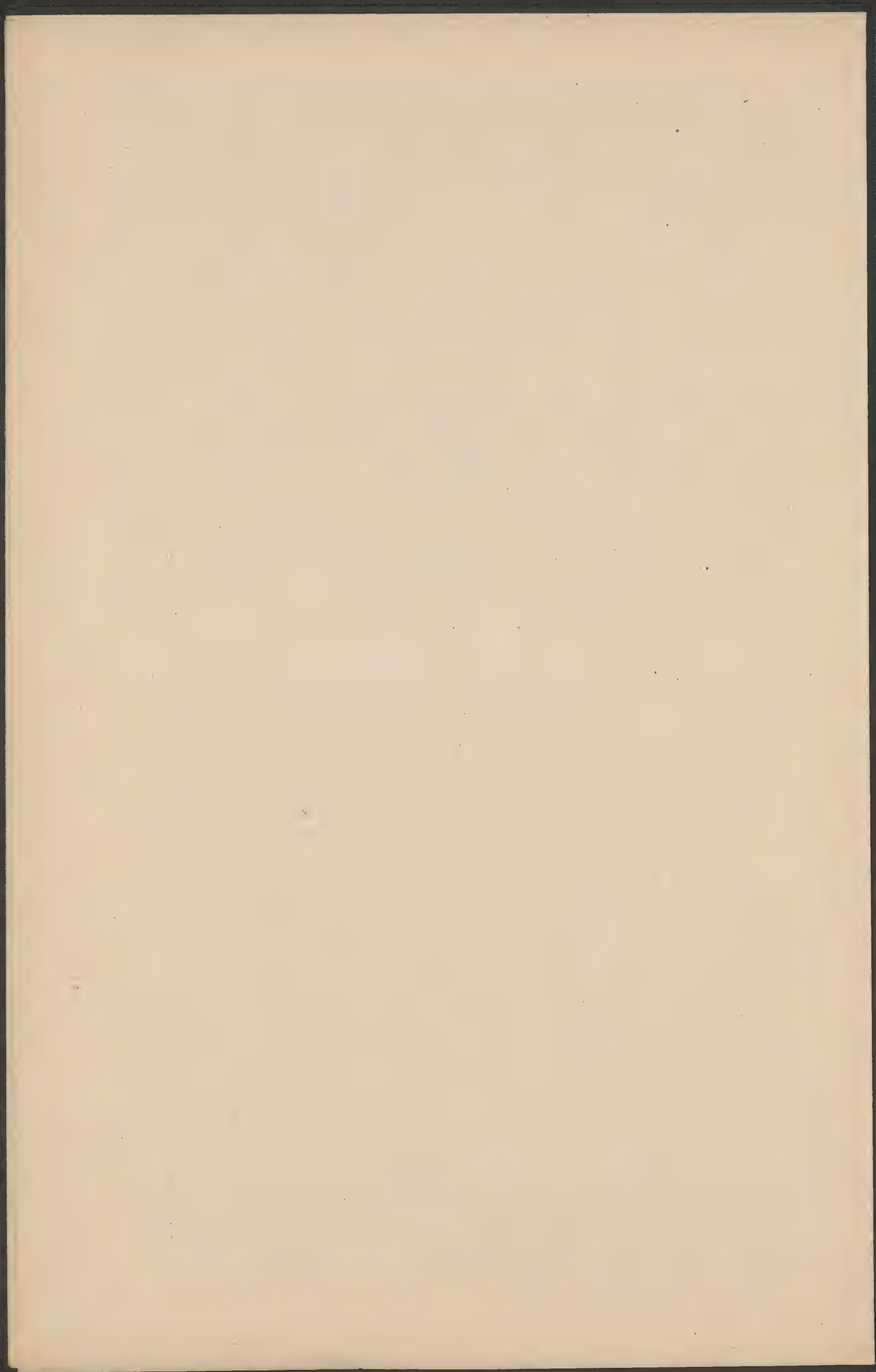

nomine viti et vitiorum insignioribus ad ostendendum
signum innocentiam assignatis. Et nihilominus ut audien-
tiam et lenitas insigniorum restringatur, decer-
nimus, quod dum premissis modo sine culpa in fide
ignorati patefecerint suam innocentiam, quolibet per-
sona fuerint in dicta insigniorum, iudex vel publicus
deus, qui fuerint in mandando, pro quolibet ipsorum
penam, quae vocabitur. fignanthuadrescoa noverit se in
cursum, domino velle insigniorum persolvendam.

25. Preterea pena, quae consuevit nostro fisco sine
nostrae camere applicari, quae vulgariter dicitur syedon,
vresath, statuimus, quod tantummodo in quatuor
casibus infrascriptis et non pluribus nostrae camere appli-
cetur. Primus casus est de incendio, ubi accusatus
de incendio iuxta formam iuris minime se poterit
expiare. Secundus casus, ubi aliquis accusatus de
violenia sine spolio publice strate, defecerit in sui
expiatione. Tercius casus, ubi aliquis in iudicio
iudicium nostrum pariterans, cellulum vel gla-
rium presumpserit extrahendum. Quartus casus,
dum aliquis iudicatus et condemnatus obnoxius
satisfacere vel sufficientem fideiussoriam cautionis
non prestare et facere contempserit et de iudicio per
suam rebellionem discesserit, non prestata predicta
cautione. Statuimus, quod praemissa pena in forensis,
sive quatuor casibus nostrae camere applicetur.

26. Statuimus, quod si quis rem citari, res in
termino comparere, actore vero totaliter se absentante,
discrevimus ab contumacia actoris, quod est in re
quam rei: ipsum rem causam obtinuisse. In casu
reus parere in termino sibi assignato non comparuit
actore per se vel suum nuncium comparere, decer-
nimus, quod pro huiusmodi contumacia reus ad
rem bonam pena multetur.

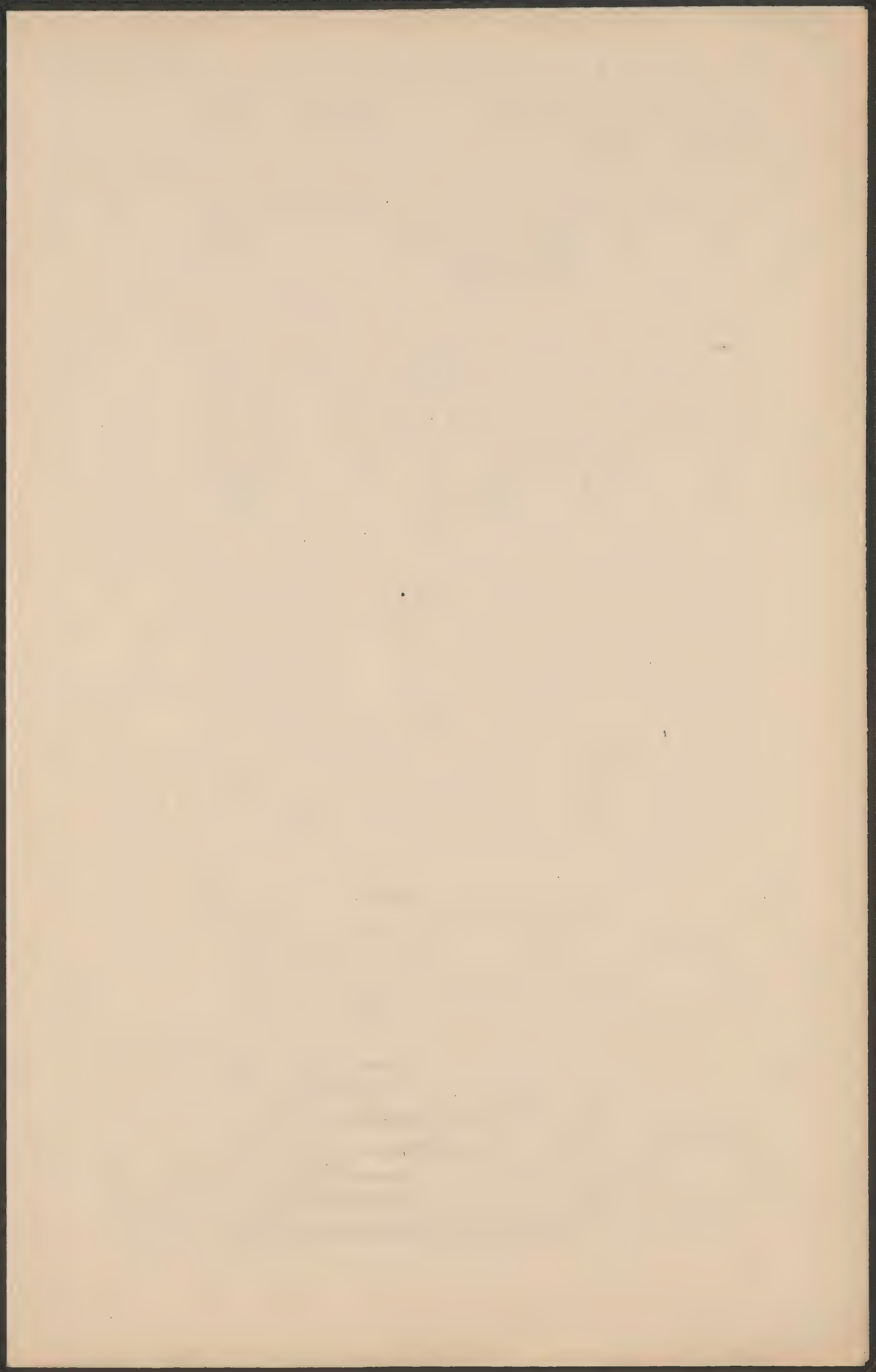
27. Licet in pluribus casibus celeritas communis
tamen eadem celeritas in iudicio et causis expromendis
rationabiliter quae celeritas est restringenda, ex eo, quod
iudicantem oportet cunctis perquiri. Ideoque statuimus
quod si aliquis iuxta cap. tali hereditas in iudicio
primo, secundo et tertio citatus non comparuerit, decer-

in termino sibi assignato, et contumaciam eius,
dem citatus, actor in tertio termino per iudicem decernatur et diffinitur in rem possessionem eiusdem hereditatis, mittendus, et ab omni iure eiusdem hereditatis et ipsius qualibet vindicatione per iudicis sententiam dictus reus decernatur et pronunciatur cecidisse. Si autem questio fuerit personalis, facta pro debilis vel pro quibuscumque rebus obligatis et primo, secundo, tertio termino citatus contempserit vel neglexerit in termino sibi assignato parere, decernimus, quod creditor quorumlibet rerum obligatarum post tertium terminum per sententiam iudicis distrahendi et alienandi auctoritate iudicis plenam habeat facultatem; ita tamen, quod si res obligate, distrahe et alienate auctoritate premissa minoris valoris inveniuntur et existant tempore alienationis, quam fuerit pecunia credita, et ipse creditor pro summa pecunie per ipsum creditore simpliciter et sine aliqua conditione tanquam pro dicta summa pecunie receperit sufficientes, si ubi et non alij idem creditor de sui negligencia debet imputare. Sed si conditionem creditor asseruerit circa res obligatas maioris vel minoris quantitatatis, si pro minori pecunia res obligatas alienaverit, debitor per iudicem decernatur credite pecunie summam adimplere; si vero pro maiori summa pecunie res alienaverit obligatas, residuum quidquid fuerit ultra summam creditam, debitori creditore restituere teneatur.

23. Preterea, ut calumpnijs via precludatur, statuis, quod si aliquis alias bone fame in iudicium pro quibuscumque violentijs evocatur, actor teneatur, quod accusat comprobare, alias reus tantummodo proprio iuramento se valeat exprobare.

24. Item si aliqui fuerint eiusdem parochie seu civitatis et de furto quorumlibet rerum aliquis alium in iudicium evocavit, statuimus, quod in primis tantummodo inculpatum de furto habere oportet facultatem. Si vero anno clauso questio non fuerit movetur, quod tunc poterit, reus per tres testes teneatur comprobare.

30.

tenet. Si quis inponere incipiente tabernaculo, v.
 si aliquis eius sit creator panis aut alius mero
 sicuti terrigena ad presenciam dederit, aut mutuo
 concesserit, frater literam obligationis, in sua consilia,
 vel de debito, cuius agens pro debito suo, probabit
 per testes saltem contractum initium secum et probans
 iudicialiter obtinebit. Alias reus negans debitum,
 per proprium iuramentum prestitum ab impetitis,
 ne agentis absolvatur.

31.

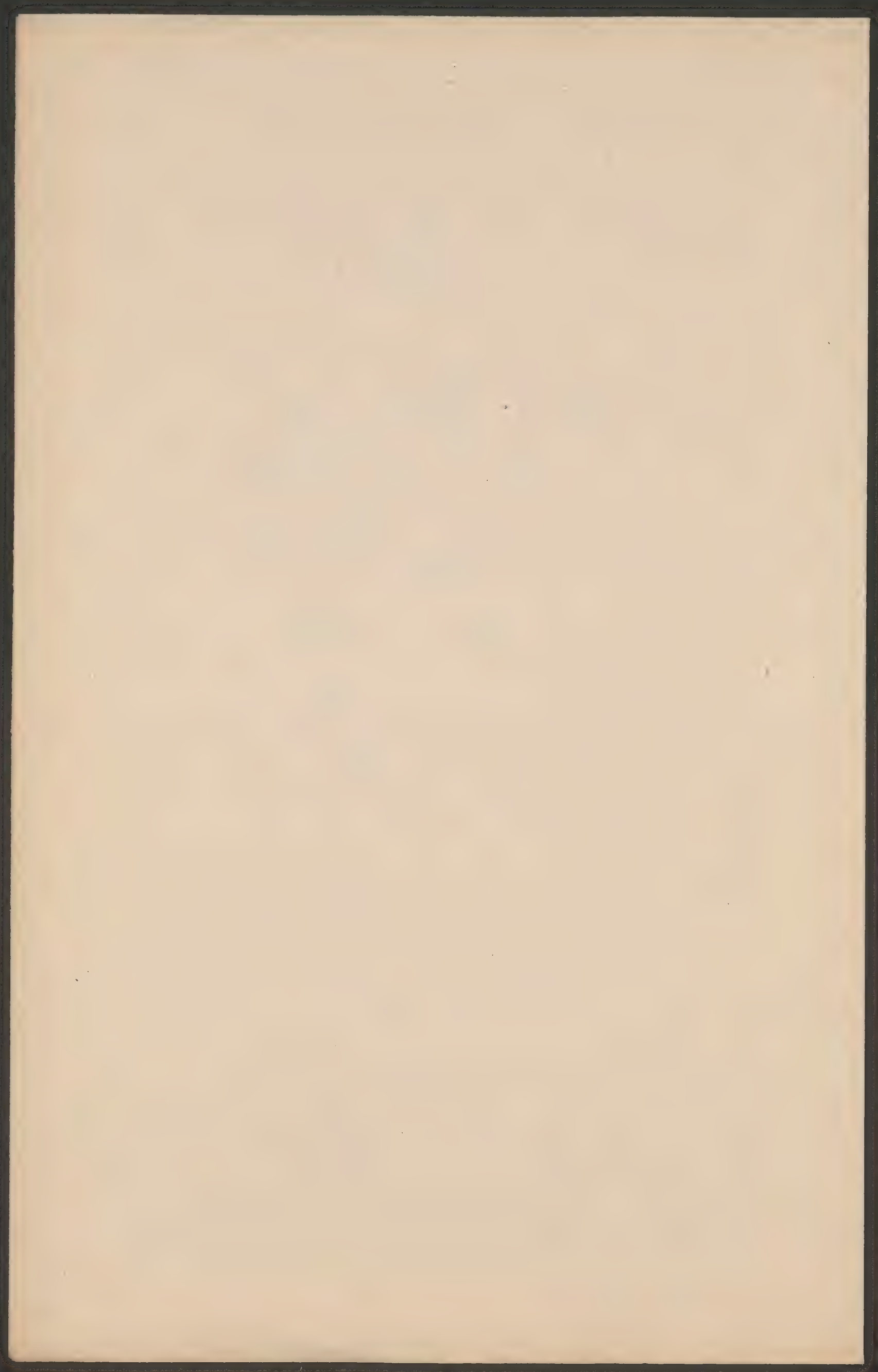
Nobilitatis stirpes ex progenitoribus earum ori-
 ginem semper ducunt, quarum progressum nati de
 genealogia approbare eorum fidei testimonio con-
 suenerunt. Si quis itaque dicat se nobilem aut il-
 lustrem et ceteris nobilibus hoc negantibus asserat
 se fravem, ad probandum sue genealogie nobilitatem
 tenetur indicere sex nobiles viros, de sua stirpe ge-
 nitos, qui iurati dicant, quod ipse frater sit eorum
 et de domo ac stirpe ipsorum paterna procreatus.

32.

Accepimus, quod Petrus insequendo Johannem
 graviter in platea vulneravit; quod cum Johannes
 in iudicium deduxisset, Petrus licet confiteretur, se
 Johannem vulnerasse, tamen asserbat, se hoc fecisse ex
 iussis ipsius Johannis, qui ipsum Petrum prius vul-
 neravit, quod idem Petrus asserbat, se probaturum.
 Hoc itaque in tali casu accedimus, prius
 Johannem probationem fore adimplendam super eo,
 quod in platea Petrus cum ipso Johannem misce-
 deretur, vulnerasset cum iussu Petri non vi-
 tam defendendo, sed iuriam sibi ab ipso illatam
 ulciscendo, Johannem necesse ducimus.

33.

Item Petrus Johannem vocavit ad iudicium, as-
 serens, quod apes vel mulas suas prius Petri tempore
 se nolitum prius ad annum suum deportasset,
 quod obponebat se probaturum. Johannes vero diffi-
 lebat, se hoc fecisse, sed dicebat proprium suum
 necesse ducit, ad proprium suum deportasse. Tam-
 en Petrus per iudicem plures interrogavit, si per
 eos, qui vidissent apes seu mulas ipsius Petri
 prius Johannem vocari et ad annum suum deportari
 intentionem suam facere scire Petrus exoneraretur.

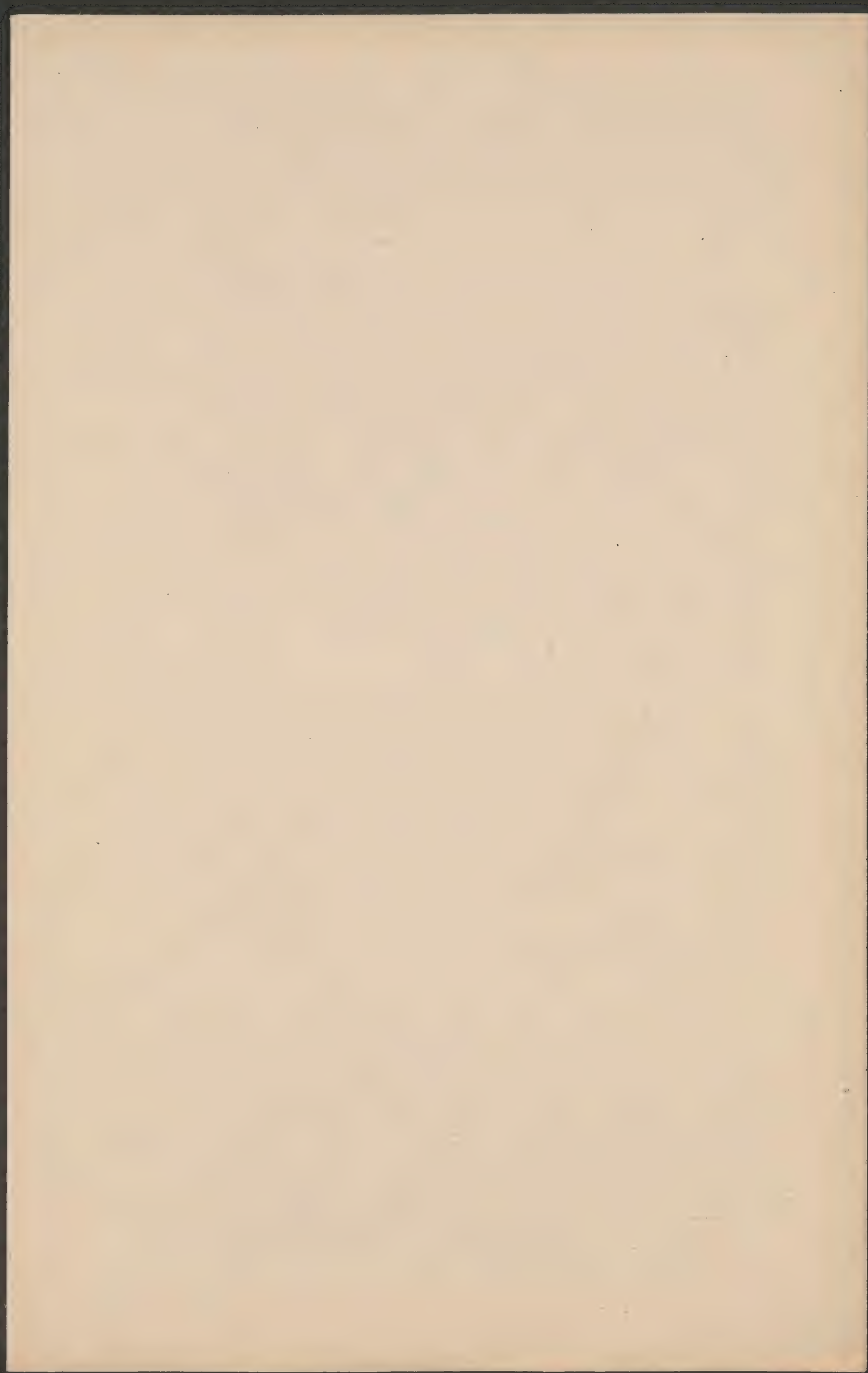

te, quia talia sunt, ut non possint habere.
nos itaque statuendo accedimus in tali casu iurantes,
hinc Johanni imponendum, si alias fuerit bone fame,
pro expurgacione accedenti, quod proprium suum non
deponat.

34. Preterea Petrus contra Johannem deposuit cum quæ-
rela, quod sibi quatuor vulnera intulisset, Johannes ve-
ro fatebitur, se hoc fecisse ex eo, quia armata manu do-
mum ipsius Johannis irruisset et in eadem iniurio-
ne matrem vel sororem, vel uxorem vel filios sibi vulne-
rasset; quod vulnus licet per ministerialem conspec-
tum et visum fuisse obtulit se probaturum, tamen i-
dem ministerialis interrogatus per iudicem, negavit
se predictum vulnus vidisse et conspexisse. Et quia post
negacionem ipsius ministerialis idem Johannes pre-
dictum vulnus matri sue illatum, per alios idoneos
testes, qui dictum vulnus viderunt et conspexerunt,
offerebat se probaturum, nos in tali et simili casu
decrevimus, eundem Johannem ad producendum
predictos testes fore admittendum.

35. Quærelam Petrus deposuit de Johanne quod
ipsum vulnerasset, Johannes vero constanter asserue-
bat, quod Petrus se ipsum vulnerasset, quod offere-
bat se legitime probaturum. Nos autem in tali casu
credimus distinguendum, quod si in contencione et
discordia Johannes asserit Petrum se ipsum vulnerasse,
hinc Johannis probationes sunt admittende; si autem
extra eandem contencionem et discordiam Petrus fue-
rit vulneratus, hinc, ut est moris, dicimus Petri in-
conueniunt admittendum.

36. Pro expurgacione obducimus, quod sententia ex-
communicationis hinc inde indicendis maliciose ple-
nunquam conuenit opponi, ex qua oppositione fuit
statutum opponi non debet. Unde circa eandem ex-
purgacionem non debemus abstinendum, quod cum a-
liquis hinc inde non fuerit obiecta exceptio
communicationis, per tales testes eandem abso-
luti non debent. Unde si alios testes, si potest, no-
minandi et producendi fuerint et litteras habeat
facilem, non debet eis testes nominare.

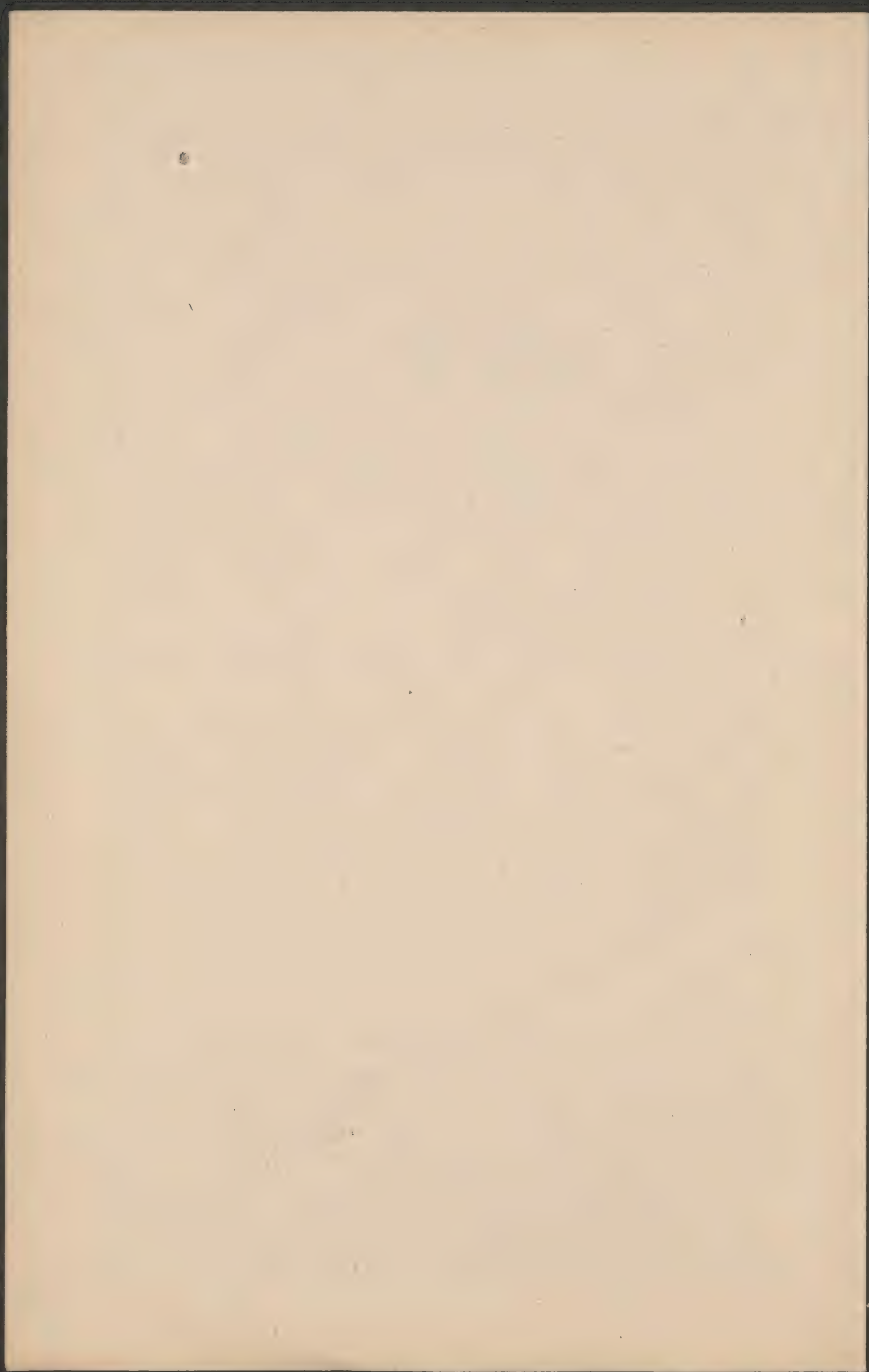
vel habere, preterquam eos, quibus obicitur sententia excommunicationis, volumus, quod cuius fuerit sententia excommunicationis, debito modo, scilicet cum sufficienti cautione iuratoria vel fideiussoria de faciendo vel satisfaciendo cum omni reverentia requisita, sit et petatur, quod eidem testibus excommunicatis, ad prehibendum laulimmodo testimonium et subventionem veritati, ne veritas opprimatur, beneficii cuius absolutionis impendat. Quod si excommunicatos premissis modo petitis pro testimonio prehibendo, denegaverit beneficium absolutionis, cum huiusmodi postulantes veniam et absolutionem, quantum ad deum, censeantur absolvi, volumus et decernimus, quod ex hinc absque aliqua cause vulneracione, ne testimonia eorundem testium per iudicem recitantur et habeant ipsorum testimonia firmitatem.

37.

Conradus dominum vendicabat a Dominico et ad probandam suam intencionem Conradus sex testes iuxta iudicis mandatum produxit, quorum primus testis fuit Jacobus patruus ipsius Conradi et mediator seu compositor amicabilem saltem in eadem causa, quem ipse Dominicus, cum testes secundum consuetudinem nominarentur in iudicio, neglexit revocare, sibi huiusmodi consanguinitatem opponendo. Denum circa testimonium predicti Conradus Dominicus testimonium predicti patris propter predictam consanguinitatem constanter asseruit non valere et sic desistit se eandem eandem obtenturum. Nos itaque considerantes, quod amicales compositores seu mediatores consanguinitate esse consueverunt, declaramus, in tali casu testimonium predicti Jacobi patris pro Conrado valere.

38.

Quum prescriptis propter sequicium et fugaciam dominorum sit instituta, decernimus et statuimus, quod si aliquis credit et reputat, se habere aliquod ius ad aliquam hereditatem, quam aliquis presencialiter possidet, si infra tres annos et tres menses tempore pacis et concordie sustineat et paciat, ipsum possessorum possidere eandem hereditatem pacifice et quiete, ita, quod sibi, presentis, et cuius presentiam iure sufficientiam ad

Si autem sit mulier maritata et aliquam hereditatem, quam dicit et credit ratione dotis vel quomo-
do libet ad se pertinere, et infra decem annos non cu-
rauerit vel neglexerit pro eadem hereditate quicquam
intendere, illa, quod infra eundem tempus facis et con-
cordie partialiter possiderem quicquid providere, solvere de-
bemus, quod eadem mulier ab omni iure eadem
hereditatis, etiam se cognoscat cecidisse.

39

Si autem sit mulier maritata et aliquam hereditatem hereditate, rationem quod idem obligans vel ipse obli-
gatus non existens vel actiante, quilibet ipsius consang-
uinitate vel affinitate proximior coram iudice nostro,
si ipse copiam potest habere, vel saltem in parochia
iurisdictionis hereditatis obligate publice faciat ad minus
semel in anno protestacionem vel in colloquio generali,
quod dicta hereditas in tanta pecunia, prout est vel
fuit in facto, sit obligata. Faciendo huiusmodi pro-
testacionem dictis obligans vel proximior ipsius, ut
premissum est, infra triginta annos redimendi vel
liberandi predictam hereditatem plenam ac liberam
habeat facultatem. Quod si non curaverit vel negle-
xerit per continuos XV annos dictam facere protes-
tacionem, ab omni iure hereditatis sic obligate ren-
ciat se cecidisse.

40.

Si vero sit mulier maritata et aliquam hereditatem, quam dicit et credit ratione dotis vel quomo-
do libet ad se pertinere, et infra decem annos non cu-
rauerit vel neglexerit pro eadem hereditate quicquam
intendere, illa, quod infra eundem tempus facis et con-
cordie partialiter possiderem quicquid providere, solvere de-
bemus, quod eadem mulier ab omni iure eadem
hereditatis, etiam se cognoscat cecidisse.

41.

Si autem fuerit vidua et eodem modo dicat et
asserat aliquam hereditatem, quam aliquis possidet
ratione dotis vel quolibet alio iure ad se pertinere, et in-
fra sex annos tempore facis et concordie intenderit et
partem huiusmodi possiderem ipsam hereditatem
quicquid providere, solvere debemus, quod solvere ipsi posses-
sor huiusmodi hereditatis in eadem hereditate plenam
ac liberam facultatem habeat. Quod si non curaverit vel negle-
xerit per continuos XV annos dictam facere protes-
tacionem, ab omni iure hereditatis sic obligate ren-
ciat se cecidisse.

16.
vult. nec parum et quodammodo multatam. sicut et capi.
hinc per hanc nullam voluntatem curare prescriptionem.

42.

Franciscus deposuit questionem contra Gregorium, quod
in ipsius hereditate posuit reposit. et intra illas reposit omnes
fructus, quos fecit et facere poterat. percepit. Gregorius aut.
tem respondit, quod idem Franciscus in eadem villa die
et nocte est et fuit intinuit cum ipso Gregorio per duos
annos et locuit, nec ipsum unquam ammonuit unico
verbo pro repositis predictis. Nos itaque attendentes desi.
dium seu pigritiam ipsius Francisci, declaramus in hoc
casu ipsi Francisco omnium annorum obolare prescrip.
tionem.

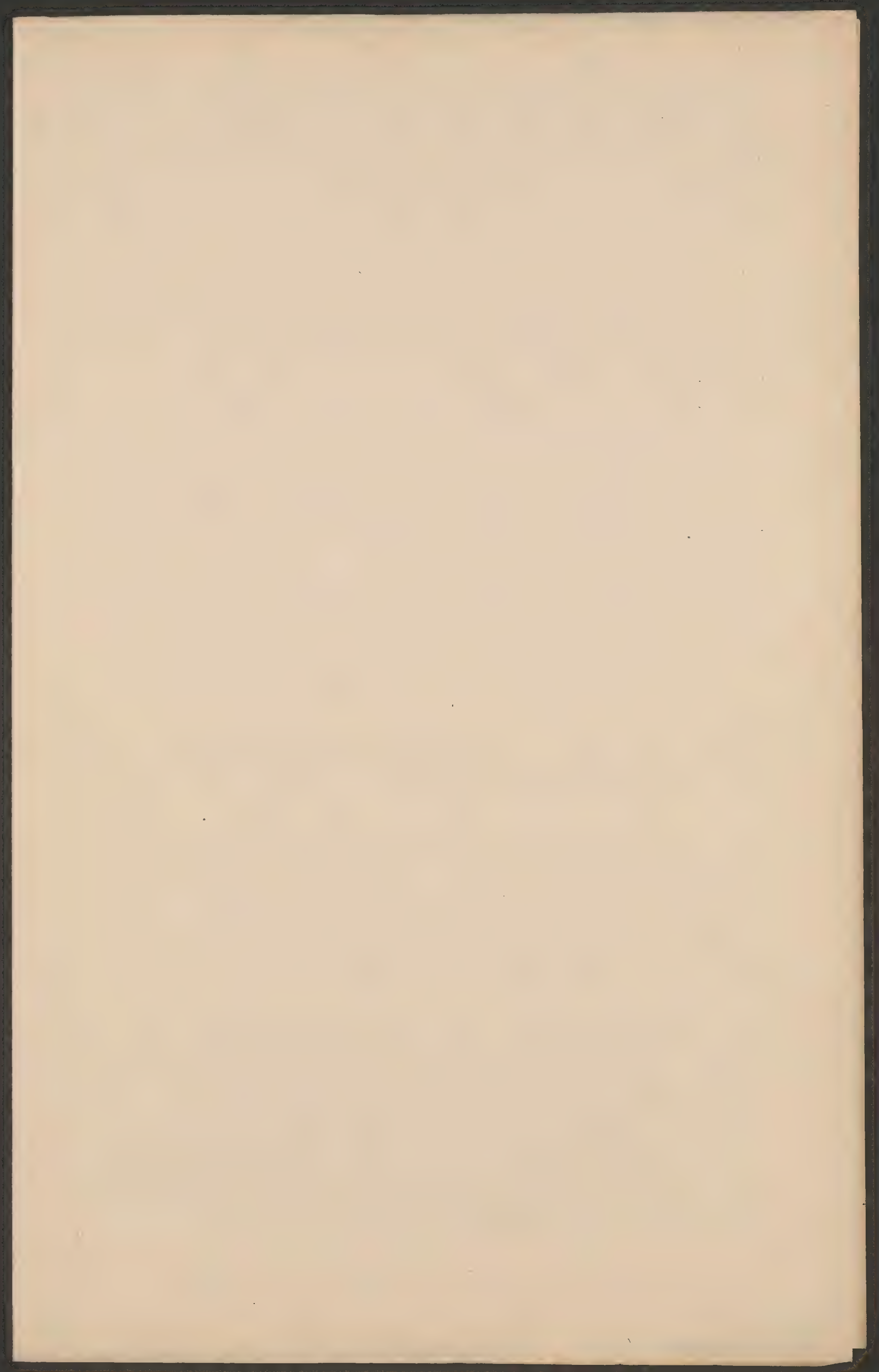
43.

Franciscus nepotem suum Luciam, constitutam in
etate infanti orphanam, cum bonis centum marcas va.
lentibus, tenendam et seruandam in suam curam rece.
pit, tempore vero procedente, ipsam, dum adhuc esset
minor annis, de viginti dimisit marcas marita.
uit. Deinde stans cum marito post quatuor annos
eadem Lucia pro bonis residuis residuibus ultra pre.
dictas viginti marcas, Francisco suo avunculo movet
questionem; Franciscus autem respondit, quod longo
tempore post contractum matrimonium, per quatuor
annos nunquam fuit ammonitus pro bonis vel pro
rebus predictis. Nos itaque salubris cordis fronsione
volentes, declaramus et statuimus, quod predicta
Lucia, postquam cum marito steterit per tres annos
et tres menses, infra eadem ad causam non pro.
vocando, siue fuerit minor annis siue maior, de ce.
tero non poterit nec audebit agere pro quocumque
bonis vel rebus residuis. obstante sibi huius annorum
et trium mensium iaculatione et prescriptione.

44.

Franciscus veniens Gregorio bonorum pro cau.
lum marcas, per sua tractatus habuit et marcas ex.
soluit, residuas presumpsit in casu bonorum posuit
bens se solutum et sic item Gregorius per quatuor
annos pacifice et quiete non fuit soluti solitione
hauit et possedit predictam rem solutam. Curiam
prope finem quatuor anni. Item Gregorius amplius
religiam per unum annum et octiduum et dimidium
Francisco vendit; Franciscus vero soluit et soluit

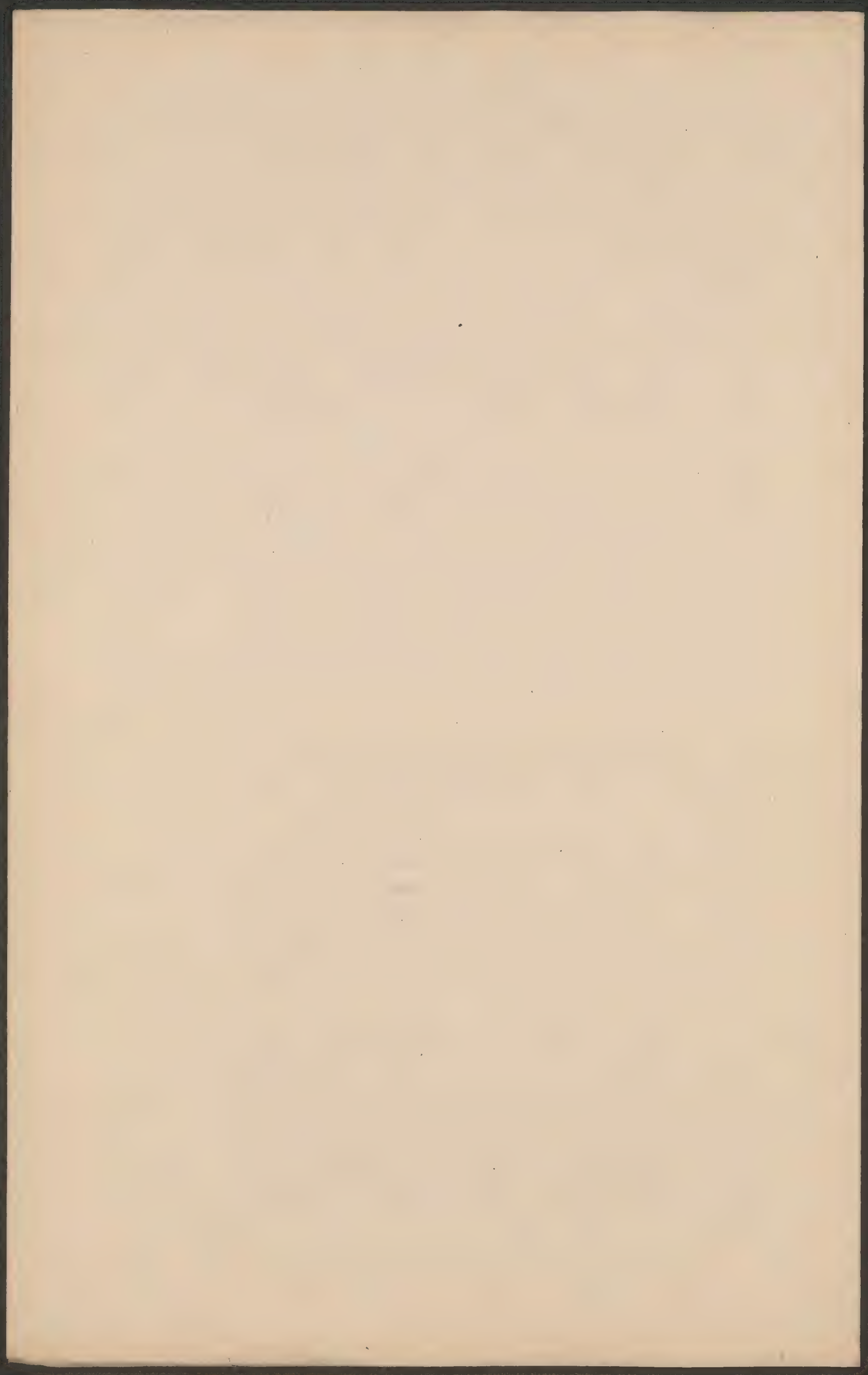

quod si fratres vel sorores cum fratre hereditatem in bonis
 suis patris vel matris in hereditate et contingit unum hereditatem
 in hereditate quicquid eorum sit et quicquid eorum sit
 reportare. Alteri hereditatem partem suam hereditatem in hereditate sit
 potestas in hereditate sit et contingit unum hereditatem eandem, sed
 pro parte hereditate simulata ipsam contingente, necesse
 est quicquid plenam habeat facultatem. Si vero huius
 modi fratres vel fratres cum sorore non fuerint in bonis
 paternis ab invicem divisi et separati, si sint quoad an-
 nos legitime etatis et habentes plenam discretionem, vo-
 luntis, quod in hereditate, pro qua quicquid agitur vel
 ventilari speratur, per ministerialem, ut in alia constituti-
 one docetur, terminum citationis edictum publice propo-
 natur, citando, quod si sit aliquis, qui habeat vel possit
 habere aliquod ius in dicta hereditate vel ad hereditatem,
 aut sua quomodolibet intersit, die proxima assignata ve-
 niat et compareat, ius suum ostensurus et defensurus.
 Aliis in forma citationis eo, cuius intersit, non com-
 parente, diffinitiva sententia super eadem hereditate
 proferatur, cuiuslibet postmodum venienti et volenti eam-
 dem sententiam cognoscere et reprobare seu innovare, sit in-
 dicta potestas, sed ipsam sententiam decernimus perpe-
 tuum habere vigorem.

48. Wago villanus deposuit querelam contra suos
 vicinos villanos, quod cum equis tempore nocturno
 fuisset sibi subtrahis, idem Wago cum instancia
 requisivit et petijt eosdem suos vicinos villanos, ut
 per vestigia eundem facerent pro eodem equo rehabendo
 insequi ipsum adjuvarent; villani vero facerent insequi re-
 cuserunt et ita Wago predictum equum amisit. Nos i-
 taque in tali casu declaramus, predictos villanos ad
 solvendum equum predicto Wago condemnandos.

49. Petrus conquisitus est de Johanne, quod ipsum
 quatuor digitis in manu gladio mutilasset, quod Jo-
 hannes se fecisse negavit. Et quia idem Petrus pro ea-
 dem mutilatione post annum elapsum satisfactio-
 nem habere precebat, nos itaque in tali casu eundem
 Petrum mitterimus pronunciamus iuratum, quod
 predictam mutilationem quatuor digitorum habuit a Jo-
 hanne.

50. Petrus agebat contra Johannem iudicem

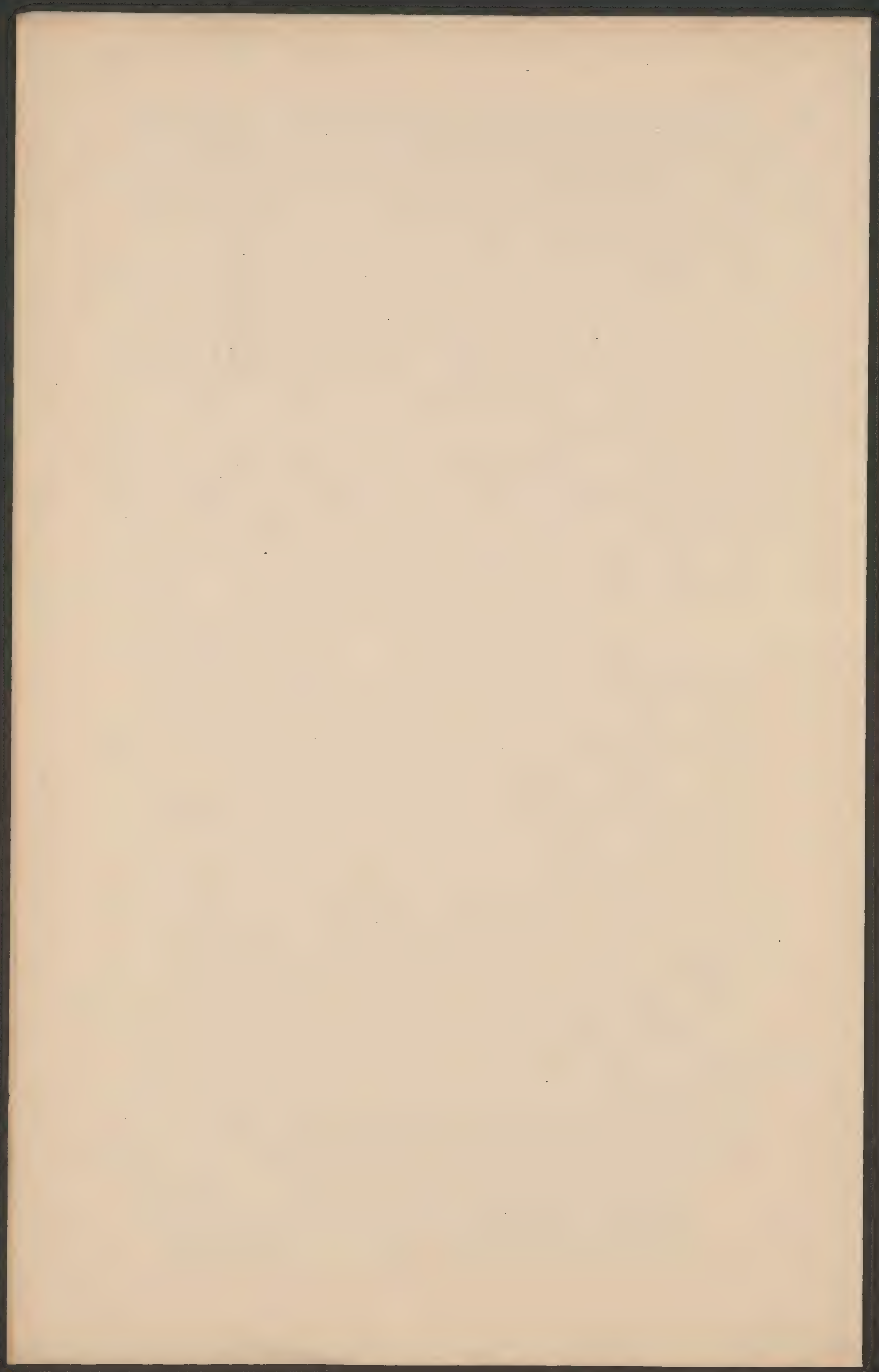
in causa, quoniam coram deo habuit. etiam in
 beneficium etiam deum. etiam in causa
 ipsorum filii, eundem. etiam in causa
 nascuntur. etiam in causa. etiam in causa
 fuit aliqua promissionem. etiam in causa
 etiam in causa. etiam in causa
 etiam in causa. etiam in causa
 etiam in causa. etiam in causa

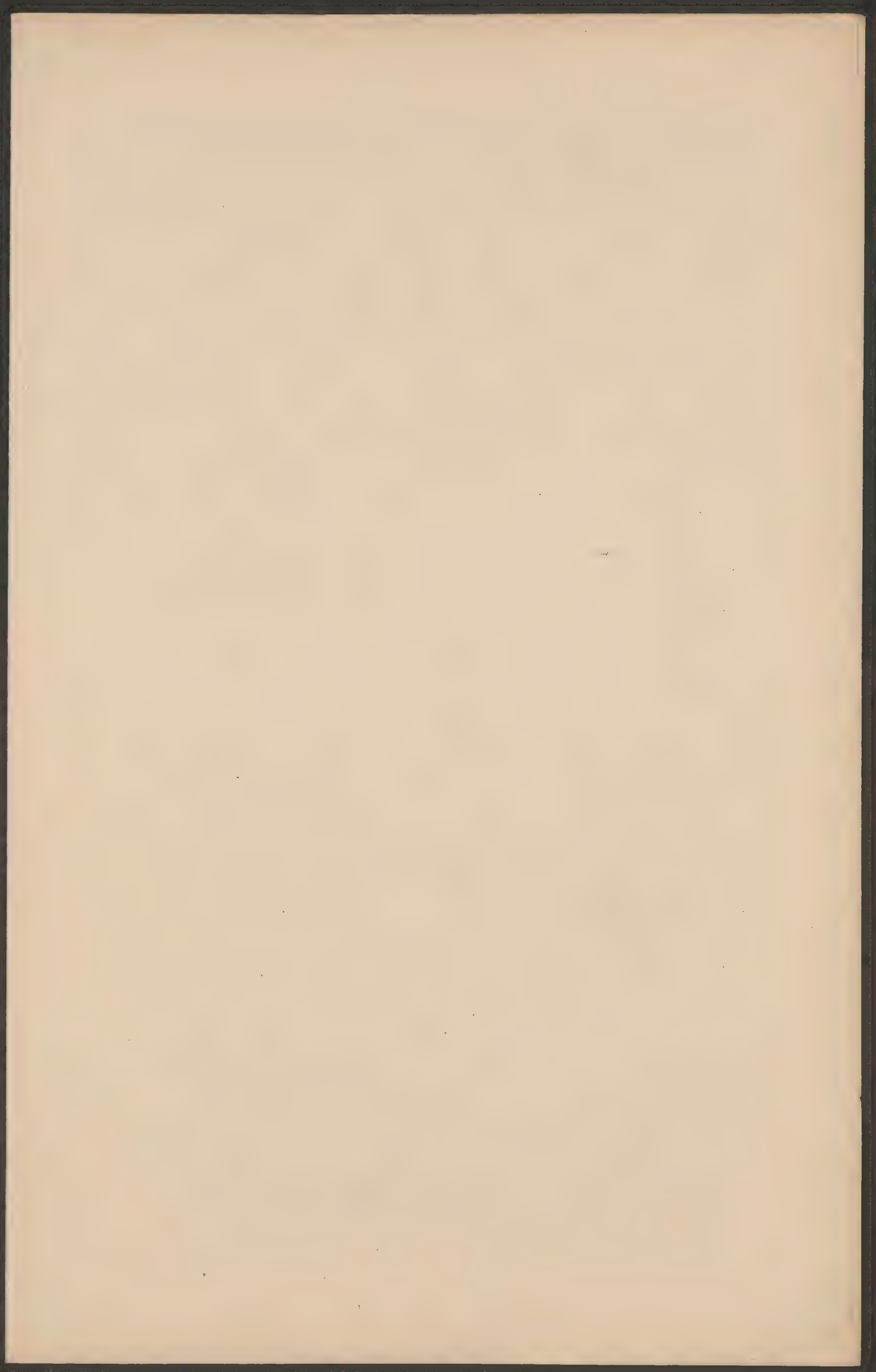
51. Talem pro hoc modo agendum. etiam in causa
 nunc autem opposita. etiam in causa
 prosequitur. etiam in causa. etiam in causa
 Henricum adoluit et eundem. etiam in causa
 coram infirmis. etiam in causa. etiam in causa
 Ter Talem. etiam in causa. etiam in causa
 itaque finem. etiam in causa. etiam in causa
 eundem. etiam in causa. etiam in causa
 non esse. etiam in causa. etiam in causa
 in re. etiam in causa. etiam in causa

52. Franciscus, Talem et Henricum. etiam in causa
 les unum. etiam in causa. etiam in causa
 huiusmodi. etiam in causa. etiam in causa
 nato vel. etiam in causa. etiam in causa
 dicare. etiam in causa. etiam in causa
 quicquid de Henrico. etiam in causa. etiam in causa
 etiam in causa. etiam in causa. etiam in causa
 licet. etiam in causa. etiam in causa
 mis. etiam in causa. etiam in causa

53. Abusiva consuetudine nascitur. etiam in causa
 quod cum aliqui. etiam in causa. etiam in causa
 cernunt. etiam in causa. etiam in causa
 nomine. etiam in causa. etiam in causa
 nos eandem. etiam in causa. etiam in causa
 huiusmodi. etiam in causa. etiam in causa
 huiusmodi. etiam in causa. etiam in causa
 in causa. etiam in causa. etiam in causa
 qua vero. etiam in causa. etiam in causa
 nec cessante. etiam in causa. etiam in causa

54. Nicolaus deposuit querelam de. etiam in causa
 licet equum. etiam in causa. etiam in causa

58. *Et violentorum audacia refruatur, statuimus, quod dum miles parem sibi militem occiderit, pro capite LX, pro mutilatione cuiuslibet membri XXX, et pro simplici ulnere XV marcas solvere teneatur.*
59. *Laurentius conqueritur de Martino, quod sibi matrem interfecit, Martinus respondit, quod Laurentius non fuit de legitimo matrimonio siue thoro procreatus, ex eo, quod assererat, ipsum esse filium mulieris vagabunde. Nos in tali et simili casu dicimus, caput matris exsoluendum seu oblinendum.*
60. *Sunt nonnulli, qui per indiscrecionem victum longi temporis brevi hora concucentes, committunt sibi extra propria occasionem diuagandi et taliter diuagantes, aliena rapere non formidant. Et igitur tales a quolibet occasione diuagandi saltem formidine fene retrahantur, statuimus, quod taliter diuagantes re-
prias committentes, quibuslibet eorum bonis, que habent, ipso facto sint priuati. Et si contigerit huiusmodi fugitivos et diuagantes nostre gratie reconciliari, volumus, nihilominus, quod inter suos pares vel infames habeantur.*
61. *Consuetudine iniquissima ministerialium obseruatum exstitit, quod dum ad aliquem in via occisum vocabantur, ipsum vestibis, in quibus fuerat occisus, iure ipsorum, quod ipsi nominant uouane, exspoliabant. Unde cum afflictis non sit addenda afflictio, eisdem ministerialibus prohibemus de cetero quoslibet occisos spoliare seu exuere, sed tantummodo unico grosso contententur, quem decernimus eis dari, dum pro labore per eum, qui ad aliquem occisum procurauerit, eos exuere, donec de eodem homicidio questio totaliter fuerit diffinita.*
62. *Et quilibet alium indemnum vigilet conseruare, si aliquis alterius semina iumentis vel quibuslibet pecoribus maioribus defecet, statuimus, quod pro quolibet iumento vel pecore unam quatuor denariorum frasso dampnum is, cuius fuerint iumenta vel pecora, solvere teneatur.*
63. *Ad cuiusmodi autem quauilibet alterationem*

decernimus, quod ad proximioris castellanie curiam suis fuerit regalis siue cuiuscunque iudicis eadem iumenta pas, sui dampnum depellendi habeat facultatem, ita tamen, quod sub testimonio vicinorum in propria domo facti dam, finium iumentis siue pecoribus per noctem seruatis; in eas, lino ad proximioris curiam castellanie depellere liceat iumenta vel pecora predicta.

64. Quum actor forum rei undique sequi debeat, volu, mus, ut si quis in iudicio iuris Teutonici contra reum, in actionem dirigat aut proponat, reus actorem ibi, nem super alia questione iurati vel inequale reconuenire non poterit, sed suam litem aut causam coram iudice competenti, cum voluerit, agitat.

65. Ex lege imperiali clara luce nobis constat, quo, modo incendiarij et exstolores voluntarij domorum, horre, orum aut quorumvis bonorum morte crudeli et impiis, sime frumentis, quibus etiam iumentis, si aut ecclesiam frugiant, patrociniū nullum ex hoc debeant obtinere, propter dampnati criminis ciuitatem. Consueuerunt ta, les omnes, ut manus effugiant iusticie ipsos frumire vs, lencium, ut plurimum in ciuitatibus vel villis Teuton, calibus permanere, ut actionem propositam contra eos eludant per iuris Teutonici defensionem; et sic reus talium maleficorum crimina remaneant impunita. Tu, de de nostrorum baronum bono consilio statuimus, ut accusati de crimine incendiij siue exstolones, etiam in, nenti in ciuitatibus aut villis Teutonicis extra, forum ipsorum trahantur et in iure Teutonico tamen coram iudice competenti debeant respondere, sen, lencari et frumiri pena aliqua debeant, iusto exigen, ciam criminis et eius probationem.

66. Ne in a, no, solium a malo, sed ab omni specie mali quolibet vitentem aut lege necessarium est absti, nere, propter quam refrenatur malorum audacia, ut iustorum innocencia dicta consistat. Hinc quidam vi, feditatem corporis suum, ut plurimum, probabentes, et lasciuam vitam gerentes, deum non limentes nec lem, prolem penam formidantes, virgines stuprant, mu, lieres polluant violentis; et quando impetuntur ab eis in recenti, iure Teutonico volunt, se licere, ut facilius

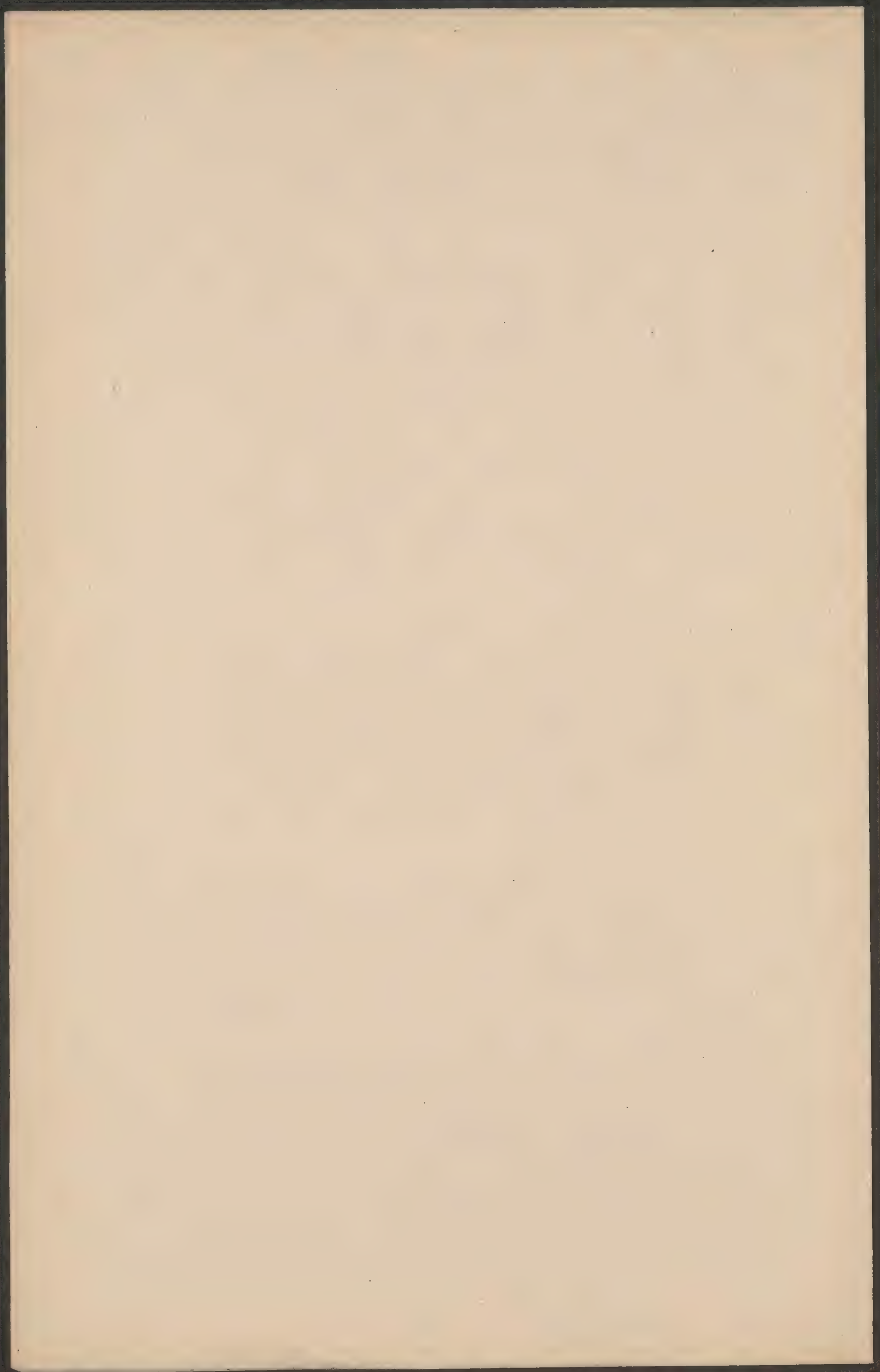

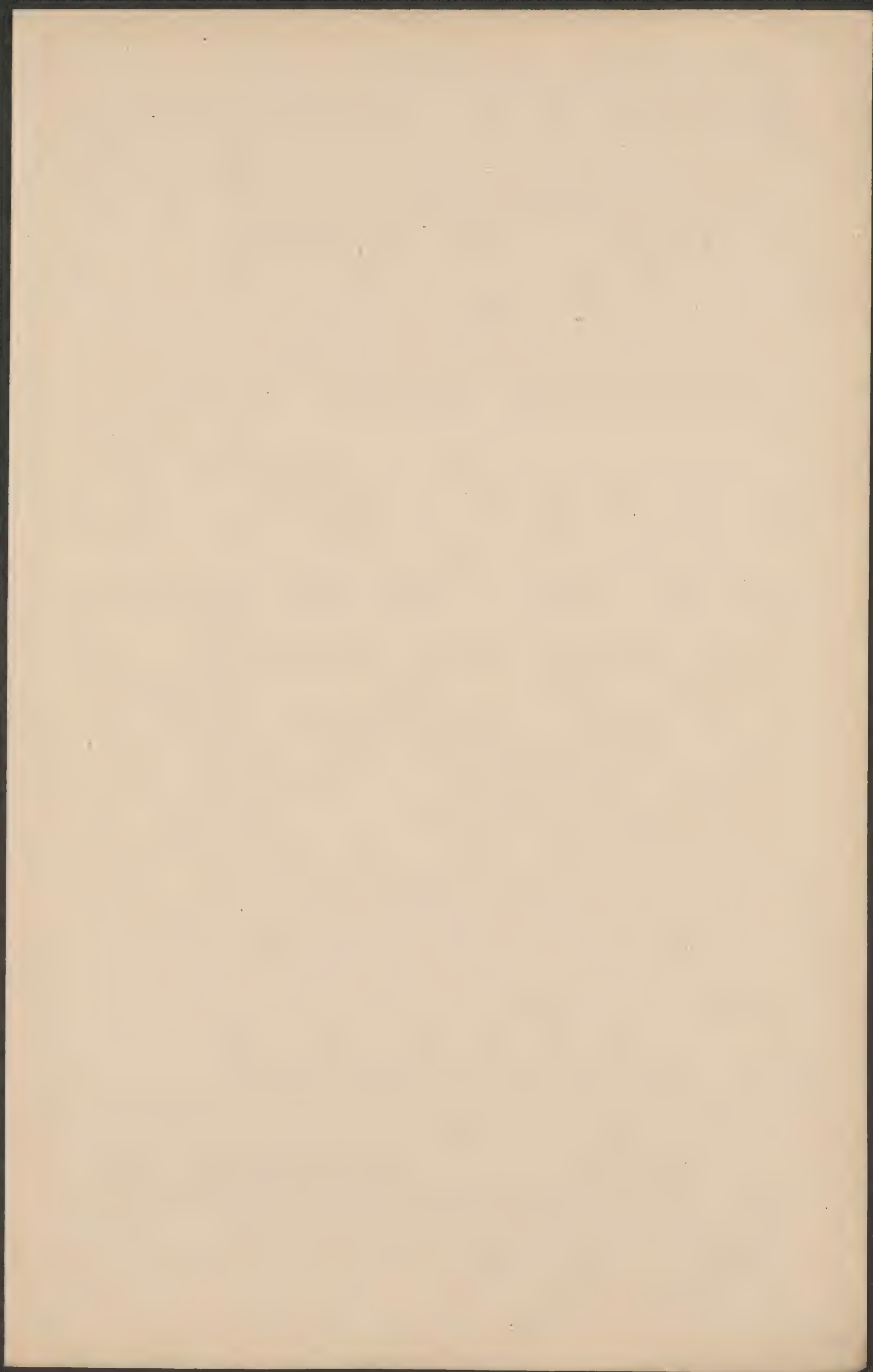
eludant commissi criminis actionem. Visum est nobis
illis nobilibus in colloquio generali, quod et nos decerni-
mus perspectis observandum, ut tales oppressores virgi-
num aut mulierum, si proclamaverint in resenti, iure
polonico coram iudice competenti seconsensu responderi
et puniri, iuxta commissi criminis qualitate.

67. Quum secundum patrum sanctorum decreta, nos
deceat illos amittere privilegij auctoritatem, qui non
voluntur in eo concessa sibi potestate, plures sunt no-
stri milites ius teutonici habentes in multis ipsorum
villis ex nostra et nostrorum predecessorum gratia
facta, et tamen iure teutonico obmisso, tantum secun-
dum ius polonicum se regunt in quibusdam talibus
casibus, quod si in aliqua villa obissi sunt iure teuto-
nico, amplius per ius Teutonicum contra agere non
possunt se defendere. Propter quod volumus, quod
ubi crimen est commissum, illo iure, quo illa villa
hinc usa fuerit, debet iudicari iure teutonico.

68. Statuimus, quod dum aliquis contra suum pri-
vilegium in quacunque causa citatur, et exhibendo su-
um privilegium in iudicio amittit sexagenam, si ipse
actor citans per iudicem iussus renuerit iurare, se per-
cuisse reum fuisse privilegiatum et privilegium habere
esse, tenetur restituere idem actor eandem sexage-
nam. Secus esse volumus, si iuraverit, se percussisse re-
um fuisse privilegiatum.

69. Cum ex separatione subditorum bona acervorum
sepere desertantur nulla causa legitima ad hoc persua-
dente, videtur fuit nostris baronibus hunc periculo non
requirit obviare. Propter quod nostra voluntas est
institutum, ut non plures domus aut incole de
una villa insimul possint ad aliam villam se certe-
re, nisi unus vel duo, preter dominum illius ville,
in qua degunt, voluntatem, nisi in casibus his ex-
ceptis, ut si dominus ville opprimat uxorem aut
uxorem sui domini aut pro excessu suo culpa
heredis ibidem villani bonis ipsorum defraudentur,
vel in sententia excommunicationis per omnium chi-
rent sui domini ex delicto. In talibus casibus non
tantum tres vel quatuor eiusdem ville incole obire

74.

Quendam deposuit Equitius contra Falconem, quod
cum in domo ipsius Equitii facta fuisset in vespere con-
cilio, ipse Falco superueniens candulam exstinxit, quia ex-
tingua Equitius nescit, nec scire potest, per quem in illa
contencione fuerit vulneratus. Falco vero licet extinguere
candele confiteretur, tamen ipsum Equitium in vulneribus
difficilem. Nos itaque a predicto Equitio in illa
mento recepto, quod in predicta extinctione candele
nescit, per quem vulneratus fuerit, predictum Equi-
tium; quia candulam extinguendo vulneri fuerit causa
nem, in vulnere diximus condemnandum.

75.

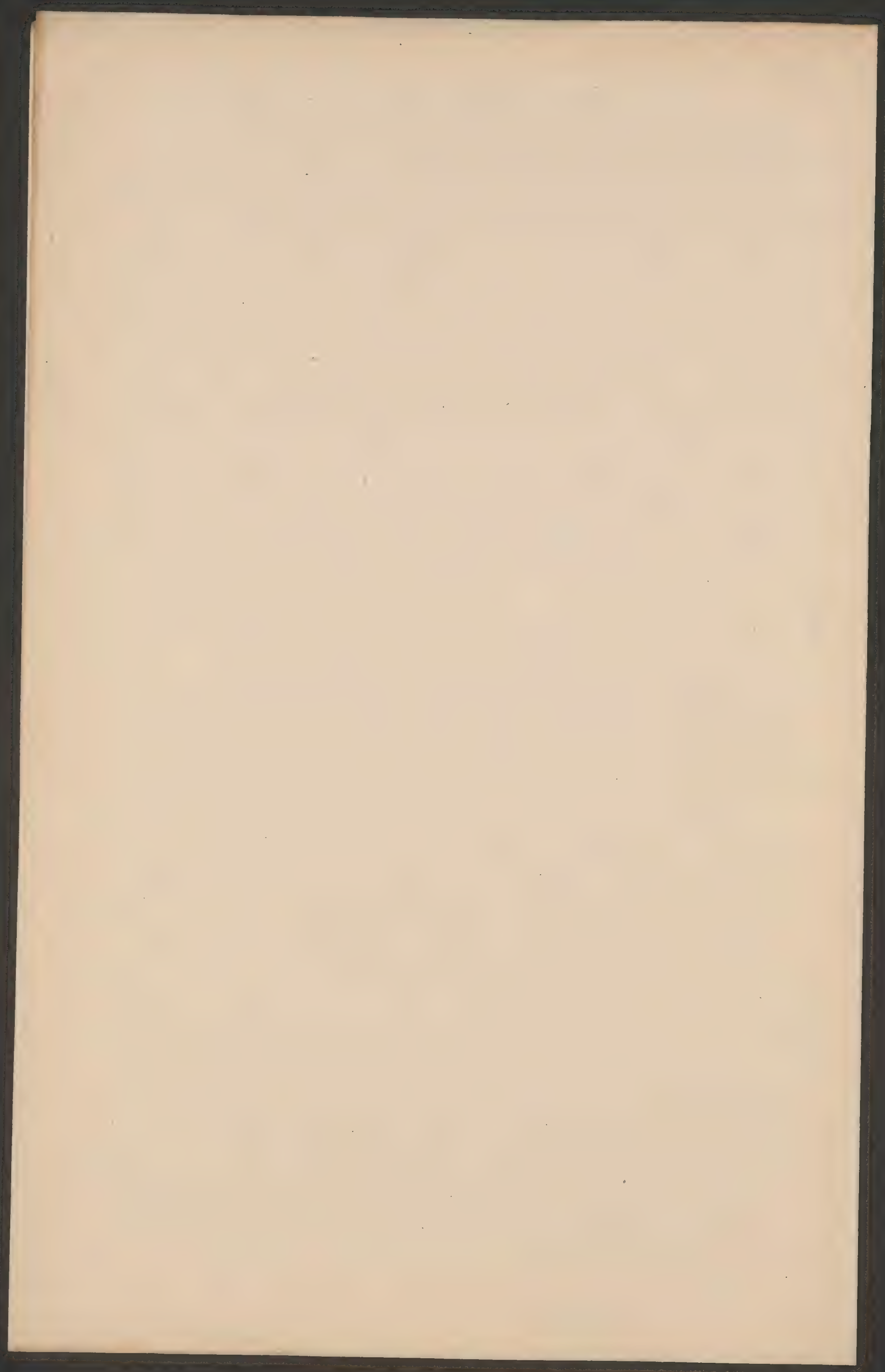
Preterea de villanorum pastore deposuit Equitius,
quod ouem ad gregem immissam et custodia sua commissa,
missam, de grege non rehauiit iterato ouem in villam; pas-
tor vero asserbat, se eandem ouem una cum aliis ad vil-
lam reduxisse. Nos itaque in tali casu et simili pro rationum
decreuimus iurare, quod ouem ad villam reduxerit.

76.

Item nobis ludiis latillorum abiciatur, per quem
sepe iusti patres propter filiorum excessum de bonis pelluntur
et deducuntur absque demeritis ipsorum ad minimam
paupertatem; statumus, ut si alicuius filius, obnoxie
parente sanis existentibus, delinquerit alicuius facinorose
quantitatem, predicti ludentis parentes non leuentur
ipsi victori pro ipsorum filio ad alicuius facinorose
satisfactionem. Item dicimus de iudeis: si videtur
rent peccuniam tali filio exstantibus parentibus non
huc sanis, concessio facta non valeat, nec ratio
ciorum aliquam iudeis dicti parentes compellantur.
Sic etiam dicimus de omni contractu inito cum
familias, quod non valet, cum sit in falena
late constitutus, propter quod non habet
minimam rei vel aliquam possessionis bonorum.

77.

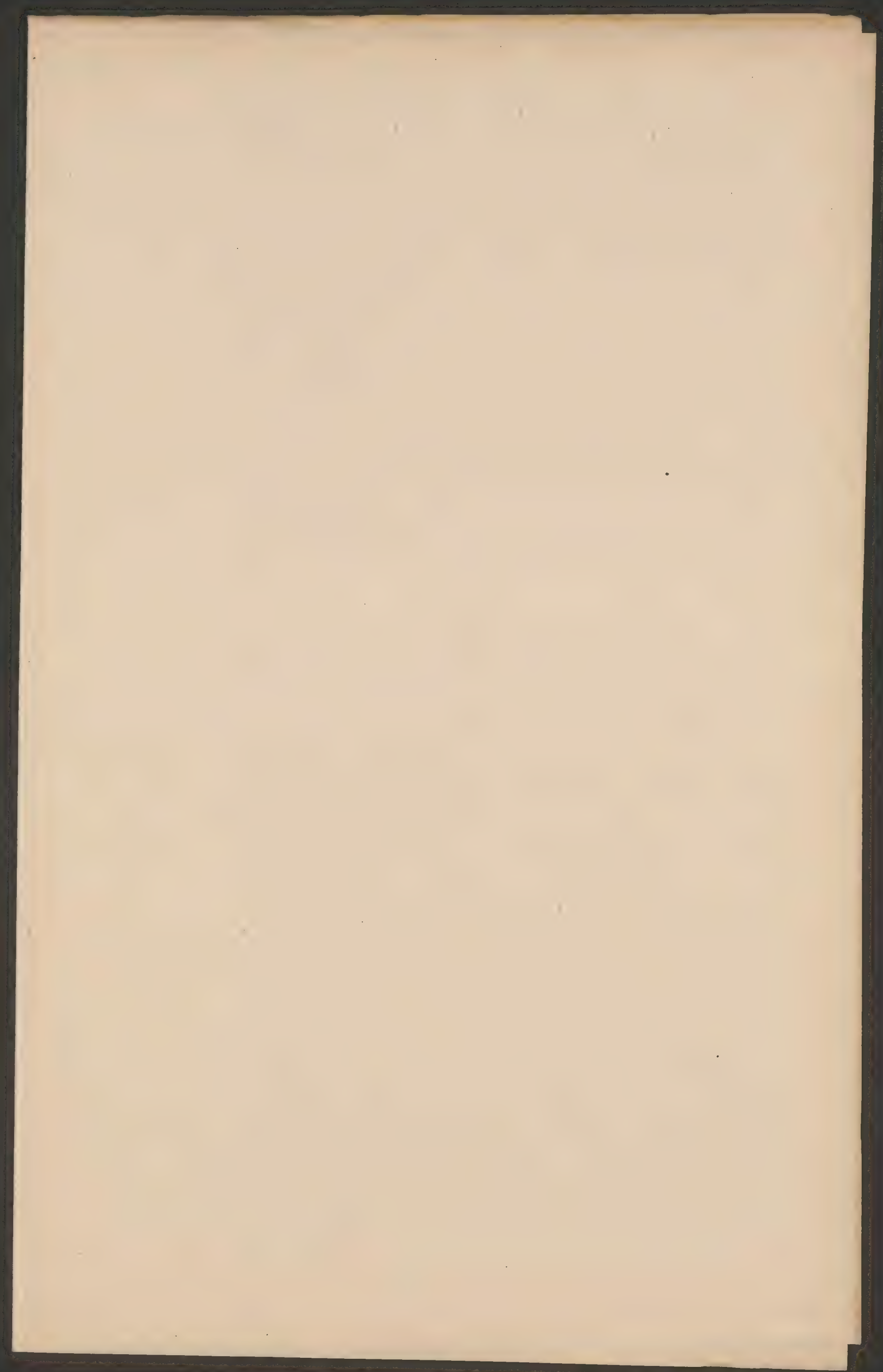
Ad faciendam huiusmodi latillorum
subtilitatem qui conuenerint inebriare et ad
auersionem in iudicio. Notandum quod in
num ludi fortis, super prestantiam in
de pecuniis, equis et quibusque
embrare, impotere et damno
victis et ad iudicium deduci et
deteriora latillorum propter hoc

ta ipsorum venerit: et nobis consuevit in talibus exerce-
re, et ad hoc malum vitandum et quod nostri nobiles
nobis abundantes. Et ut deinde debiti pro defensione re,
que prius impiguit. Accedimus, ut deinceps nullus
hominum vester cum alienigenis cuiuscunque status
vel conditionis existat, in nostro regno hūdat lassillos
ad prestanciam, sed tantummodo pecunia pro parata.
Quia si quispiam curia hoc statutum venerit temera-
re, illi tunc non valeat iudicium nec ad aliquam po-
tentionem sui ad talis litem suam victus victori tenet,
sed, nec fideiussor datus ipsi vincenti poterit de debi-
to numerari. Et quis vero sperans hoc statutum pro
fuerit in curia videtur mouerit suum debitorem
cum verbis superbiis vel cum fideiussorem, quociens
cumque maledixerit vel improperauerit pro debito pre-
stato, tenens illi pro sua verecundia penam pyraux,
monasteria qui dicitur saluti et nostro iudicio nichil,
tenens alium similem penam pro inobediencia assu-
mabit.

78. Apertis reipublice, ut subditi in quiete vivant
et quia nulli nocent et in virilibus conualescant. Qui
dam fructuantes ista veluti legis transgressores cum per
terras proprias perquirunt ad expeditionem, quasi hostes
se mouentes infinita damna pauperibus etiam plura,
quam hostibus irrogare non obmittunt, per que terre
nostre maxime deuastantur. Talentes itaque hunc pericu-
lo de remedio opportuno providere, statuimus; ut quociens
cumque ad expeditionem per terras nostras fit progressus,
nullis stacionem faciat in villa, sed in campo, nec ra-
finas in equis, pecuniaribus, pecoribus aut in alijs rebus
committat, sed solum portum moderate tamen recipiat
pro suis equis et staciones faciat de lignis in siluis, quos
aut rubis incensis et receptis, et ex hoc edificia villarum
intacta consistant. Si quis veluti temerarius huius sta-
tuti violatus: transgressus fuerit, domino illius ville aut
cui dampnum est illatum. Dampnum persolvat, iuxta su-
um sacramentum super oblatis prestitum, cum pena
pyraux et alia pena ad hoc apposita, et nichilomi-
nus alia similis pena in a stacionem statuti pro nobis
cadat.

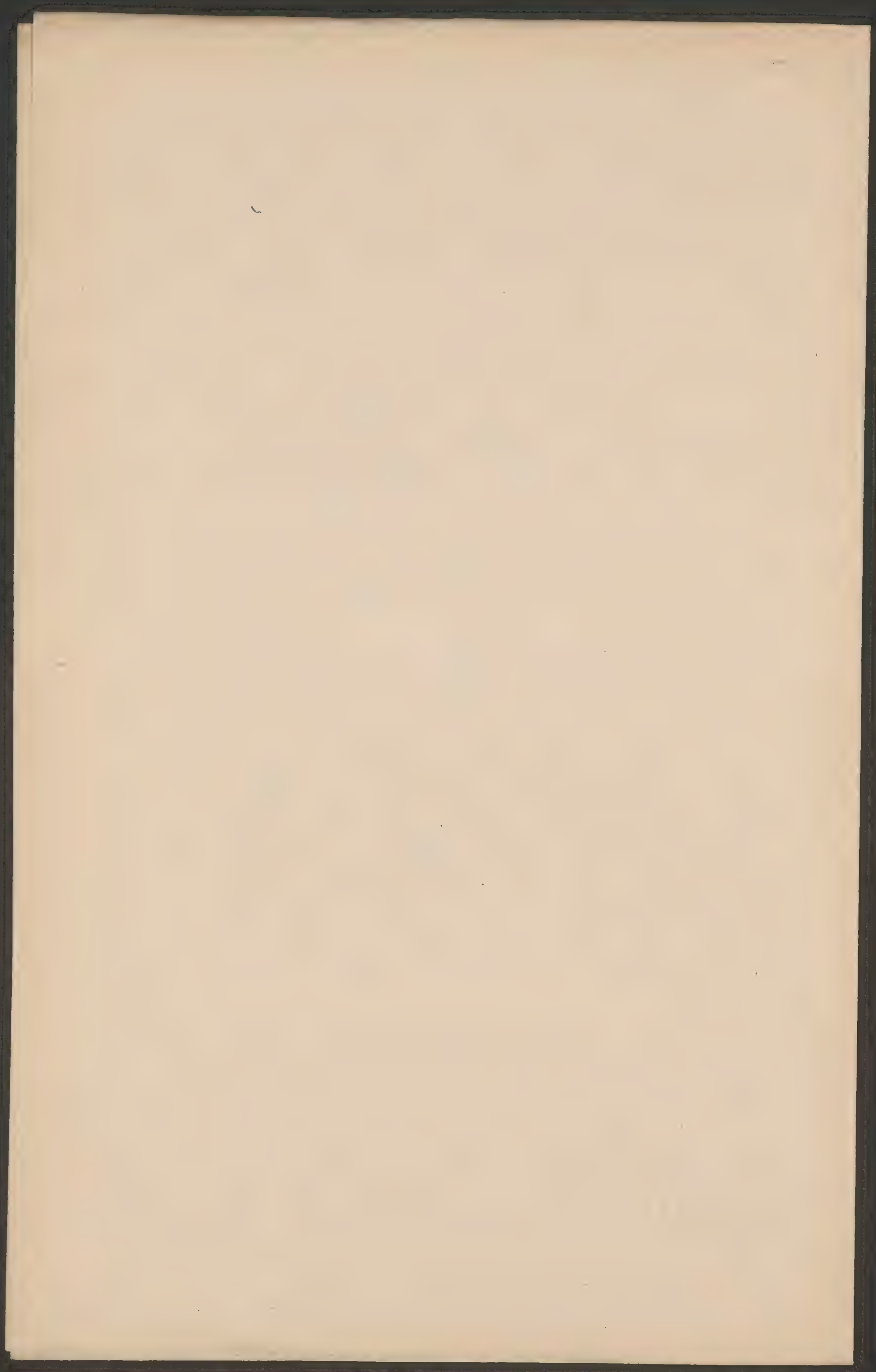
79. In communis cum in regno nostro observantur

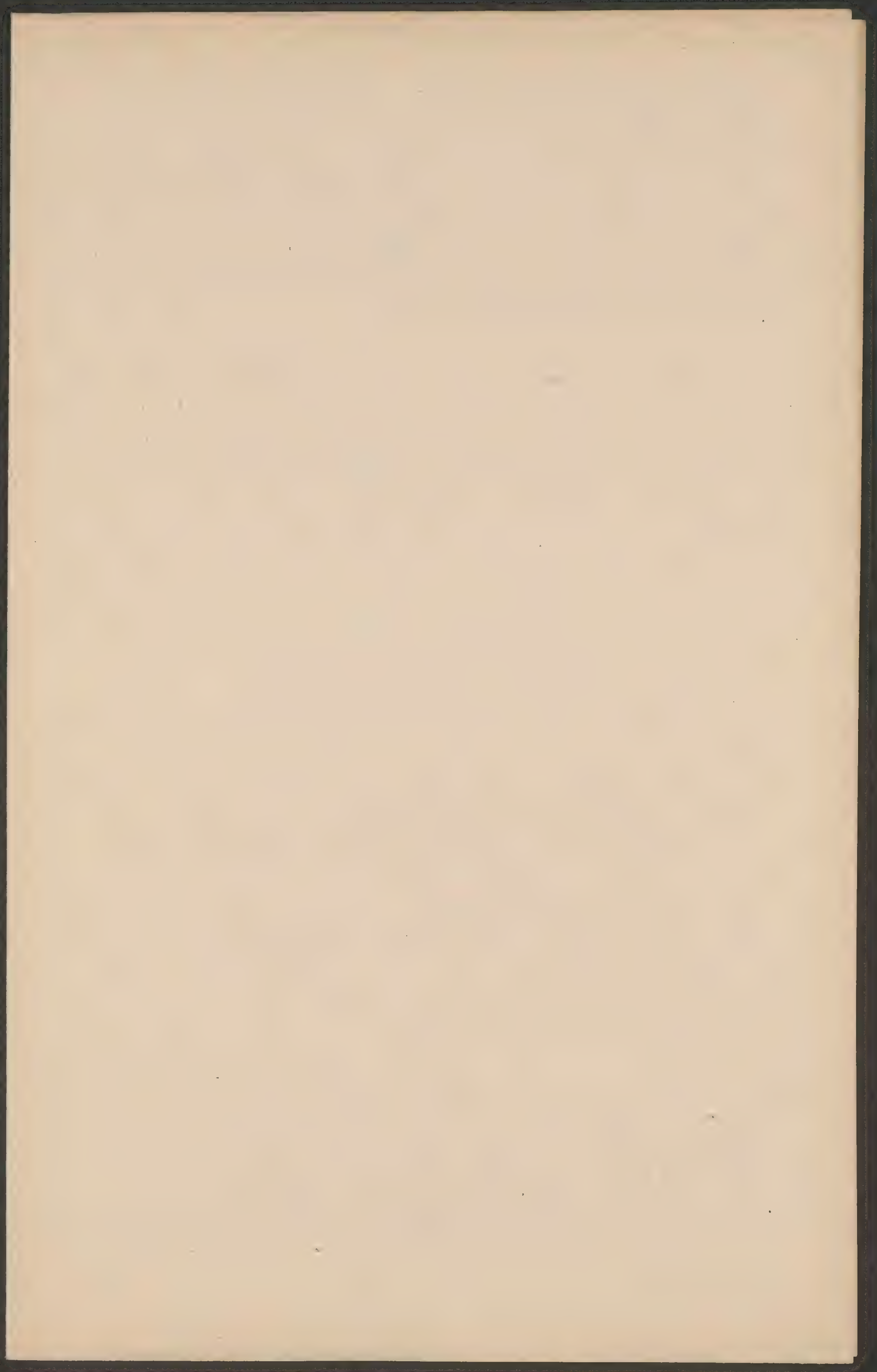

quod mortale male bonorum omnium praeiudicium
habet. tollunt. medietatem, propter viam. etiam. etiam.
filios etate iuveniunt eis in fovea mittere. bene. etiam. etiam.
patre et amodo propter ingratitude faciam. faciam. faciam.
bonum non succedere filijs ad insipientem. etiam. etiam. etiam.
tali divisione. faciam. etiam. etiam. etiam. etiam. etiam.
lat. Titium exilium nobis et nostro. etiam. etiam. etiam.
necesse filij non faciunt bonorum obtinendum. etiam. etiam. etiam.
bona aliam. etiam. etiam. etiam. etiam. etiam. etiam.
das. etiam. etiam. etiam. etiam. etiam. etiam. etiam.
qui bonum et hereditatem illam. etiam. etiam. etiam. etiam. etiam.

80. *Quidam* contumaci et quidam de militatu proprio
procedentes, subiti prodigi honoris et fame ipsorum, p
ta, in bellico munitionibus, sunt profugii nostri ne
qui ostentantur in talibus ipsorum, et sic occasiones ha
bentur plura contra committere non permittebant, pro qu
bus multum in immo nostre indignacionis. Tandem de
cunctis fuerunt et ceteris actibus male famulancia dñe,
et commotio eorum in intercessione mediante nostram
destructionem impiorum pervenerunt et sic multe gratias
de nobis rebus nostris. Tamen, quod licet nostra ire
et animosa ex et fama, nihilominus pro fides et deum,
cui vobis iudicis tales benedictur iudicialiter respon
dere et satisfacere, iusta sentencie diffinitionem per
iudicem deputatum non obstante qualibet diuturni
tate. Et infamem talem reputamus, neque alij no
bilibus, qui nunquam profugii extiterunt, in forma
et sublimitate honoris poterit adequari. Similiter il
lum dicimus infamem, qui occulte insidiando habi
laboribus nostri regni, fures et profugos servat et par
titur cum eis rapta et male conquistata. Tales non
possunt dicere se probos, cum impares probis viris
reputentur.

81. *Even in voracious rapacity it is insatiable
appetite, extortion of pecuniary levies non in-
ponens, proinde statum nostrorum baronum aucto-
ritas, et Tudei fidei nostre veri inimici, Christiani-
tis pecunias ipsorum mutuant, non plus pro qua-
libet septimana exigere habeant, nisi tantum unam
quartam cum gratiarum actione. Et si Tudei, qui
per novitas deceptiones ad literam obligationis mutui*

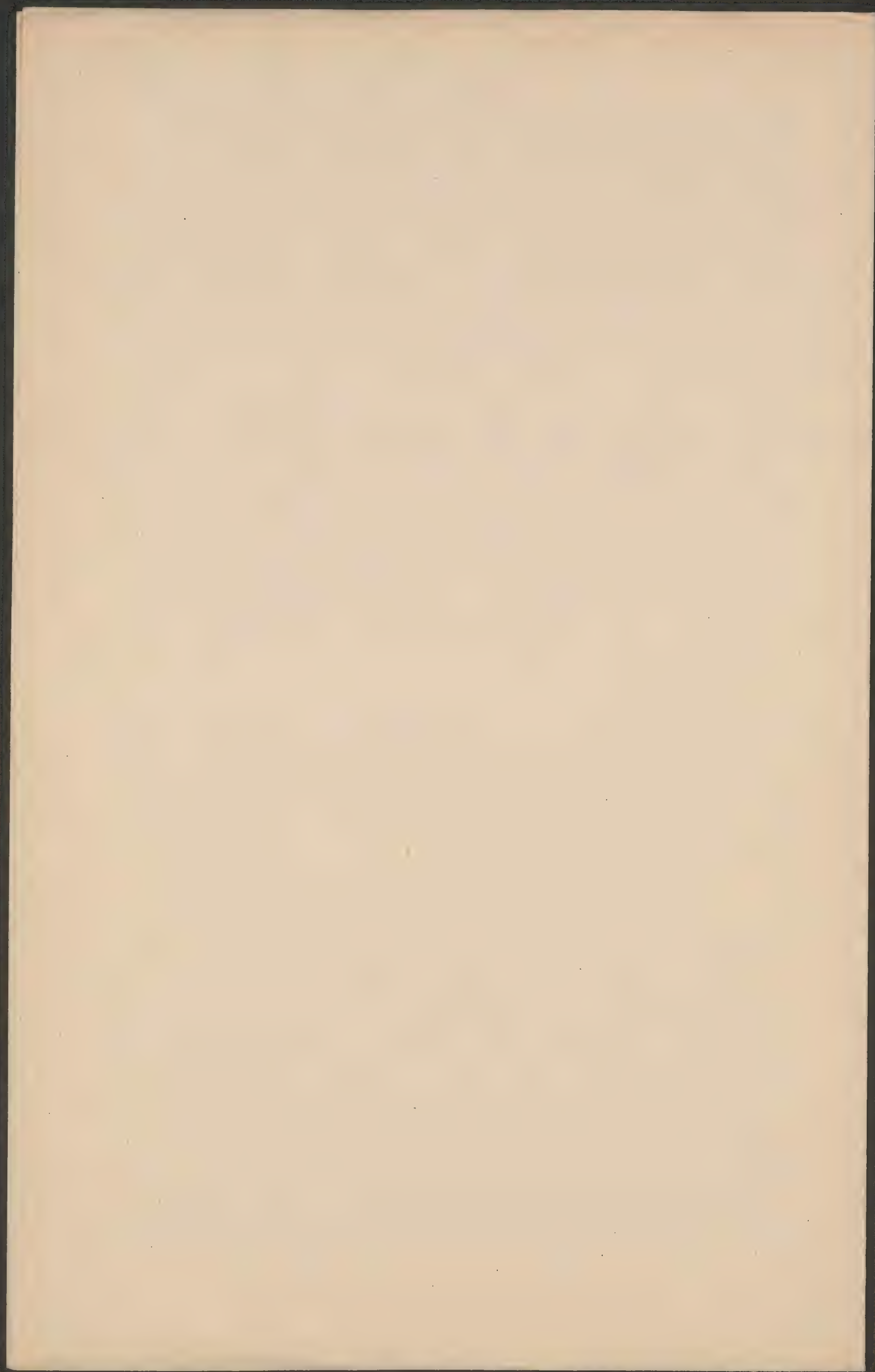
ipsū filiū meretricis et latrōn non revocat aut non negat, quod dixit, nequē probat eū esse latrōn, potuit ipsū asseruit, pro vituperiō illius, quē sic vituperavit, ratione fere soluat LX marcas grossorū, veluti si ipse eū occidisset.

85. Idem dicimus, si matrem eius meretricem prostraverit, et non revocavit nec probavit, quod asseruit, in si-
mitem penam ipsum decrevimus incidere. Faciendum
autem debet dicere, id quod sum locutus, sum parenti-
bus suis sanis.
86. In percussione militum et aliorum nostrorum
subditorum istum modum in penis exigendis volumus
observari. Si miles militi aut nobili nobili flagrum de-
derit absque sanguinis effusione, nobili, cui illata est
talis percussio, pena, quae dicitur quadragesima per
inferentem debet assignari. Si autem illi imperatur, qui
non habet ius militare, tunc marca prostrorum pro tali
vulnere, ceterum vero frena sive prope per percussorem
debet solvi.
87. Ut penarum distinctio et legitima divisio ha-
beat, quod si ametho vulneratur cum sanguinis ef-
fusione aut percussus enormiter, de omnibus penis
pro vulneribus aut percussione sententia, duas
partes loco, tertiam autem iudicio, ubi causa agita-
tur, assignari demandamus.
88. Et licet lex iam nova, quam veteris legum
fratricidium et alia similia crimina, graviter puniat, sed
damnet, tamen quidam veteris hostes proprii sanguinis
et honoris, legis penam nimis perniciosa, fratricidium
committunt, sororem vel fratrem occidunt. Quia
eius morte bona hereditaria incidunt. Talium ita-
que, ut vocis hunc habere cupierint, unde membra af-
fligantur et funiantur, in quo periculis, et
requiem et nobiles requi prole, quales membra
propriis consanguineis in hereditate, non solum
proles vel habentes, in hereditate et ceteris militum
accessum obtinebunt. Quia uno et eademque
et etiam in hunc finem, ut in hunc finem

86. In percussioibus militum et aliorum prostrorum
subditorum istum modum in penis exigendis volumus
observari. Si miles militi aut nobili nobili plagam de-
derit absque sanguinis effusione, nobili, cui illata est
talis percussio, pena, quae dicitur quadrupla pro
inferentem debet assignari. Si autem illi imperator, qui
non habet ius militare, tunc marca prostrorum pro tali
vulnere, comethoni vero pena sexdecupla pro percussien-
tem debet solvi.

87. Ut penarum distinctio et legitima divisio habeatur, quod si ametho vulneratur cum sanguinis effusione aut percussitur enormiter, de omnibus penis pro vulneribus aut percussionibus sententia sit, utraque partes lero, lercioni autem iudicio, ubi causa agitata, assignari demandamus.

88. Et licet lex eorum non, quam veteris testamenti fratricidium et alia scilicet crimina, scilicet fratricidium, sed damnet, tamen quidam veteris hostes proprii sanguinis et honoris, legis penam nimis perniciosam, fratricidium committunt, sororem vel fratrem occidunt. Quia eius morte bona ecclesiastica incutitur. Talium itaque, quod, ut vultur hinc haberi expieretur, unde nomina affligantur et fumiantur, in quo periculis; et in requiem et nobiles requiuntur, quales sunt proprios consanguineos inderunt. non tam proles vel habentes, non hereditaria si certum militum accedunt obtinebunt. Quia uno et eodemque modo et in hoc in hunc finem sunt periculis.

reditatibus alijs consanguinei licet remotiores in linea, obtinent successionem. Quos in aggravacionem culpe ipsorum propter inhumanitatem criminis, omnes fra- tricides et patricidas infames pronunciamus et inhabiles ad aliquos honores promovendos.

89. Statuimus et decernimus, quod si aliquę planta- ciones iam insertę et radicate cęllantur et exstirpen- tur, etiamsi fuerint proprie ipsius exstirpantis, ne- dictalem earundem plantacionum dimittere in solo si- ne in area sub pena sex marcarum teneatur.
90. Item si quis violentes mantellum suum vel quam- libet aliam rem propriam auctoritate propria vicino vel cuiuscumque receperit, iure non repelendo, ipsum mantellum vel quamlibet aliam rem cum pena sex marcarum restituere teneatur.
91. [Item] aliquis excolens et seminans agros alterius violentes, semine eorundem agrorum careat cum pena p[er]manuadrecena.
92. [Item] cum aliqui quatuor boves violentes fue- rint recepti et de huiusmodi violencia fecerit proles- tacionem, volumus, quod pro huiusmodi negligencia bovis et laborum pro quolibet septimana quatuor scotos damnum et iniuriam facto cum pena XL et iudicio alia XL pro pena satisfacere teneatur.
93. Item pro curru feni violentes recepto tres grossos cum pena XL eidem iniuriam et damnum facto et iu- dicio XL satisfacere teneatur.
94. Item pro una coga cuiuscumque grani in die re- cepta, pena iudicio sex marcarum et facto damnum XL. Si autem tempore nocturno recipiatur, decernimus esse huiusmodi.
- Item pro coga estivalium vel hiemalium de- cernimus, in mensura dum recipitur ad curram, et o- lenciam, dum in ponderibus, huiusmodi esse declaran- mus, id ipsum ad receptionem feni extendentes.
- Item famulus, qui dicitur golomanus, si vici- no domini sui fecerit aliquod dampnum vel iniuriam

creato de sculleteo vel simethone, quindecim marcas pro capite, item militi slacheye pro vulnere decem marcas, scabellato quinque marcas, sculleteo vel simethoni facili militibus, tres marcas pro vulnere statuimus prestandas.

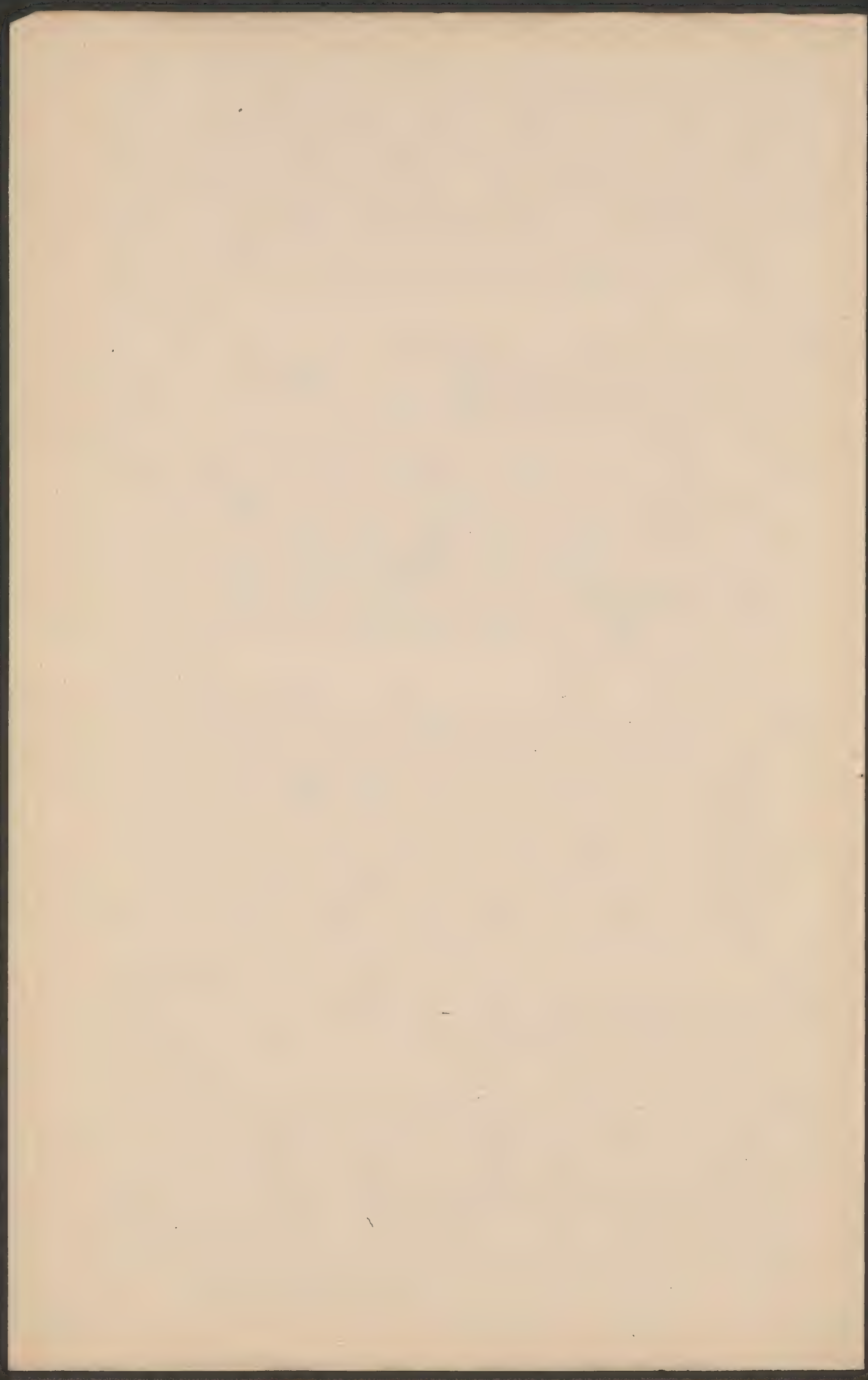
98. Bartholomaeus deposuit querelam contra Andream, quoniam fratrem ipsum falcavit, et marcas autem licet sit confessus predictum fratrem se falcasse tamen adiecit, quod iam fratrem vidisset. Bartholomaeus pro certa pecunia falcavit sibi vendidisset, et pro eadem falcavit pecuniam iam de dario ab ipso percipisset, quoniam tamen mortuum esse asserbat. Hoc autem considerantes confessiones et ipsum Andree et sciam mortem ipsius viduarij in tali casu advenisse eadem Andree probare fratri vendicionem et empicionem.

99. Item Bartholomaeus contra Andream deposuit, quod ipsum vulnerasset. Andree confessus est, ipsum Bartholomaeum vulnerasse, sedens quoniam hoc fecit videns in bello et spoliatus, longinquum sociis et amicis cum venisset. Hoc autem ipsius videns confessione, attendentes, quod videns non debet se extendere ad aliquam lesionem seu offensam, ipsum Andream in tali casu credimus. Bartholomaeus ad vulnere satisfactionem cum dampnandam.

100. Nicolaus Chalhie militavit decem marcas, pro quibus Laurencium sibi dedit fideiussorem, et post alios quod dies idem Chalhias debitor ipsi Nicolao creditori in absentia Laurencij fideiussoris eandem pecuniam persolvit ut debebat. Tempore vero procedente predictus Nicolaus creditor Laurencium fideiussorem pro predicta pecunia traxit ad iudicium. Et quia idem fideiussor in iudicio constitutus asserbat, predictam pecuniam per ipsum Chalhiam debitorem principalem fuisse persolvitam, unde in tali casu credimus probandum, factum fuisse solutionem.

101. Fratres et quod maritus mortuus esset circa de nationem et actionem et quilibet paraphrasticam in pecunia gemmis, lapideis et vestibus superexstantibus, huiusmodi remanere, ipsa autem mortui ad fructum

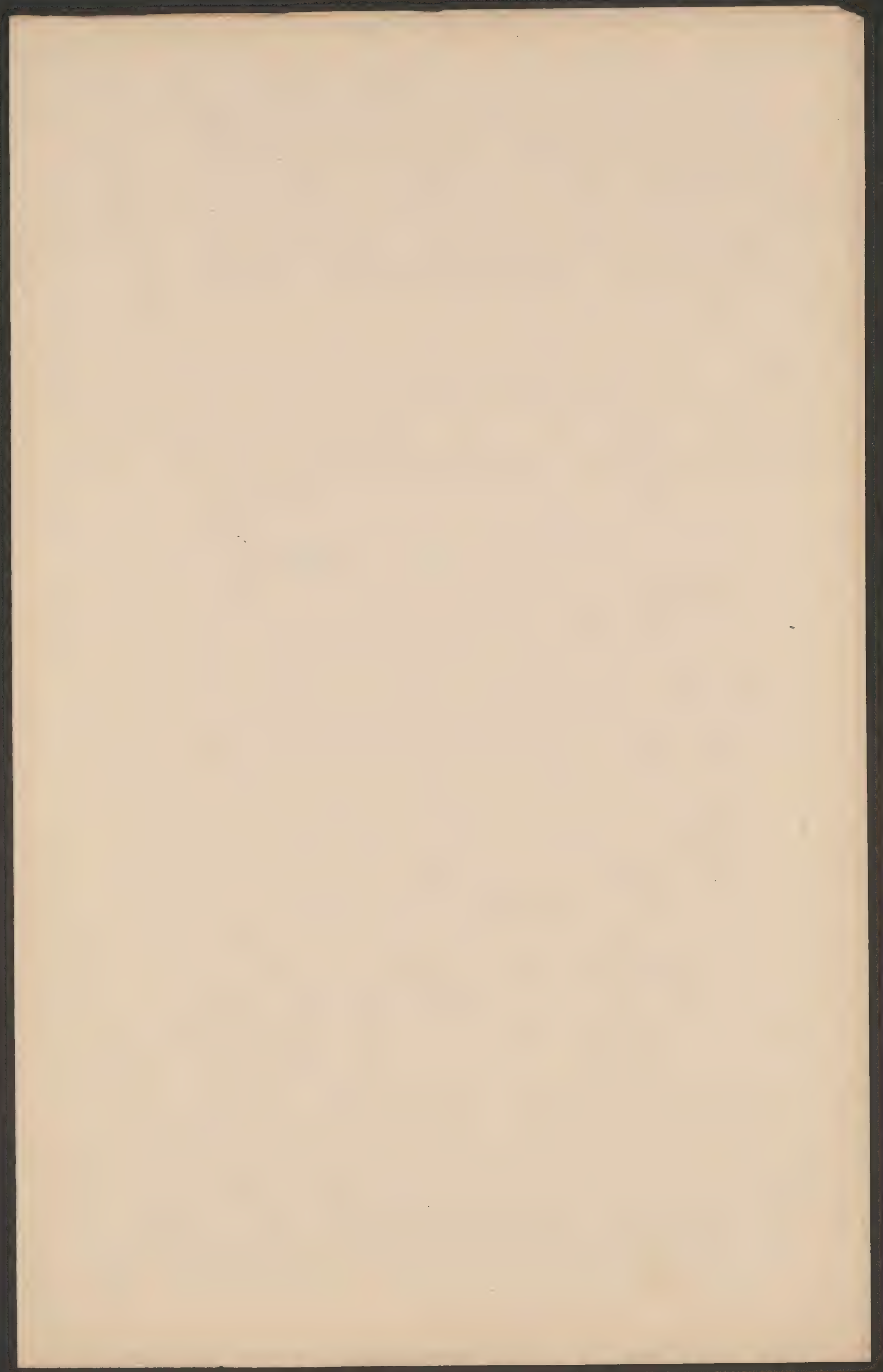
et ad nihil dominum suum stare et parere iure le-
nearitur, indecens est ut maiores aut potentiores perso-
nae in scilicet allatis, quam ipsarum villarum sui
domini assumentur. Tamen iuribus nobis honoris
suis, ut nullis inter aut aliis quicunque illustres emat
aut acquirat sibi in aliquo villa scilicet potest illi
et villa aut possessionis domini vel patris voluntatem;
hactenus autem contra hoc statutum ipsam exceptionem
accusamus iuribus et iuribus.

108.

Item omni discordia et discordia sit miles com-
munis, in qua etiam fratres aut germani existentes, ad
rancores seu lites non modicas sepius provocantur, ad
quas evitandas homines ipsi, ne in heredium incidant
vile utriusque, conciliantur ut plurimum, homines vi-
vere et stare in propriis domibus separatim, de parte
honorum sive hereditatum, que ipsi contingit, habita
divisione, invicem ipsorum amicis medicinalibus, licet
ad principem notitia ipsius non deducta, sed quia se-
pe contingit, quod ex aliquorum vita activa et bona
procuracione domus reparantur et procurantur, ceteri
vero ipsam negligentes et in ratione dissoluti, domos
proptas ac bona hereditaria reformare non curantes,
domos informales et hereditates ad utilitatem deduc-
tas, iure pro se vendicant oblinere, fratres aut amicos
ipsorum ad iudicia probantes, et in quibuslibet frater-
familias laetus hoc timore a reparacione honorum se
subtrahit et domorum erectione, propter quod, ut in
torpore et pigritia tales retrahantur et evitentur et
bene laborantes et procurantes aliquod commodum in
se reportent, statimque multa auctoritate ut patet
cumque fratres vel amicos consanguineos vel cognatos
aut utriusque ab invicem separati fuerint vel divisi
et in hac separatione non amicum steterint frater-
familias et hoc maxime in hereditatibus, ad iudicium
non famulantes, nisi ratione legitima et iustis prop-
ter hoc et non aliter prescriptis, et separatione
et separationis partis hereditatis frater sui vel a-
mici propter ipsorum stultitiam legitime evitentur.

109.

Item barba et labrum propter similitudinem crimi-
nis et a similitudine seu fornicacionem forte pro delicto
et crimine offendente, per maleficos interdum plurimum

occultantur, ita quod noticia criminis in brevi non potest pro-
ferri, et sic quandoque facta remaneant impunita, vel cum
contra eos actio proponitur, per exceptionem prescriptionis
annalis volunt se liberari; in delectacionem itaque criminis
decernimus, ut si quis de furto aut latrocinio in iudicio ac-
cusatur, si est manens secum in una villa, aut in posse-
ssione una, possit secum diuino de domicilio iterum, tunc
obiectus annalis prescriptionis procedat et habeat locum con-
tra agentem de furto. cum autem sit iudicem actor et re-
us sunt distantes, non alia prescriptio exceptionis agen-
tis pro furto procedat, nisi tantum triennalis et impotent
sue prescriptio omnes desides et lente, qui in sui reuer-
sione minime curauerunt vigilare.

110. Si cum aliquis fuerit impubes ante legitimam
etatem ad iustitiam trahuntur super hereditatibus patris
matris et de debilitate etatis cum actore libere contestari ne-
queunt, propter quod ex interuentione iudicis lites con-
testantur eadem iuxta ad etatem debitam illorum pro-
prium prosequatur et dilacione pendente aliquot anni
effluere consueverunt. quibus tunc fuerit legitimam
etatem attingentibus, si questio eadem ipsis iniuncta
exceptionem prescriptionis idem fieri agentibus de re
illorum auctorum, quibus iniuncta fuerint, opponere
non valebunt, sed tantum obtineant illorum dierum
prescriptione, si qua fuit apud ipsos vel eorum proge-
nitores, antequam fuissent prius ad iudicium super
eodem causa euocati.

111. Cum realis distinctio personarum habeatur in-
ter quas quedam ipse persone libere, vel virorum, aliarum
autem, vel mulierum minus libere agere possunt in
iudicio, super rebus et hereditatibus ipsis debitis vi-
re obligatis, propter quod statuimus, ut viris et
masculis prescriptio triennalis tantum curat; viduis
vero sex anni propter fragilitatem sexus in prescrip-
cione opponantur; mulieri autem maritate, cum
non habeat sui ipsius liberam potestatem propter
maritum de quo prius curant in prescrip-
cione.

112. Et calumpnijs malorum hominum minus
prohibetur, consueverunt etenim quidam et illius
litigiosi calumpnia et viros innocentes de crimine non

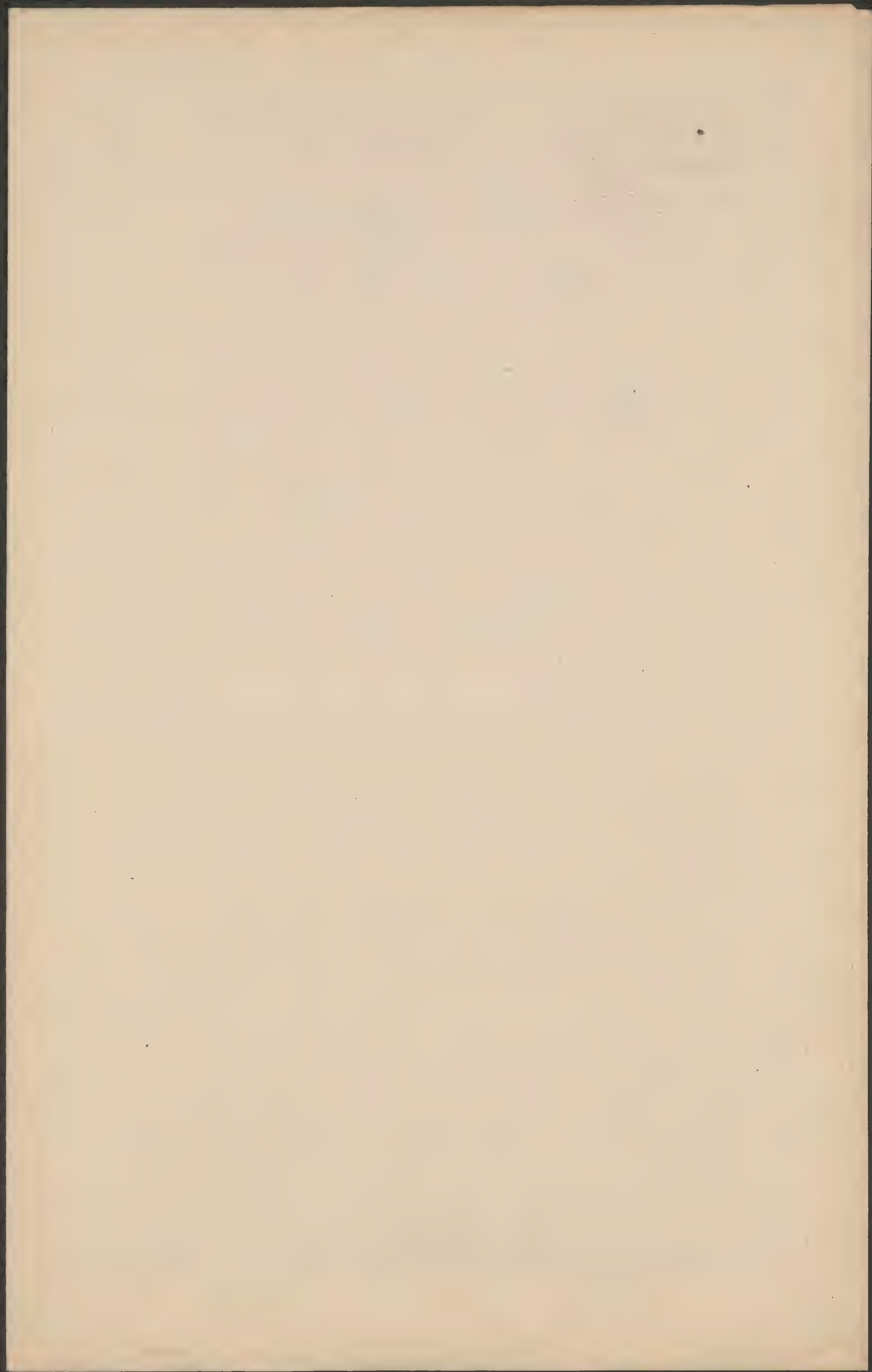

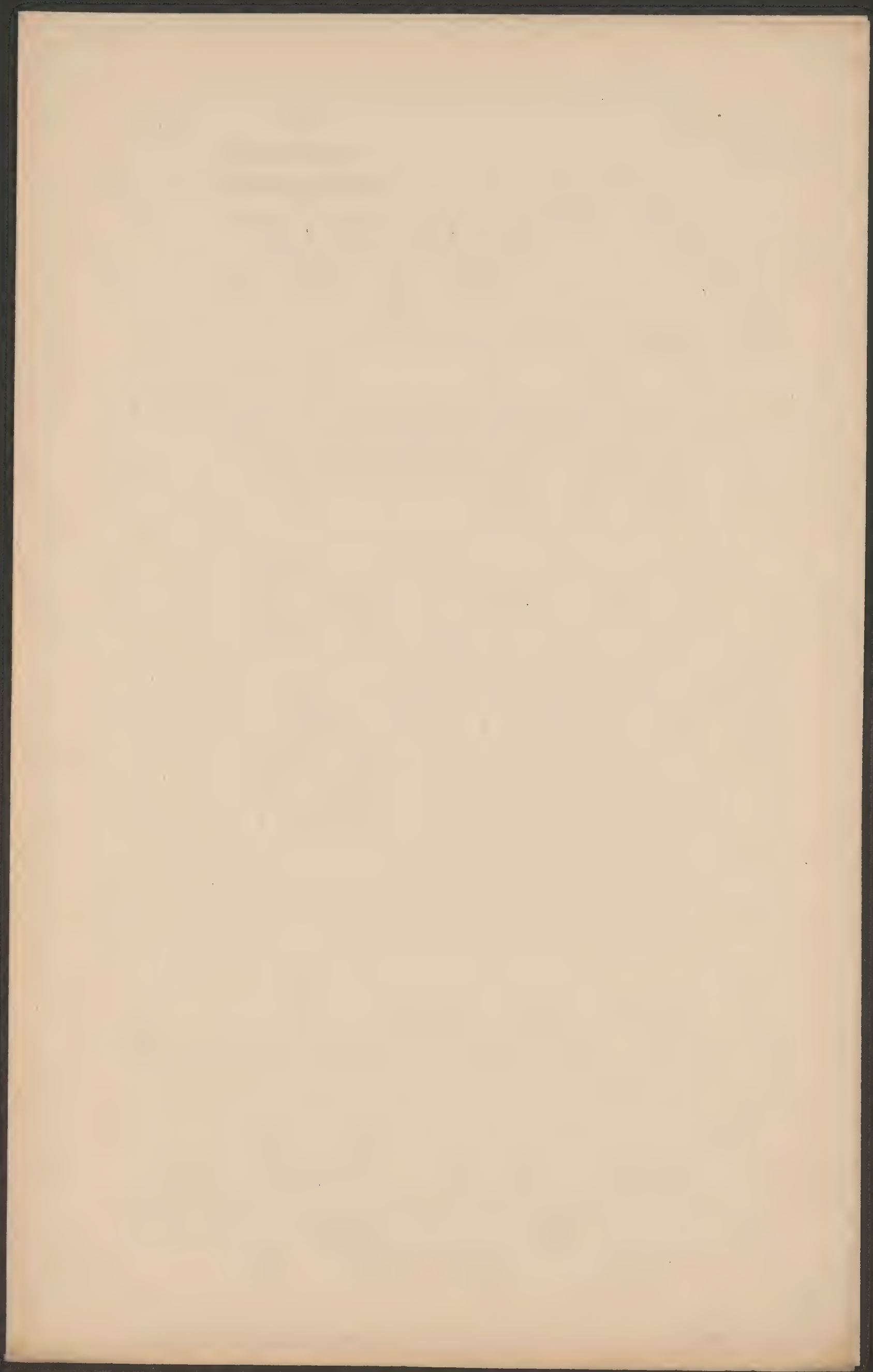
homicidij commisi ante multos annos queruloſe accuſare, cuius probatio vel purgatio propter vetuſtatem facti faciliſſe haberi non poteſt. Unde ſtatuiſſimus, ut ſi quis de crimine homicidij vult agere aut accuſare, cupiens penam capitis ſibi vendicare aut obtinere, antequam tres anni elabantur a die criminis commiſſi hoc in iudi- cium deducat, alias tribus annis elapſis petenti et a- genti pro capite obſtatit exceptio preſcriptionis obiecta.

113. Cum in cauſarum proceſſibus apud iuſtos iudi- ces nihil habeat vendicare odium vel fauor uirſpare, timor preuolare aut premium iuſticiam euertere, ſed geſtent ſtaberam in manibus equo libramine lanceas opprudentes, ut ne concipiendis et ferendis ſentencijs totum animum habentes hoc vult. ne velut fame ſue ſociari et proſecutorum ipſorum hominis contra eorum conſcientiam et iuſticiam per quocumque aut per ſortes iudicium faciant poſitis in gratiam, propter quod ſtatuiſſimus, ut ſi aliquis ſibi reſpoſum in iudicio ordinarijs vel delegatis dei timore poſtponit aliquam ſententiam, ſi ſua aliquam obſtationem vult in reſpoſum ipſum conſtare, ſi autem ſuper hereditate aut ſi in reſpoſum in iudicio deſinit, et propter hoc poſtea ſuperiorum aut ſuperiorum appellat, et quia poſtea vel in iudicio ſoluiſſe, quod iudex a quo, cuius ſententia poſtea ſuperiorum impugnetur, non prius vult nec tenetur ſuam ſententiam reuocare, niſi prius per partem ſuam, morte aut poſtea maritum ſibi poſignauerit, et hereditas in ſuis habeatur, ſi idem iudex vincatur per partem con- demnatam, eidem ſelles aut tres marcas receptas cum pena pyrenæadriæ ſufficiens rubore ſuo ad iocundis reſtituat, qui ad ſuperiorem in falſa pro- minciacione euocauit.

114. Insuper ſtatuiſſimus, quod in noſtra preſentia vel coram noſtro capitano, aut quando generales terrarum tenentur, palatinis et baronibus preſentibus iudex iudicans non poſſit de malo iudicio redire, qui, cum non ipſe ſolus, ſed plures iudicant ſupra dicta.

115. Adiciunt, quod quando ſuper iudicato dubi- tat, et ad iudicem recipitur vult, quod ille, si

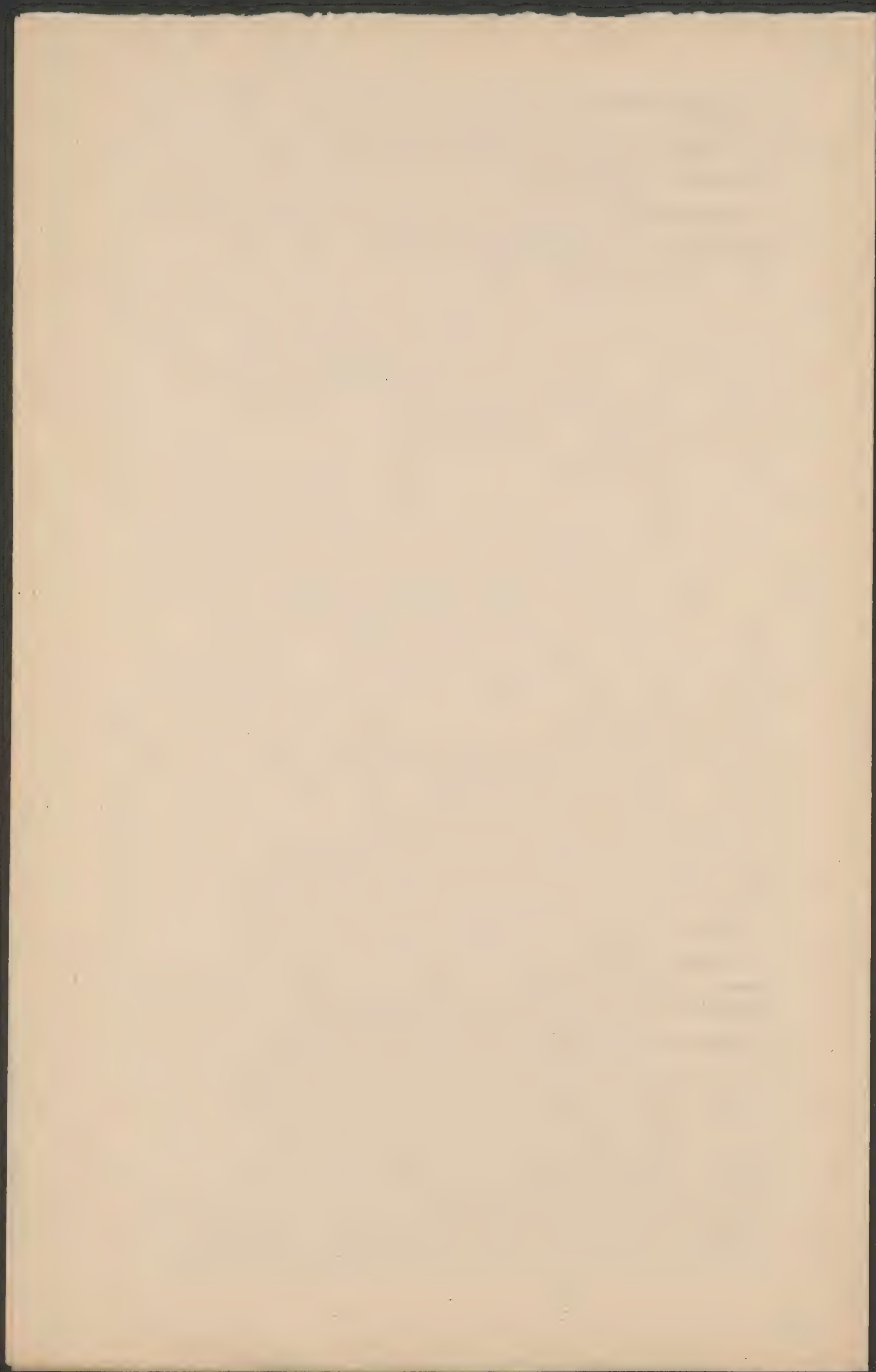

41

venitur pro eadem, quamvis annos legitimos non habeat. Item si quis pro patre ipsorum fiduciarum iudicaverit pactionem et vivente patre ad iudicium provocatus, tunc fieri respondere vel solvere deventum non expectando annos suos, aut si pater pro aliquo hereditate citatus fuerit adhuc vivens, tunc etiam fieri respondere deventum pro eadem hereditate.

123. Multociens contingit, quod pater in testamento constituit, aliqui, quasi eadem compactionem, item nomine tutoris recipiunt in vitam et huiusmodi. Item ipsi ad statum legitimam venientibus, a tutoribus debent exigere rationem de bonis et rebus, mobilibus et immobilibus quibuscunque. Unde de consilio hominum nostrorum statuimus, quod tutor paterfamilias legibus de nullo rationem facere debeat, nisi de rebus, bonis et immensis indomitis.

124. Statuimus etiam, quod postquam aliquis nobilium nobiliam filiam suam vivens nuptum tradiderit et dote sibi assignaverit competentem, ipso defuncto eadem filia in fratribus repetere non poterit. Si vero pater mortuus filia vel filie remanserint innupte, si filia fuerit palatina et possessiones multe fuerint, citius, dote centum marce pro dote per fratres assignentur. Ubi vero possessiones paucæ et filie multe vel vix hereditas, fiat estimatio in valore et pars contingens cuilibet sorori per fratrem nomine dotalici pecunie persolvatur. Et idem sententiamus de filiabus inferiorum nobilium a palatino, quod cum eas in nupta tradiderint maritis, dote similiter eidem competenti assignata, quibus de hac hinc sublati, fratribus questionem movere non poterint; fratres vero vterumque cuilibet sorori nupte I. II. marcas solvere debeat. Si possessiones sunt multe, ut superius, si vero paucæ, fiat estimatio, ut supra, et pars contingens cuilibet sorori in pecunia per fratres exsolvatur. Fratres vero vterumque non existentibus idem volumus de patrilibus esse intelligendum; et patrilibus non existentibus, qui libet, qui de eisdem nominis et consanguinitate proximior extiterit, in bonis hereditariis seu patrilibus succedere poterit, sororibus dotalis, ut superius est descriptum. Et interim quod sorores non fuerint nuptæ

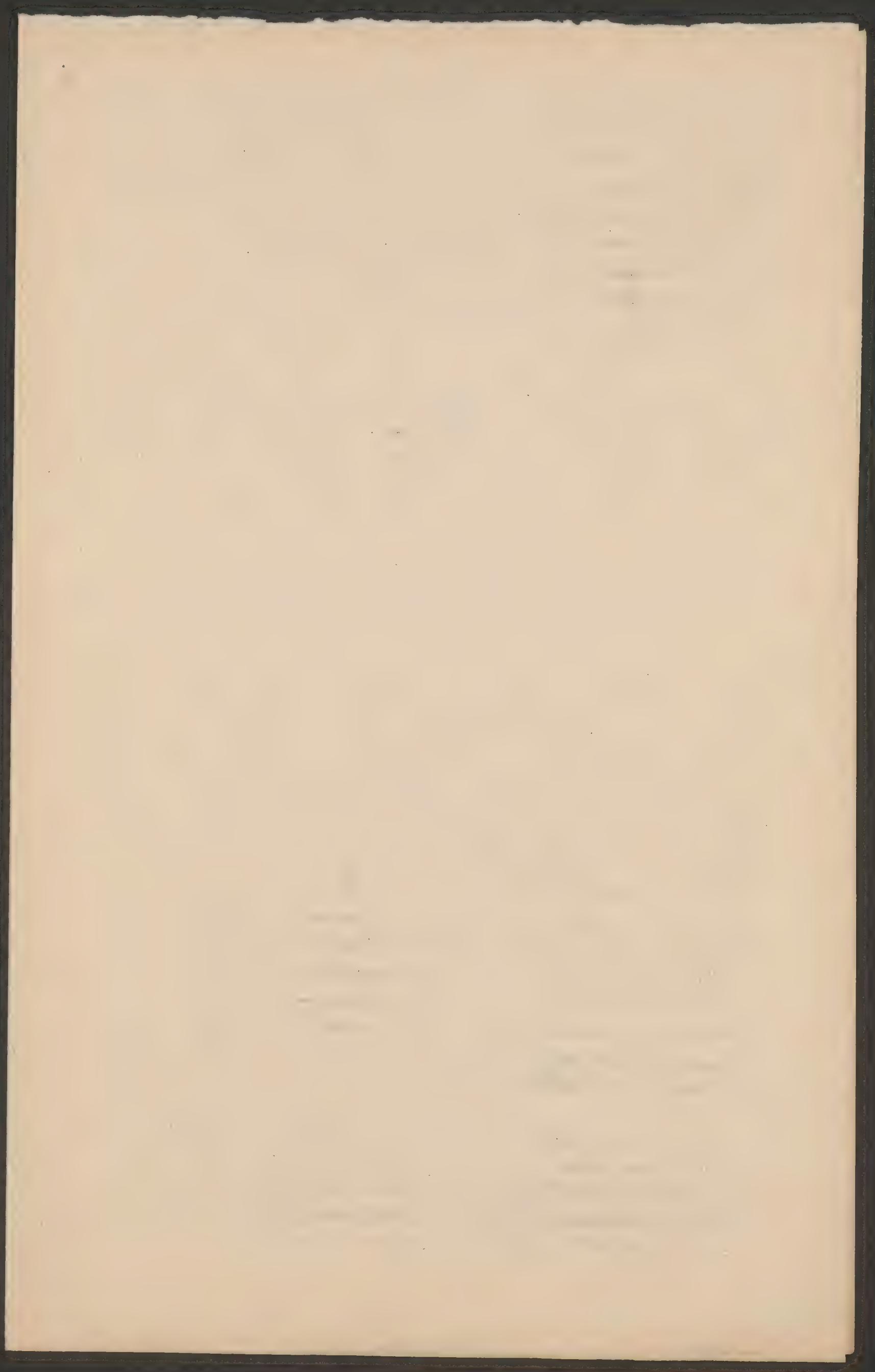

hereditates patrimoniales quicunque
 predicti fratres possidebunt, quicunque
 possiderint, ipsis dote assignando compe-
 tensam et adveniens est descriptum. Hoc specialiter decla-
 ramus, quod cum pater in vita sua aliquam mulierem
 de hoc debet contentari, quod sibi pater assu-
 perit adhuc vivens, nec fratribus pro dote aliquam
 incrementum poterit mittere, sed contentari debet de eo,
 quia parentes ipsius viventes pro dote, sui compotes
 et soluti sunt legiti.

125. Item statuimus, quicunque virginem, cuiuscumque
 patris vel consanguinei exhiberit, sine voluntate sua
 violententer et cum violen-
 tia oppresserit, vita ipsius
 sit in opprobrio virginis gracia et amicorum eius,
 etiam si ipsa sine voluntate parentum raptori
 concesserit, et se prociurans rapti a rapitore, et si pocius
 fornicationem immorraliter fuerit cohabitata, nihilo-
 minus debet puniri, ita quod fornicator seu amicus
 eius non teneatur vel dolendum, eandem.

126. Quicunque vero alicui virgini seu mulieri con-
 iugate aut vidue in via, campo, silva, domo vel vil-
 la oppressoris violenciam fecerit, et virgo aut mulier
 violatoris oppressionem evadens, ad villam viciniorum
 veniens, seu in villa existens, ad villanos clama-verit
 florando seu lacrimando, narrando sibi violenciam
 fore illatam et signa oppressionis in ea apparuerint
 manifesta, et subsequenter iuraverit, in nostra gracia
 amicorumque eius idem oppressor existat, et hoc si de
 eius clamore dicti villani fuerint protestati. Si vero
 virgo vel mulier de oppressione aliquem accusaverit
 calumpniöse, et in ea signa oppressionis non appa-
 ruerint, ut est dictum, ex tunc is, quem accusaverit,
 cum sex sue conditionis hominibus se expurgabit, ea-
 demque pena debita, cuiuscumque status
 vel conditionis existat, puniatur.

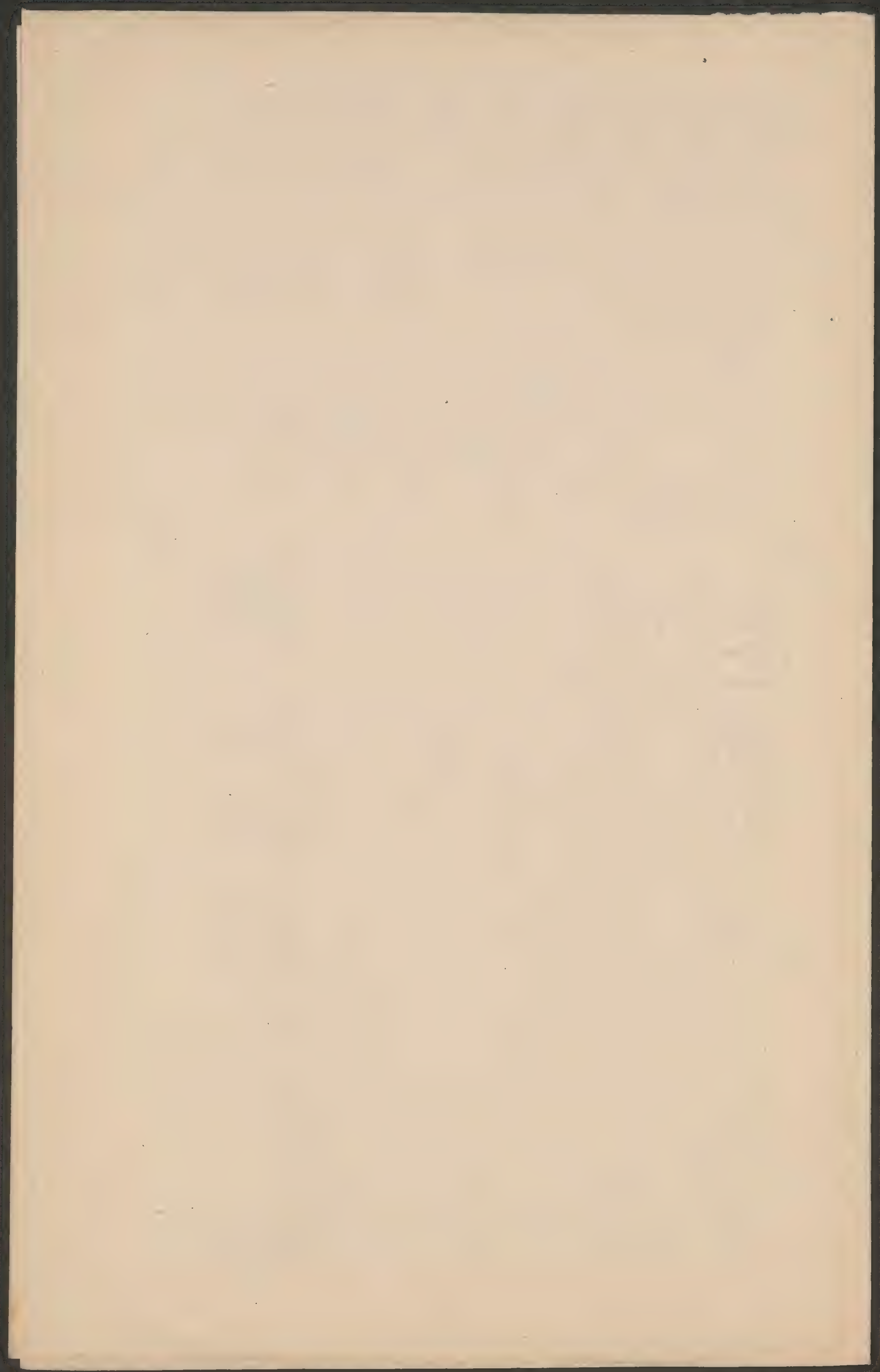
127. Statuendo declaramus, quod si quis tribus vicibus
 de furto vel spolio in iudicio convictus exhiberit vel
 rem furtivam seu violententer ablatam restituerit, is
 infamis permaneat perpetuus, nec eodem forte fra-
 leant dignitatem, nullaque donaria in vestibus

aut alijs rebus a nobis familijs consequntur. Quod si acci-
sals de furto et non conicio adhibito certe in unum ho-
lium, fuerit indicta purgatio, et si in unum diebus leu-
monis defecerit, propter hoc infamiae nullatenus habentibus,
sed passio dominum satisfacere leuatur.

128. *Altitudo inuictus quoniam inuictus inuictum*
inuentum cuiuscumque, quatuor marcas, proleum
vero interficiens, tres marcas, et ubi inuentum est vel
flaga seu culpa alicuius obuium fuerit, merces sua
media et pro proleum secundi anni quinguis marcas huius.
inmodi inuictum vel flagrum inferens solvere tenetur.
Lxx. Vbi vero tercij, quartij, quintij vel sextij anni pro
leum occiderit, infra annum passus damnationem sui.
per estimationem cuiusdam proleum exisi inuentum
suo firmaverit, nullum fore tenetur.

[illegible]

ciam per nos vel nostrum capitaneum admissus non
 fuerit et ob hoc ipsum fugere contingat, et ne fuga huius-
 iusmodi ad infamiam impuletur, idem fugiens coram
 reuerendo in Christo patre domino episcopo Cracoviensi
 vel palatino Cracoviensi aut Sandomiricensi protestabi-
 tur, quod nos aut noster capitaneus ipsum in capti-
 vum gaudium admittere volumus. Et hoc si fieri non
 poterit, et ipse se persequi non possit, tunc in loco
 proleat et ipsum prosequi scribere infra quatuordecim
 dies idem palatinus aut noster capitaneus eundem
 eundem prosequi gratiam et favorem quærat, et deinde
 ad iusticiam admittantur. Qui si palatinus proleat
 non poterit obtinere, quod eundem ad captivum in-
 tuum innocentiam admittere non volumus. Et si
 palatinus eundem prosequi ad melioris loco eundem
 cere laudat. Qui a tempore predicti palatini in
 fra annum terre, regno et terrigenis in iusticiam
 re non debet, vnde sua in bonis suis facere in-
 fra annum prosequi debet et quiete. Et si anno
 eundem, infra quatuordecim dies gratiam nostram sanctorum
 querere debeat, et si ipsum in iusticiam non poterit et
 prefatus prosequi aliqua nocivum regio vel terri-
 genis indubitat, propter hoc infamis non debet reputari.
 ri, nec ipsum captivum per terrigenas, et mortem no-
 bis vel nostro capitaneos dare lenientur, nec propter
 hoc indignacionem vel offensam nostram incurrant
 terrigenæ predicti. Si vero maliciose et absque culpa
 aliquem fugere contigerit et iure parere voluerit, et
 fugiendo nocivum regio et terrigenis indubitat, bo-
 na ipsius immobilia præter dotacionem uxoris came-
 re nostre perspectis applicentur, mobilia vero inter
 nos et barones nostros per medium dividantur. Et si
 captivus fuerit per quempiam in gratia nostra con-
 sistat, nec propter captivitatem suam per amicos de-
 bet aliqua indignacio vel inimicia occultata vel ma-
 nifesta suboriri. Quod vero sua in dotacione remane-
 bit, prout superius est notatum, vel ipsum vende-
 re liberam habeat facultatem.

134. Preterea declarando statuimus quia cum a no-
 bis sine a quovunque alio domino nobis subiecto, sine
 the fuerit absque culpa sui domini, idem fugiens
 nullum ius acquirat laudem, quandoque cum in ius

de mansione sua non constabit. Secus si de mansione sua domino constiterit et infra annum ipsum iure suo non impetierit, et tunc post annum repellere voluerit, iure terrestris sibi hoc facere licebit. Quod si profugus propter austeritatem sui mercatorum domini sui restituerit iure conuictus maluerit, ex tunc volumus quod idem fugitivus domino suo tres menses pro fructu et pensionem anni ex integro, quam soluebat solvere teneatur, et per hoc a domino suo liberabitur fugitivus in iure suo. Hoc tamen in iure terrestris intelligitur, et non in iure feudali, ubi vero dicitur in iure feudali non intelligitur, idem fugitivus sui menses pro fructu et pensionem anni ex integro, quam soluebat solvere teneatur, et per hoc a domino suo liberabitur fugitivus in iure suo. Similiter etiam si aliquis a domino suo restituerit iure conuictus maluerit, ex tunc volumus quod idem fugitivus domino suo tres menses pro fructu et pensionem anni ex integro, quam soluebat solvere teneatur, et per hoc a domino suo liberabitur fugitivus in iure suo.

135

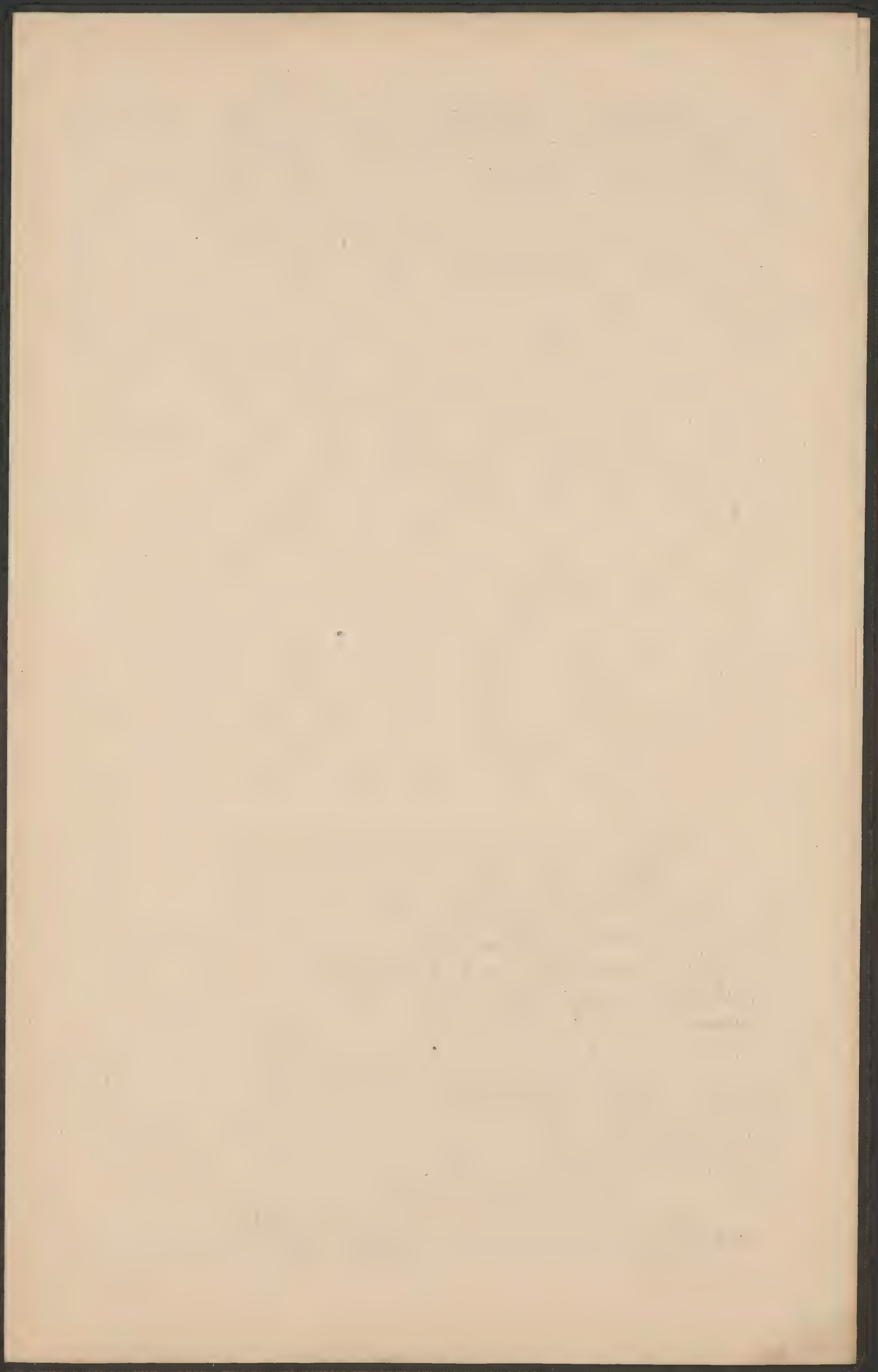
Porro cum iustitiae fraudatis interit in hoc seculo et Christianitas non tantum in hunc, quam. Litem animam in Christianitatem delinquentes semper repri-
mit et multat, conuenit statim, et multat. Nam
in amplius, etiam Christianitas in rebus nostris amo-
re constituto, suas pecunias super literas obligationis
prestat aut multat, sed tantum ad fructus suffi-
ciens prestare valeat, secundum consuetudinem aut
quibus observantiam.

136

Quoniam dum vultus noster ab his personis, ex
quibus constat iudicium contemplatur, iudex se of-
fert iusticiam ad redolentiam promptiore et absti-
nebit a calumpnijs litigantes, proinde statuimus,
quod dum nostre regie maiestati terram Calisiensem
sem iure Posnaniensem continget intrare, iudex
statim ad nostram curiam sine Calisiensis sine
Posnaniensis intrare tenebitur et iudicio presidere,
cognoscendo de omnibus causis hereditarijs etiam,
tamen in presencia nostra vel preter nos de nostro
speciali mandato. Alioquin nobis extra terram exi-
stentibus terminis pro hereditarijs generales, pro-
ut hactenus observatum extitit teneantur.

137

Statuimus, quod scriptores iudiciorum a produ-
cente testes, quos scribent, de tribus personis, ubi vero

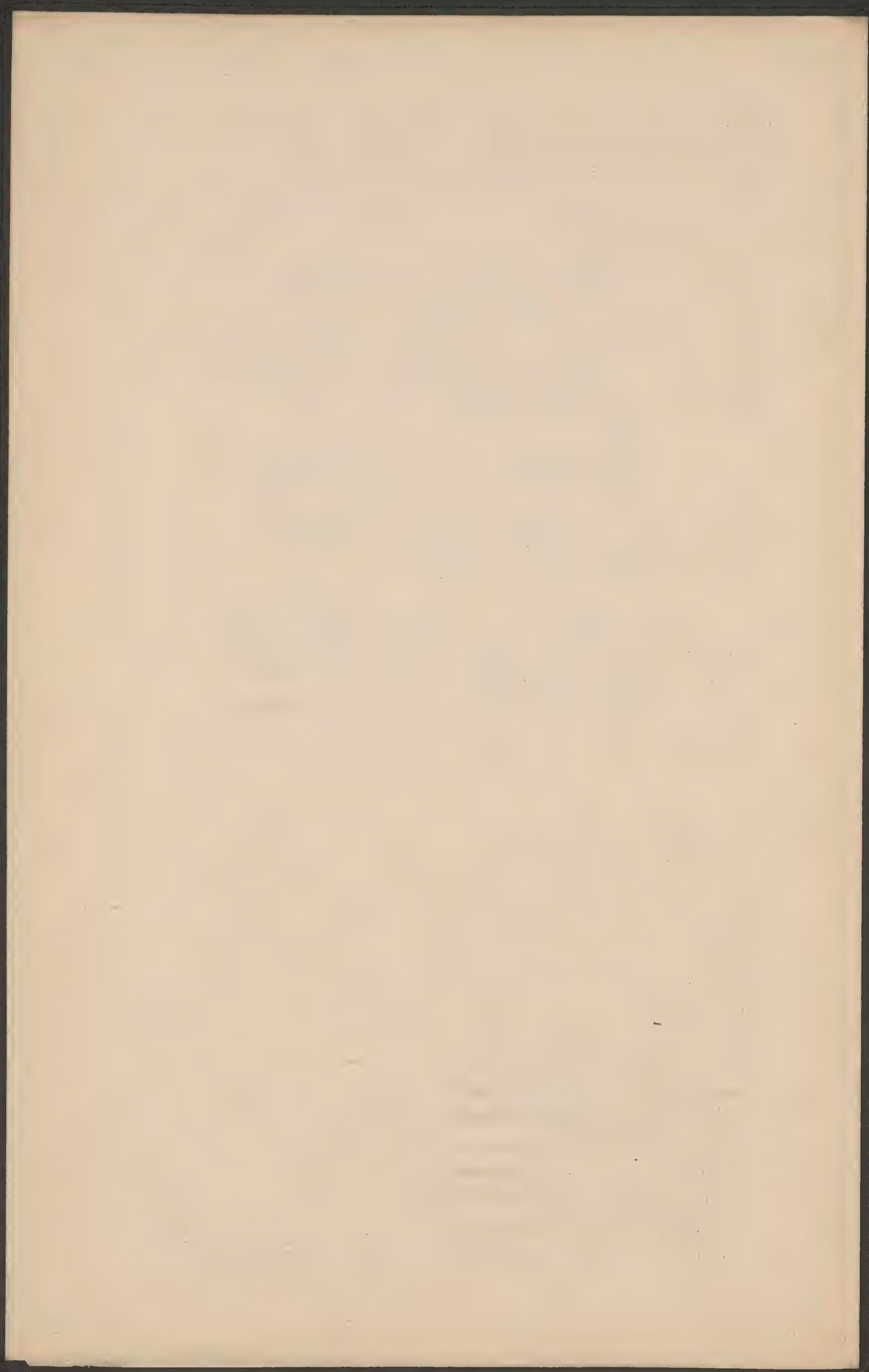

terminos peremptorios scribent. de quo medio contenten-
teur. Item statuimus, quod officiales de uno pro-
dicente testes habeant prius testes, a pena vero,
que dicitur syedmdzesanth bonem, et quando pro
fusto ignorant. bonem modicam. de de limitatio-
ne hereditatum pro una die, si parum, si die consue-
mauerit, lunicam vel modicam, autem. etiam si di-
as aut tres hereditates inter se limitant. Et si i-
dem officiales, qui dicitur mram, ceteri bonam in-
ramculi testibus pueret, quam est mandatum, et de
hoc fuerit convictus iudicio, aliter loco sui substitui-
tur et ipse a suo officio perpetuo deponatur.

138. Item statuimus, quod de causis criminalibus
in absentia accusatoris seu actoris, cuius interest, no-
vel nostri predecessores ac capitanei nostri cognoscere.
non debemus nec aliquem hominem condemnare.
nisi convictum iudicio vel confessum.

139. Preterea statuimus, quod quicumque in iudicio
cullellum extraxerit et aliquem vulneraverit, in gracia
nostra consistat. Si vero gladium vel cullellum extra-
xerit et non vulneraverit, pena, que dicitur syedmdze-
santh frumialur, et illi, quem dehonoraaverit, pe-
nam, que dicitur fyanthnadresera solvere teneatur.

140. Insuper statuimus, quod si quisquam coram no-
bis cullellum vel gladium extraxerit, et voluit alicui non
indulere, in gracia nostra consistat; si vero vulnera-
verit, sine gracia frumialur. Et idem si coram nostro
capitano hoc factum fuerit, decrevimus observari.
Si vero coram domino archiepiscopo hoc factum con-
tingerit, videlicet, quod cullellum vel gladium aliquis
extraxerit, sine vulneraverit sine non, pena, que
dicitur syedmdzesanth frumialur, eidem domino ar-
chiepiscopo applicanda. Et si quis luffia coram eo
alicui protulerit, penam eidem domino archiepiscopo,
que dicitur fyanthnadresera persolvat. Si vero in
curia nostra vel alicuius militis manica quis ex-
traxerit, auriis periculo sit subiectus. Et si vero coram
militis quis gladium vel cullellum extraxerit et al-
vulneraverit aliquem, manus suo in gracia nostra
consistat; si autem voluit non. Et si in cullo

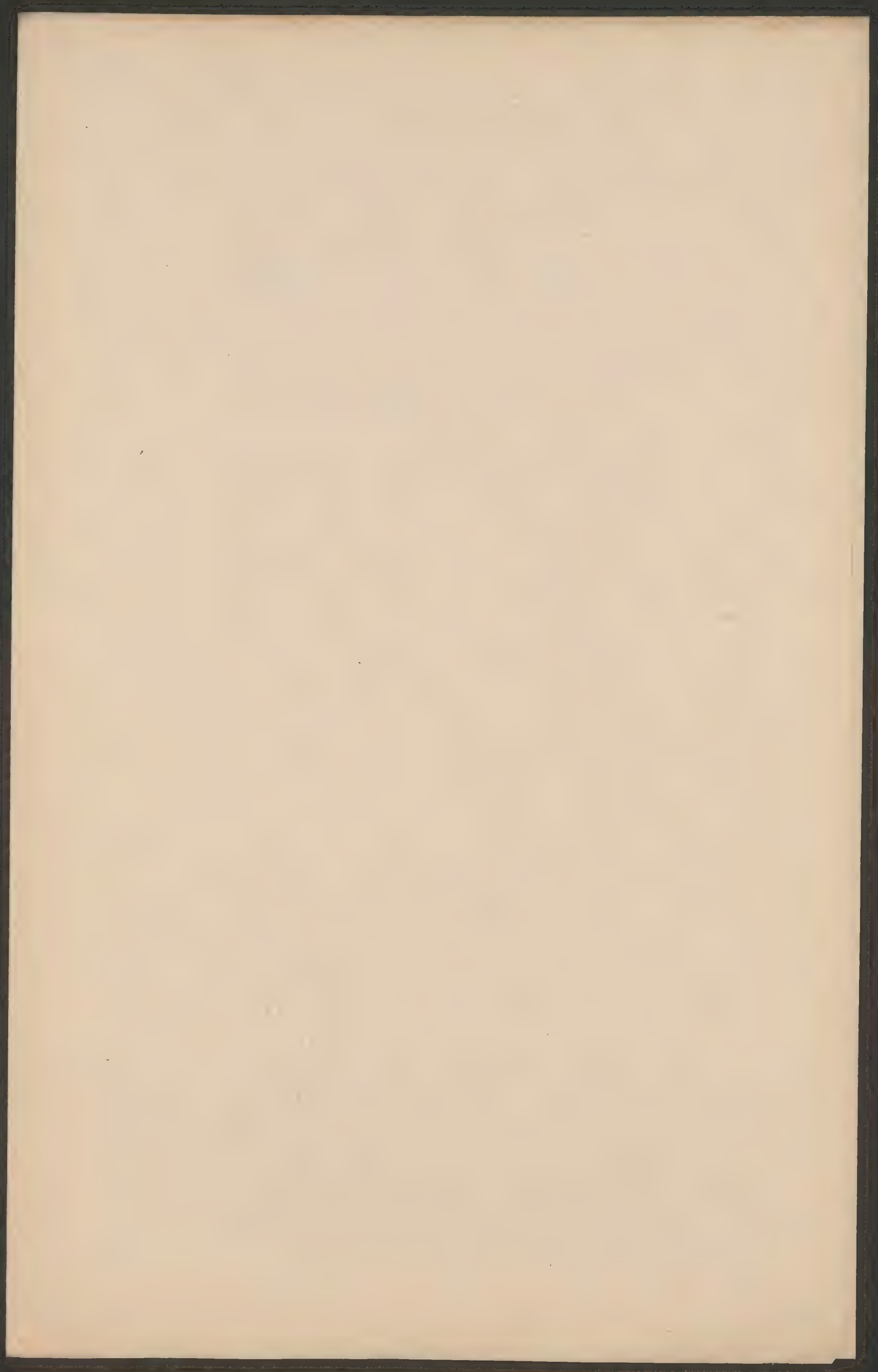

manus sua poterit penetrari.

141. Accedimus declarando, quod nos vel capitaneus noster, palatinus, iudex, subiudex et officialis, qui dicitur, citatur, habent facultatem dandi ministerialem ad citandum, ita tamen, quod qui habent ius, ut non citentur, nisi per literas nostras vel nostri capitanei, illi per literas duntaxat citentur. Sed cum nostra nostrorum presente vel iudicio nostro generali essente, poterit officialis ad mandatum nostrum vel capitanei seu iudicis, sine litera citare in hospicio sine in foro. Sed extra curiam nostram vel iudicium nostrum si quis citari debuerit, non in domo militis sed apud veldarium vel scultetum predictum citatorum proponatur, actore presente vel eius nuncio, et contra quem actio fuerit dirigenda, causa citationis et per quem citatus, exposita, assignato sibi certo termino comparendi: ut si citatus comparere noluerit vel contempserit, pro quolibet termino primo, secundo, octo scotos pro pena iudicis solvere teneatur, et in tertio termino si non comparuerit, causam perdat et ab actione cedat cum pena. Quod de rei contumacia est intelligendum. Si vero actor in primo termino nec per se nec per alium suum nuncium comparuerit, ab actione sua cedat cum pena VI marca, cum que in polonico dicitur grynwen nuncupatur.

142. Perpetuis prohibemus edicto, quod nostri famuli, haeres vel aliqui in nostra curia citati seu coram nobis vel iudicio arrestati et inopinate inveniendi, expositione minime teneantur. sed citati legitime propositis sibi actionibus coram nobis vel iudicibus actores respondebunt, concessa eis deliberatione sua pro propositis actionibus competentibus.

143. Preterea statuimus et edicto perpetuo servari mandamus, quod quicumque venditam possessionem infra tres annos et tres menses volens in ea aliquod ius vendicare, in iudicium non redierit recluso, mandato, vel hereditatem obligatam infra triginta annos non redimerit per se vel per consanguineos suos, quibus hoc competit de consuetudine specialibus, hereditates sic vendite vel etiam obligate

elapsis annis sexcentis, quos volumus currere ab anno
domini millesimo tricentesimo quadragesimo septimo.
a dominica aelare, pones ipsas, quibus sunt vendite
vel etiam obligate, perfectas remaneant ipso facto.

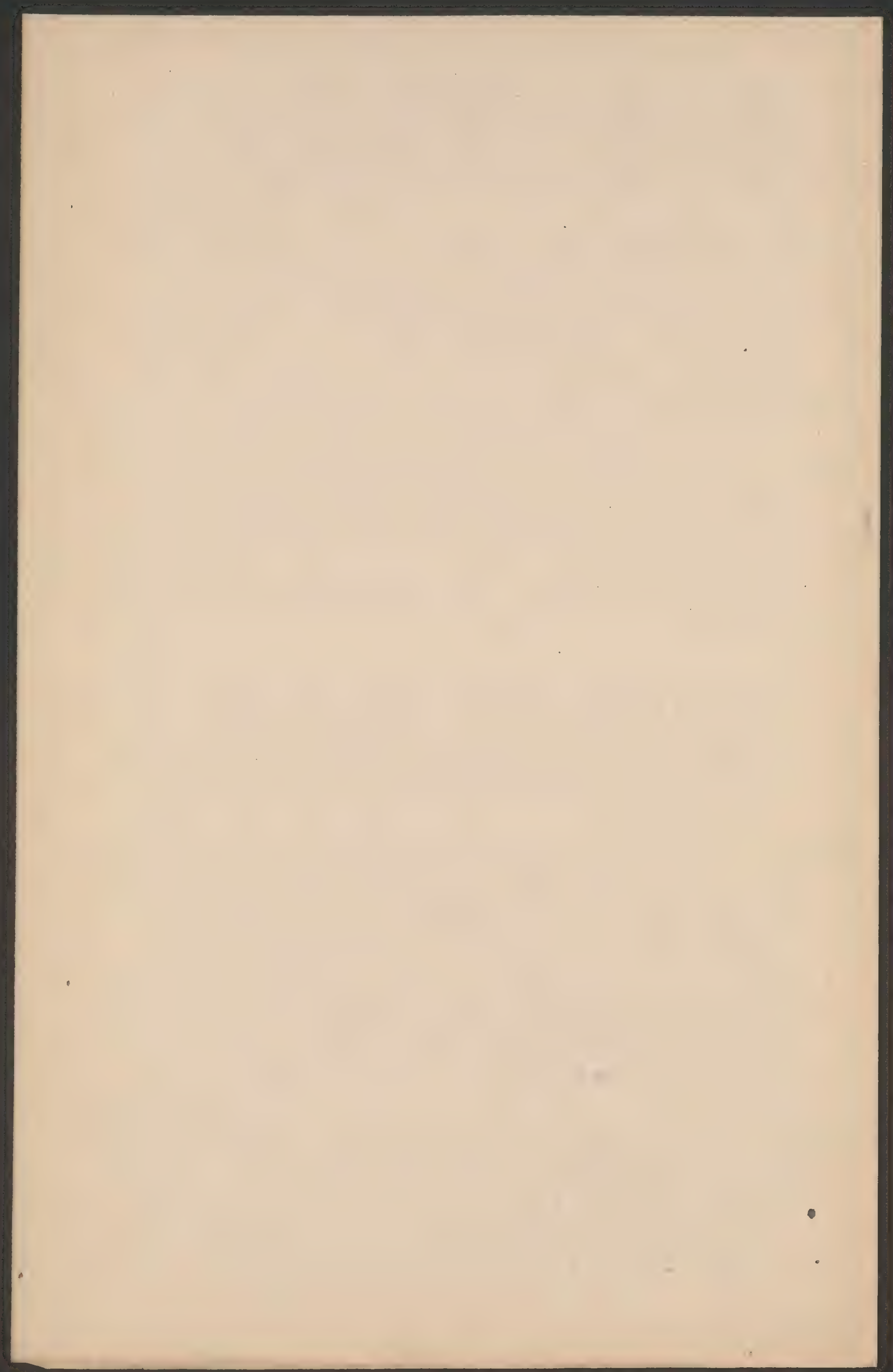
144. Statuimus insuper, quod si quis nuncius huius
litterarum vel epistolam in premissis vel per litteras aliter
monitis infra annum litterarum huiusmodi etiam
excessum, etiam postea, etiam in eadem littera vel
litteris vel litteris aliter, infra annum vel infra
facultate, si post annum non litterarum huiusmodi
etiam litterarum vel litterarum.

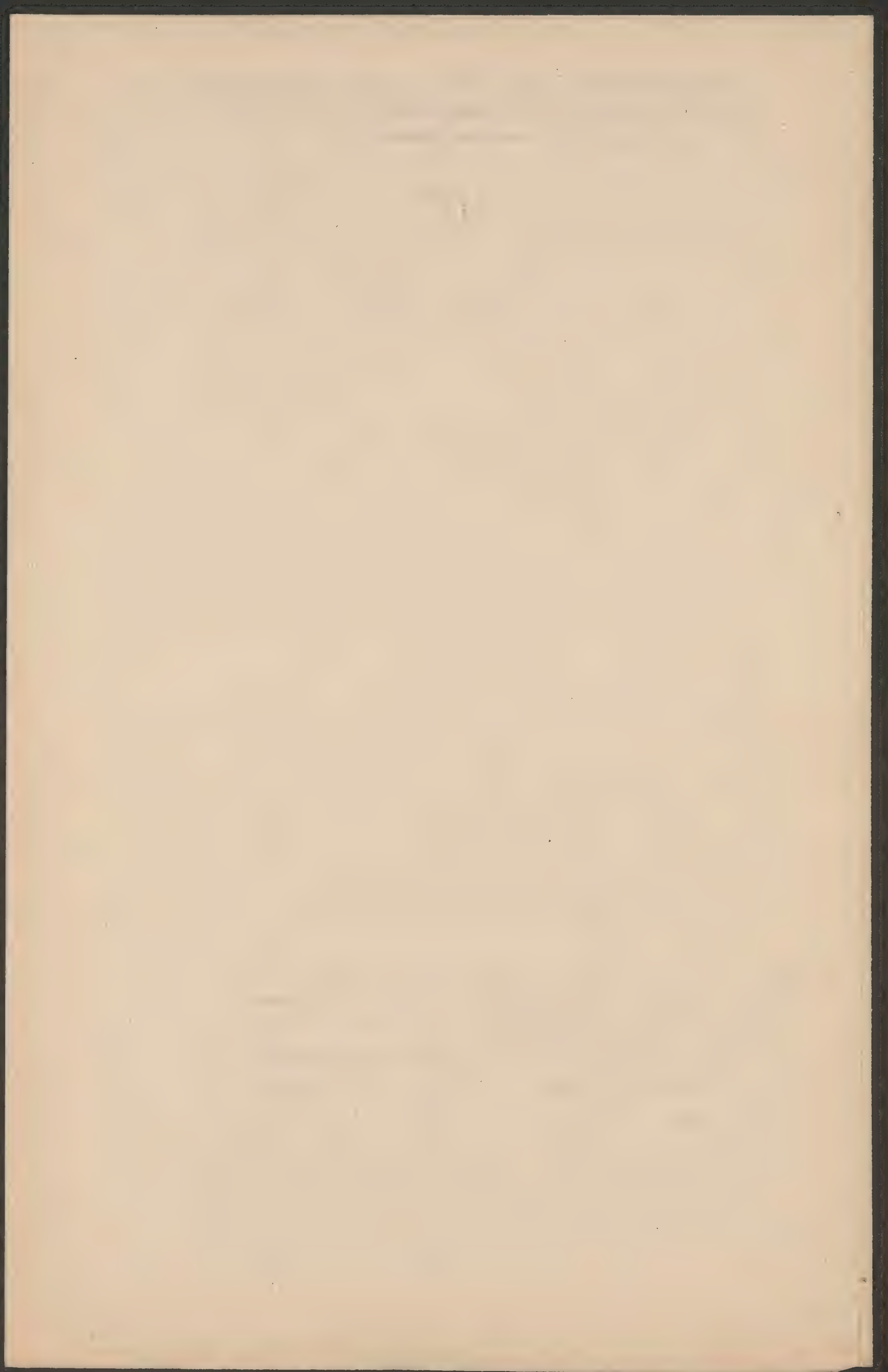
145. Item statuimus, quod si quis nuncius huius
litterarum vel epistolam in premissis vel per litteras aliter
monitis infra annum litterarum huiusmodi etiam
excessum, etiam postea, etiam in eadem littera vel
litteris vel litteris aliter, infra annum vel infra
facultate, si post annum non litterarum huiusmodi
etiam litterarum vel litterarum.

146. Item statuimus, quod si quis nuncius huius
litterarum vel epistolam in premissis vel per litteras aliter
monitis infra annum litterarum huiusmodi etiam
excessum, etiam postea, etiam in eadem littera vel
litteris vel litteris aliter, infra annum vel infra
facultate, si post annum non litterarum huiusmodi
etiam litterarum vel litterarum.

147. Item statuimus, quod quociescumque in iudicio in
causis criminalibus sine quibuscumque adipsos, nec
quis vel prius quisquam convictus fuerit vel eius,
coloris, et ipse dominum suum vel personam monitionis
erit, quod eadem fecerit de eius mandato, et
ille veniens ad iudicium ipsum liberaverit, nec
reus ipsum id fecisse de suo mandato, citatus li
beratus discedat et contra liberandam actio dicitur
patet; alioquin citatus respondet proinde huius
litterarum.

148. Item statuimus perfectis declaramus, decernimus
quod donationes huiusmodi et si quis nuncius huius
litterarum vel epistolam in premissis vel per litteras aliter
monitis infra annum litterarum huiusmodi etiam
excessum, etiam postea, etiam in eadem littera vel
litteris vel litteris aliter, infra annum vel infra
facultate, si post annum non litterarum huiusmodi
etiam litterarum vel litterarum.

vulnerato perfoliatur. Si vero quisquam amicum suum occiderit, sex marcas solvere tenetur. Quod si non potest, vel fuerit, si superabile fuerint, rei sit, non potest. Si non, prosequitur occisi, domino vero, si occisus sit, de bonis ipsius fuerint. Sex marcas residuum, si non potest, liber perfoliatur. Si vero occisor et occisus liberi non sunt, omnium dominorum, eis dicte sex marcas residuum, si non potest, per diuidende per medium. Si vero occisor et occisus liberi non sunt, tamen amicum eadem vulnerato pro patre, si non potest, sex marcas, domino autem ipsius si potest, de bonis de villa vniuersi dominus fuerint, si non potest, eam integram ipse vulnerans pro pena solvere tenetur. Si vero vulnerans et vulneratus duorum dominorum fuerint, inter ipsos huiusmodi marca fensa per medium diuidatur.

152. Preterea statuimus, quod si quis in villa alterius domini in alterius villa furum faciat in domo, fructuaria vel in aqua fluitanti, in peno et fructuaria, si non potest, iudicio, pecuniis, dampnum fructu et fructu et domino, cuius homo furum fecit, ipse sex marcas grossorum solvere tenetur. Depressentes vero et incidentes gramina cum falce, in falce vel falcis, si incidit, sex ligna in dominis alterius, in secuti huiusmodi, si non potest, pignorentur; pignora vero predicta si pignora non habuerint, deferre ea ad proximam iudicem tenentur.

153. Curarum, voraginem, que facultates exhaustant conficere cupientes, statuimus etiam, quod iudices nostrarum ciuitatum per septimanam non plus de villa recipient, nisi tantum vinum grossum a marca.

154. Ceterum statuimus, quod quocumque alio, si cuiuscumque status vel conditionis existant, contumaciter contingerit et hominibus dominum suum iniuriando exemplo gladio vel cultello vulnerauerit aliquem, pro eo indignacionem vulnerati vel amicorum ipsius suscipiens non incurret, sed dominus eius, quodammodo cultellus fuerit, impietur pro vulnere iudicio iudicante.

155. Preterea statuimus, quod si quis in villa alterius domini in alterius villa furum faciat in domo, fructuaria vel in aqua fluitanti, in peno et fructuaria, si non potest, iudicio, pecuniis, dampnum fructu et fructu et domino, cuius homo furum fecit, ipse sex marcas grossorum solvere tenetur. Depressentes vero et incidentes gramina cum falce, in falce vel falcis, si incidit, sex ligna in dominis alterius, in secuti huiusmodi, si non potest, pignorentur; pignora vero predicta si pignora non habuerint, deferre ea ad proximam iudicem tenentur.

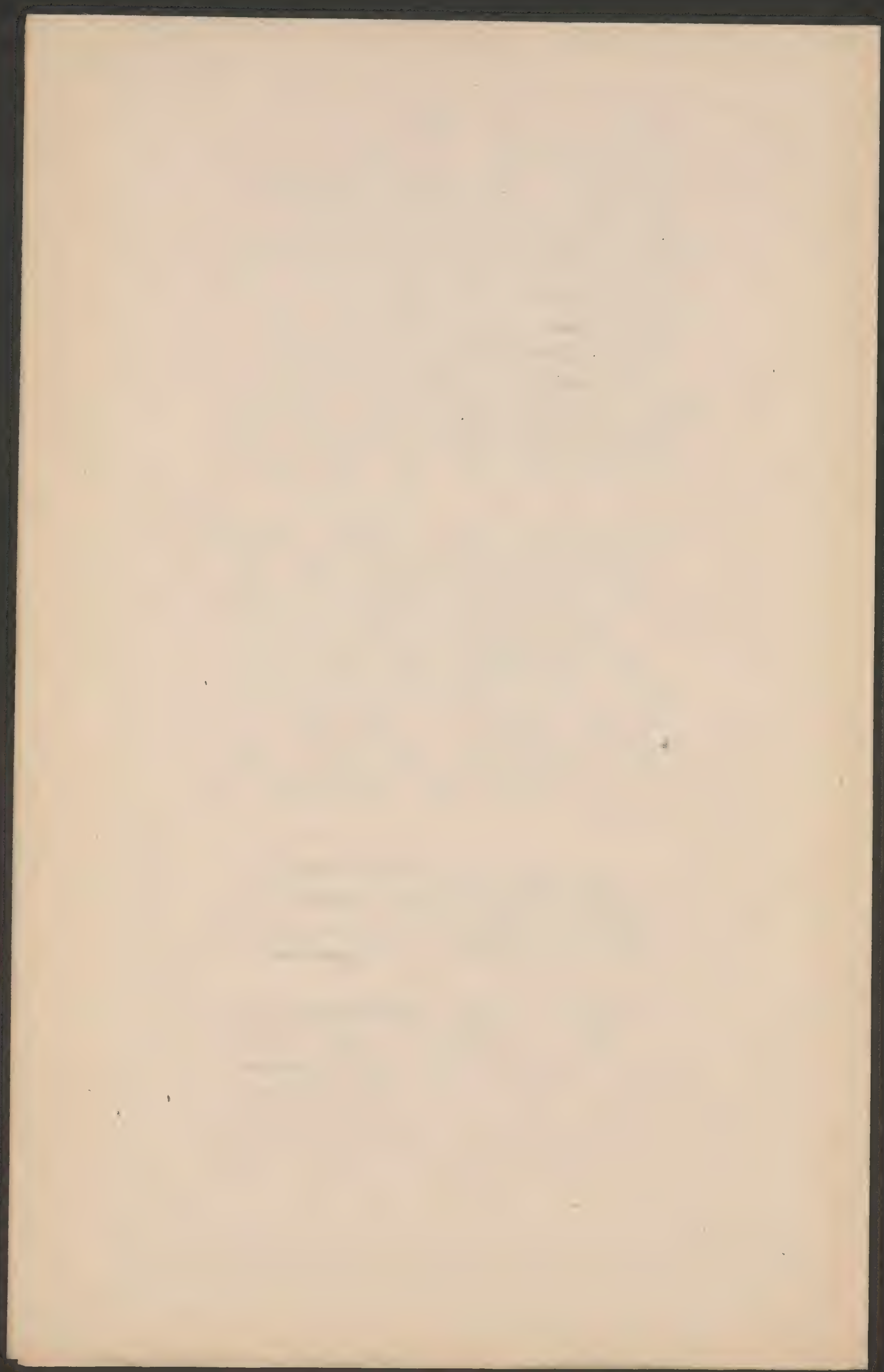
inlucratio persolvatur. Si vero quisquam homicidium ce-
derit, sex marcas solvere tenetur. Si autem in
vel fuerit, si supersederet fuerit, vel sit non
hinc, propinquis occisi, domino vero, si occisus non
suis de bonis ipsius fuerit, sex marcae residuae
liber persolvantur. Si vero occisus et occisor
eorum dominorum, eis dictae sex marcae residuae
eos dividende per medium diti-
lem homicidam eidem vulnerato pro vulnere
marcam, domino autem ipsius si vulnere
merans de villa cuius dominus fuerit, eam
eam integram ipse vulnerans pro pena solvere
Si vero vulnerans et vulneratus duorum communis
fuerint, inter ipsos huiusmodi marca penam per
medium dividatur.

152. Preterea statuimus, quod si quis in villa
domini in alterius villa hircum faciat, in
na vel in aqua fluenti, in feno et frumento
pis, iudicis convictus dampnum fructu
et domino, cuius homo furtum fecit, ipse sex marcae
grossorum solvere tenetur. Depascentes vero et incuti-
les gramina cum falce, in falce vel falcis, si incidit,
les ligna in dominio alterius, in secussi hircum
do figmentum; figmentum vero predictum si figmentum
servandi ius non habuerit, deferre ea ad proximam
iudicem tenetur.

153. Curatorum voraginem, que facultates exhaustit
conficere cupientes, statuimus etiam, quod iudici
nostrarum civitatum per septimanam non plus
viva recipiant, nisi tantum vinum proximum a marca.

154. Preterea statuimus, quod quocumque aliquis
cuiuscumque status vel conditionis existant, contem-
nere contigerit et hominibus dominum suum iniuriando
exemplo gladio vel cultello vulneraverit aliquem pro
eo indignationem vulnerati vel amicorum ipsius
laqueum non incurat, sed dominus suus, quam
de culpabilis si non impetrat, pro vulnere
inducto.

155. Preterea statuimus, quod si quis non per

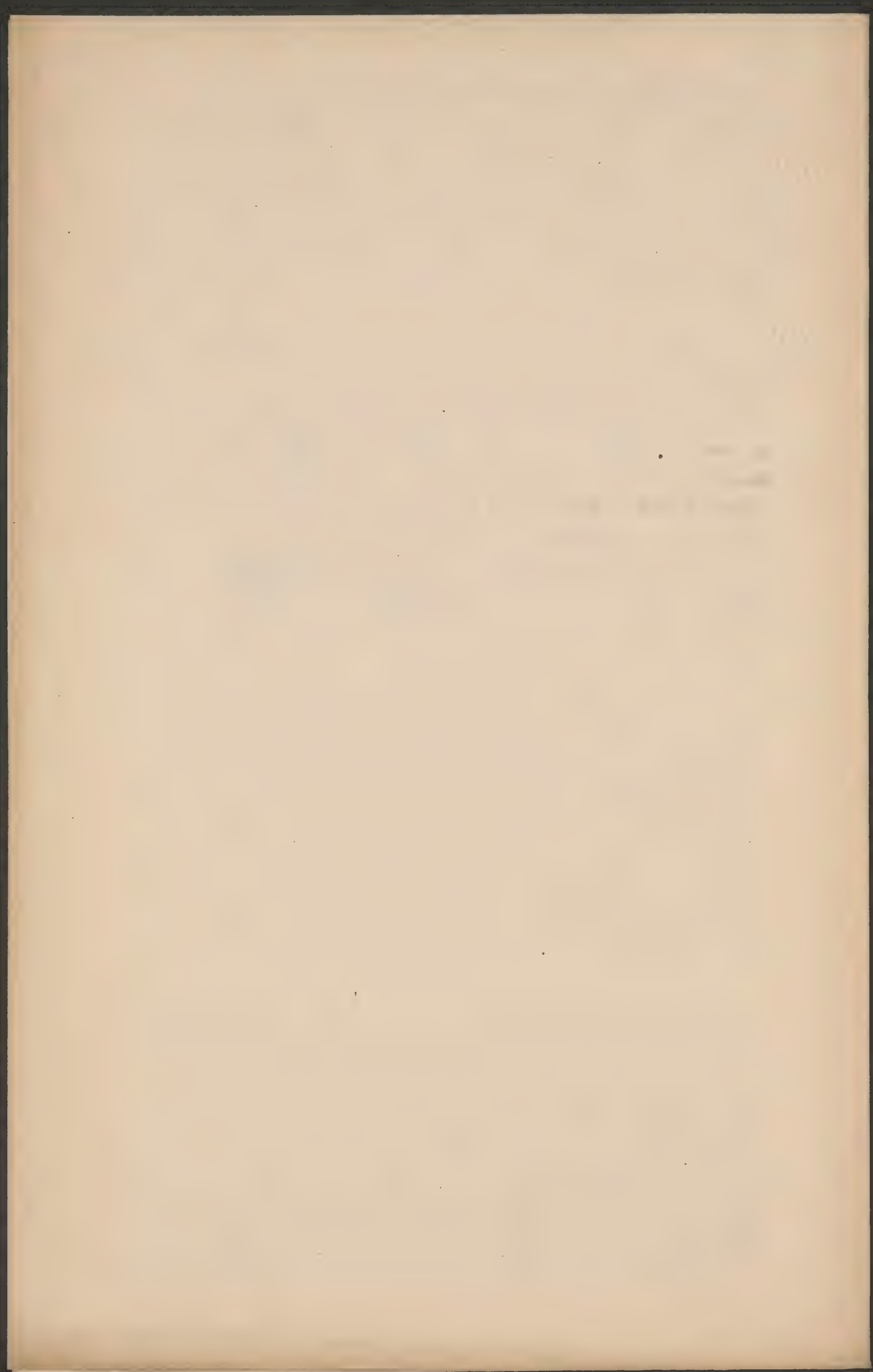

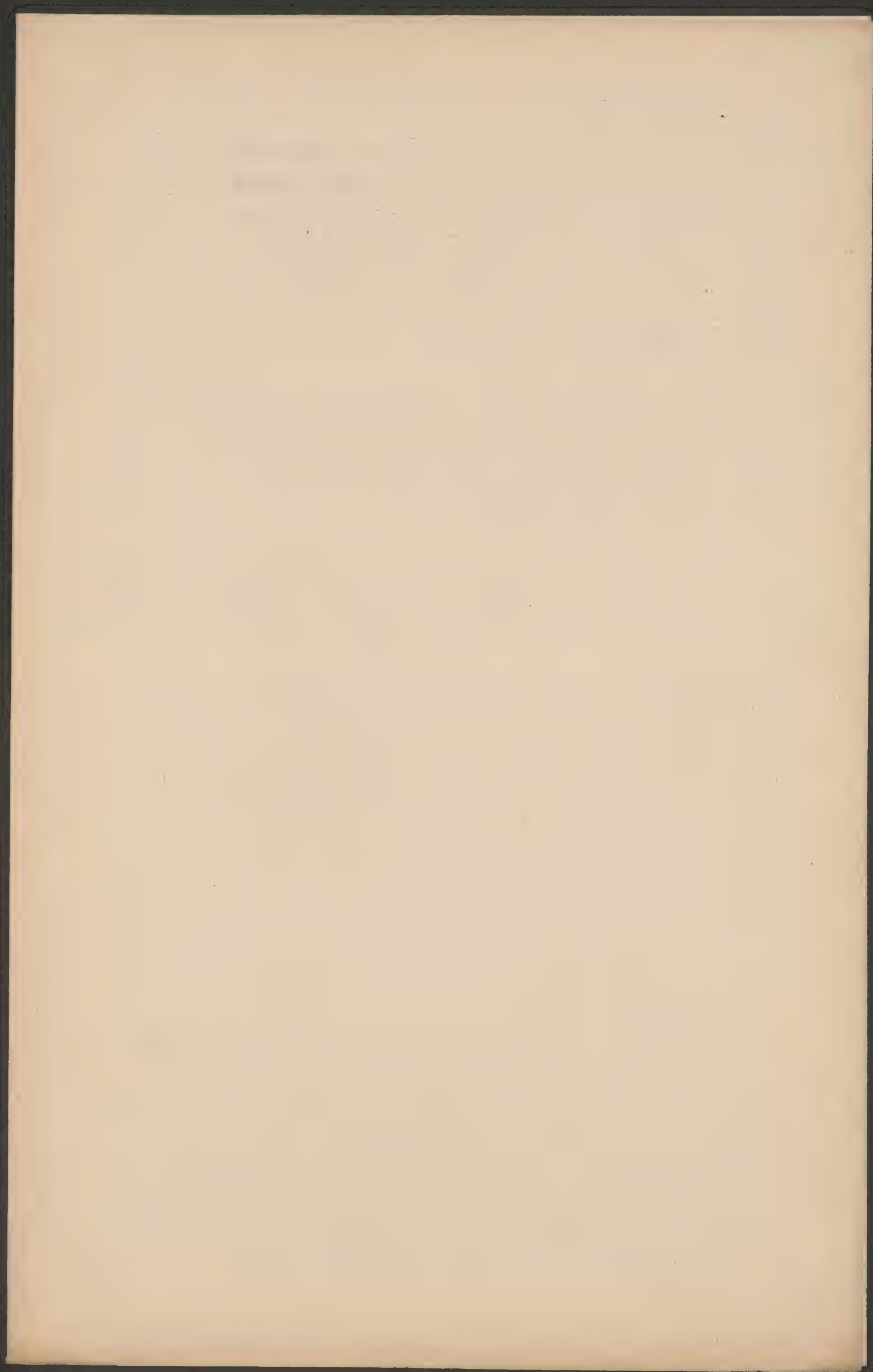
iniquitatem fratris, nec etiam ex conuerso, statuimus,
quod frater pro nequam filio et ex conuerso minime p^{ro}
natus et idem de fratribus germanis vel quibuscumque
conso quincis declaramus fore seruandum. Nisi pa-
ter de culpa filij vel filius de culpa fratris aut frater de
culpa fratris participando in crimine, criminoso de-
ictus vel accusatus se neauerit expurgare; quia
tunc arbitralis sententiam culpe exigentiam hunc
aut si committens crimen secundum magnitudinem
eiusdem scilicet modo percellatur in bonis mobilibus
seu in parte hereditatis, que ipsum contingit, nec
fore curie applicanda.

156. Statuimus; quod si quis, ad dominum militis ve-
niens, ipsum in suorum presencia occiderit p^{ro}ero-
rium, penam syedmdzesanth solvere teneatur. Ean-
dem sciamus penam quilibet nobilius, qui tunc fue-
rit cum eodem prebentes auxilium ad occidendum
militem predictum, syedmdzesanth videlicet iudi-
cio, penam vero, que dicitur syanthnadzesca occi-
si p^{ro}eris solvere sit adstrictus. Et hec pena syedm-
dzesanth pro eo sine gracia nyemylhesywa vulgar-
ter appellatur, quia tam diu in pignoretur militis
interfectos, quamdiu huiusmodi pena totaliter non
fuerit procoluta. In casibus etiam infrascriptis
quis hanc penam incurrit: qui tres exciderit vel cre-
mauerit gades seclas, vel tres monticilos gadum disti-
pauerit. Item quando quis tres a latro cum apibus suis
autrit vel aper, cum melle abstraxerit seu exposuerit
aut de p^{ro}eris legillima profectione periculis. Item ab-
straxerit profectionem vel etiam de eadem tres vel plures in-
monte indomita seu illa p^{ro}eris uenerit vel occiderit
Item quando quis de incendio vel conuictis aut in
tres vel plures alios existat commisit in eadem
Item no, quando quis conuictus fuerit spolium in
tem publico in contumacia aut in contumacia
commisit committere in eodem, et qui stupra-
uit in eodem vel in eodem in eodem vel in eodem
Item premittimus ipsa etiam in eodem syedmdzes-
anth solvere teneatur.

157. Item a latro p^{ro}eris in eodem hominum
existat sit p^{ro}eris in eodem solvere, vel.

non obstante.

166.

Contingit etiam circa hunc actum citari to-
talem, idem totum vel per se vel per su-
um responsalem. in primo et secundo termino facit
et procurat citationem, in termino autem peremp-
torio, eisdem partibus assignatis, Petrus actor per
infirmitatem, aquarum inundacionem aut captivi-
tatem aut similem causam petit in huius causa
fieri citationem. pro re adversa postulante, quod
propter contumaciam actoris, cum sit peremptorius
terminus, diffinitive instigetur. Statuimus, quod
in tali casu habita et recepta fide super huiusmodi
ali impedimento, alius terminus partibus assigne-
tur.

8047

W. S. G.
1875 1812 21/10/11

